

Bruselj, 23.5.2022
SWD(2022) 626 final

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE

Poročilo o državi – Slovenija 2022

Spremni dokument

k Priporočilu za PRIPOROČILO SVETU

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2022

{COM(2022) 626 final} - {SWD(2022) 640 final}

European
Commission

Slovenia

2022 Country Report

PREGLED GOSPODARSTVA IN ZAPOSLOVANJA

Slovensko gospodarstvo se je izkazalo za odporno

Pandemija COVID-19 je prekinila obdobje močne rasti in izboljševanja razmer na trgu dela (glej Prilogo 12). Med letoma 2014 in 2019 je gospodarstvo zraslo za približno 20 %. V letu 2020 je BDP na prebivalca znašal 89 % povprečja EU. Z izbruhom pandemije leta 2020 in izvajanjem strogih ukrepov za boj proti COVID-19 se je BDP zmanjšal za 4,2 %. Ukrepi politike za ublažitev socialno-ekonomskih učinkov krize so preprečili hiter porast brezposelnosti in stečajev ter tako močno zmanjšali vpliv recesije. Slovenija je sprejela deset podpornih svežnjev v vrednosti približno 4,9 milijarde EUR. Prejela je tudi 1,1 milijarde EUR začasne podpore EU za zaščito delovnih mest in dohodkov (program SURE). To je pripomoglo k hitremu okrevanju gospodarstva, ki je v letu 2021 zraslo za 8,1 %. Do tretjega četrtletja 2021 je že doseglo svojo predpandemično raven.

Ruska vojna agresija proti Ukrajini povečuje negotovost in poslabšuje obete

Gospodarstvo naj bi po napovedih še naprej močno raslo, čeprav se je v začetku leta 2022 soočalo z nekaterimi ovirami. Tako kot v drugih državah so hitro rastoče cene nafte in plina poganjale inflacijo. Poleg tega so bila ozka grla pri oskrbi že očitna in so zmanjšala proizvodno zmogljivost. Hkrati je brezposelnost dosegla zelo nizko raven, število novih prostih delovnih mest pa je bilo na najvišji ravni doslej (glej Prilogo 12). Vlada je v letu 2022 tudi zvišala minimalno plačo, in

sicer za skoraj 5 odstotnih točk na približno 50 % povprečne mesečne plače.

Ruska vojna agresija proti Ukrajini in širše geopolitične napetosti še dodatno vplivajo na gospodarske obete. Rusija je leta 2021 predstavljala 2,2 % celotnega izvoza blaga, najbolj izpostavljen pa je farmacevtski sektor. Tudi pri oskrbi z energijo, kovinami in kemičnimi izdelki je Slovenija odvisna od Ukrajine in Rusije. Država je odvisna od ruskega plina (čeprav ga večinoma kupuje prek Avstrije), vendar zemeljski plin na splošno nima zelo pomembne vloge v mešanici energijskih virov.

Nadaljevala naj bi se zmerna rast, inflacija pa bo predvidoma ostala visoka.

Poleg neposrednega vpliva vojne na zunanjo trgovino se pričakuje, da bo ta zaradi dodatne negotovosti, višjih vhodnih cen in težav v dobavnih verigah znatno vplivala na rast. Ti dejavniki naj bi negativno vplivali na rast zasebnih naložb. Glede na pomladansko napoved Komisije 2022 naj bi se rast BDP tako upočasnila na 3,7 % v letu 2022 in na 3,1 % v letu 2023. Inflacija bo po pričakovanjih dosegla ravni, ki niso bile zabeležene že nekaj desetletij, in sicer 6,1 % v letu 2022 in 3,3 % v letu 2023. Rast bo predvidoma poganjala predvsem domače povpraševanje, saj znižanje stopnje dohodnine in nadaljnja rast zaposlovanja podpirata zasebno potrošnjo. Višje uvozne cene, ki so posledica poslabšanja trgovinskih pogojev, naj bi prav tako znižale presežek na tekočem računu. Stopnja brezposelnosti naj bi v primerjavi z letom 2021 ostala nespremenjena pri 4,8 %, v letu 2023 pa naj bi se izboljšala na 4,6 %.

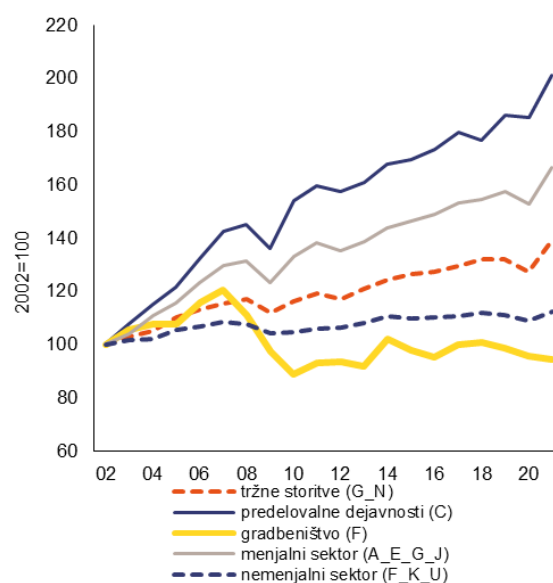
Nekateri dolgotrajni izzivi še vedno niso bili obravnavani

Skromne naložbe že vrsto let zavirajo rast. ⁽¹⁾ Naložbe kot odstotek BDP ostajajo razmeroma nizke, saj so bile leta 2019 skoraj 3 odstotne točke BDP pod povprečjem EU. Gospodarska rast temelji bolj na povečanju udeležbe delovne sile in izboljšani skupni faktorski produktivnosti kot na naložbah. Sloveniji ni uspelo znatno povečati naložb v raziskave in razvoj, da bi tako postala vodilna inovatorka. Odhodki Slovenije za raziskave in inovacije znašajo 0,22 odstotne točke BDP manj od povprečja EU in 0,5 odstotne točke BDP manj kot v petih vodilnih državah, pri čemer se vrzel sčasoma povečuje. Medtem je gospodarstvo še vedno energijsko intenzivno in ima visoko intenzivnost emisij toplogrednih plinov, ki se znižujejo počasi, digitalno infrastrukturo države pa bi bilo mogoče izboljšati, zlasti kar zadeva povezljivost 5G in digitalne javne storitve.

Hitra rast cen stanovanj kaže na vse večje ranljivosti na trgu stanovanjskih nepremičnin. Cene stanovanjskih nepremičnin v zadnjih letih hitro rastejo, in sicer so se v tretjem četrtletju 2021 v primerjavi z istim četrtletjem 2020 povečale za 12,9 %, kar je precej več kot v euroobmočju (8,8 %). Pomanjkanje zmogljivosti in naraščajoči stroški omejujejo gradnjo novih stanovanj. Tveganje precenitve se je povečalo, saj ocene kažejo, da je trg stanovanjskih nepremičnin trenutno precejšen za 8,9 %. Medtem ko je zadolženost gospodinjstev v primerjavi z drugimi državami nizka, je rast hipotekarnih posojil v letu 2021 dosegla 9 %. Naraščajoče obrestne mere bodo verjetno dodatno obremenile bilance stanja gospodinjstev in podjetij.

⁽¹⁾ Študija GD ECFIN „Explaining the low level of investment in Slovenia“ (Pojasnitev nizke ravni naložb v Sloveniji) (v pripravi).

Graf 1.1: Produktivnost po sektorjih (indeks)

Vir: Izračuni Komisije na podlagi podatkov Eurostata.

Visok delež podjetij v državni lasti bi lahko bil delni vzrok za nadaljnjo slabo uspešnost Slovenije pri privabljanju neposrednih tujih naložb v nekaterih sektorjih. 31. decembra 2020 je knjigovodska vrednost portfelja podjetij v državni lasti znašala 9,9 milijarde EUR. ⁽²⁾ Država ima visok delež v sektorjih, ki običajno veljajo za nestrateske, kot so turizem, telekomunikacije in zavarovanje ⁽³⁾.

Zamude pri plačilih so med pandemijo postale resen problem. Tako kot v drugih državah članicah EU je imelo več kot 40 % podjetij v letu 2021 težave zaradi zamud pri plačilih. ⁽⁴⁾ Vendar kaže, da je bil ta vpliv na podjetja v Sloveniji izrazitejši, saj je bil delež podjetij, ki so morala odložiti plačila dobaviteljem ali spremeniti svoje naložbene načrte ali načrte zaposlovanja, 50 % višji od povprečja EU.

Slovensko gospodarstvo v povprečju beleži višjo intenzivnost emisij

⁽²⁾ Struktura portfelja Slovenskega državnega holdinga: <https://www.sdh.si/sl-si/upravljanje-nalozb/sestava-portfelja>

⁽³⁾ Telekomunikacijski operater Telekom Slovenije in Zavarovalnica Triglav, ki sta v delni lasti države, sta imela leta 2020 na zadevnem trgu približno 30-odstotni tržni delež.

⁽⁴⁾ Raziskava o dostopu podjetij do financiranja (SAFE), ECB in Evropska komisija, 2021.

toplogrednih plinov in energijsko intenzivnost kot gospodarstva drugih držav članic EU. To kaže, da bi bilo njegovo odpornost in trajnostnost mogoče okrepiti. Čeprav naj bi Slovenija po pričakovanjih preseгла svoj cilj do leta 2030 glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za sektorje, ki niso vključeni v sistem EU za trgovanje z emisijami, je od leta 1990 med 25 % najmanj uspešnimi državami članicami glede zmanjševanja emisij v celotnem gospodarstvu. Hkrati je energijska intenzivnost v industriji, storitvah in stanovanjskem sektorju še vedno razmeroma visoka, določena izpostavljenost pa ostaja tudi pri proizvodnji energije iz premoga, lignita in fosilnih goriv. Energijsko intenzivna industrija zagotavlja delovna mesta 4,2 % celotne zaposlene delovne sile, za te ljudi pa bi bilo lahko izpopolnjevanje in preusposabljanje še posebej pomembno (glej Prilogo 6).

Reforme so namenjene izboljšanju konkurenčnosti

Slovenija izvaja strukturne reforme za povečanje produktivnosti v gospodarstvu. Slovenski izvozni tržni deleži so se v obdobju 2016–2020 povečali za 20,2 %, močna je bila tudi rast produktivnosti v predelovalnem sektorju. Vendar približevanje povprečni ravni euroobmočja ne poteka zadovoljivo, saj produktivnost dela v Sloveniji od leta 2005 ostaja večinoma nespremenjena glede na EU (niha med 80 in 85 % povprečja EU). Poleg tega obstajajo velike regionalne razlike v produktivnosti, razlike med Zahodno in Vzhodno Slovenijo ter na ravni NUTS 3 pa ovirajo uravnotežen razvoj države (glej Prilogo 15). Za povečanje produktivnosti in konkurenčnosti je bistveno okrepiti javne in zasebne naložbe v znanja in spretnosti, fizični kapital ter digitalne tehnologije.

Ciljno usmerjene reforme v ključnih sektorjih lahko okrepijo poslovno okolje in povečajo konkurenčnost Slovenije. Slovenija je znatno zmanjšala število reguliranih poklicev, vendar se je napredek pri tem procesu v zadnjih letih upočasnil: v

Sloveniji je regulativna omejevalnost za poklice, kot so gradbeni inženirji, arhitekti, odvetniki, turistični vodniki in nepremičninski posredniki, višja od povprečja EU. ⁽⁵⁾ Sprejeti so bili ukrepi za zmanjšanje upravnega bremena, izboljšanje dostopa do financiranja in pospešitev plačil za pomoč podjetjem pri likvidnosti, vendar je treba ta prizadevanja nadaljevati.

Javne finance se kratkoročno soočajo s pritiski

Znatna fiskalna spodbuda je pomagala preprečiti globoko in dolgotrajno recesijo. Pred pandemijo je bil slovenski proračun ob močni gospodarski rasti dve leti v presežku, javni dolg pa se je zmanjševal. Ta trend se je v letu 2020 obrnil zaradi obsežnih podpornih ukrepov zaradi COVID-19, znatnega upada BDP in nižjih prihodkov po pretekli davčni reformi. Po najvišji ravni, zabeleženi leta 2020, sta se proračunski primanjkljaj in dolg v letu 2021 znižala na 5,2 % oziroma 74,7 % BDP.

Proračunski primanjkljaj naj bi se v prihodnjih letih zmanjšal, vendar odhodki ostajajo visoki. Proračunski primanjkljaj in javni dolg naj bi se do leta 2023 pod vplivom močnega ponovnega okrevanja gospodarske aktivnosti in postopne ukinitve začasnih ukrepov zaradi COVID-19 znižala na 3,4 % oziroma 72,7 % BDP. Vendar bo državna potrošnja ostala visoka, predvsem zaradi zvišanja plač za delavce v zdravstvu in socialnem varstvu, ki mu je sledil pritisk na plače v drugih sektorjih. Zaradi dodatnih stroškov za dolgotrajno oskrbo v višini do 0,8 % BDP in nižjih prihodkov zaradi nedavno odobrenih rezov dohodnine za do 1,3 % BDP naj bi proračunski primanjkljaj ostal povišan do leta 2025.

⁽⁵⁾ SWD(2021) 185.

Staranje prebivalstva ostaja velik izziv

Starajoče se prebivalstvo predstavlja velik izziv za obete za rast. Podobno kot v drugih državah članicah se pričakuje, da se bo slovensko delovno sposobno prebivalstvo v naslednjih desetletjih skrčilo, posledično pa se bo koeficient starostne odvisnosti starih povečal. Zaradi staranja prebivalstva naj bi se javnofinančni odhodki za pokojnine, zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo do leta 2070 povečali za kar 8,8 odstotne točke BDP, večina tega povečanja pa se pričakuje že do leta 2045. ⁽⁶⁾ Ti stroški staranja prispevajo k izzivom glede vzdržnosti javnih financ, s katerimi se bo Slovenija soočala srednje- in dolgoročno (glej Prilogo 19). Čeprav je Slovenija pandemijo COVID-19 razmeroma dobro obvladala, so se v krizi pokazale pomanjkanje delovne sile in druge pomanjkljivosti na področju zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe. S staranjem prebivalstva se bodo navedeni izzivi v teh sektorjih v prihodnjih letih in desetletjih le še zaostri. Vendar je med starejšimi velik neizkoriščen potencial, saj je zaposlenih le polovica oseb, starih od 55 do 64 let (v EU-27 znaša ta delež 59,6 %; glej Prilogo 12).

Pri kazalnikih trajnostnosti in socialnih kazalnikih je Slovenija razmeroma uspešna

Slovenija je v primerjavi z drugimi državami članicami razmeroma uspešna pri doseganju večine ciljev trajnostnega razvoja, čeprav so na nekaterih področjih še prisotni izzivi. Nadaljnji napredek je potreben pri trajnostnih mestih in skupnostih (11); partnerstvih za doseganje ciljev v industriji, inovacijah in infrastrukturi (9);

podnebnih ukrepih (13); ter odpravi lakote (2). Slovenija napreduje pri doseganju cilja trajnostnega razvoja 12 glede odgovorne porabe in proizvodnje, vendar dosega slabše rezultate od povprečja EU. Slovenija dosega boljše rezultate od povprečja EU pri cilju trajnostnega razvoja 15 glede življenja na kopnem, vendar se oddaljuje od doseganja cilja (glej Prilogo 1).

Slovenija po oceni dosega vsaj povprečne rezultate pri 14 od 16 kazalnikov iz pregleda socialnih kazalnikov, ki podpirajo evropski steber socialnih pravic. Pri kazalnikih „tveganje revščine ali socialne izključenosti“ in „vrzel v zaposlenosti invalidov“ država po oceni dosega dobre rezultate, vendar je potrebno spremljanje (glej Prilogo 12).

⁽⁶⁾ Evropska komisija (2021), Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2021: ekonomske in proračunske projekcije države članice EU (2019–2070), Institutional Paper 148 (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip148_en.pdf).

NAČRT ZA OKREVANJE IN ODPORNOST SE IZVAJA

Skupni proračun slovenskega načrta za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: NOO) znaša približno 2,5 milijarde EUR (4,8 % BDP) ter zajema nepovratno finančno podporo v višini 1,78 milijarde EUR in posojila v višini 705 milijonov EUR. Ta sredstva so dodatna k 3,54 milijarde EUR sredstev kohezijske politike EU za obdobje 2021–2027 (glej Prilogo 3). NOO zajema zeleni in digitalni prehod, pametno, trajnostno in vključujočo rast, zdravstvo in socialno varnost (za podrobnosti o obsegu in strukturi NOO glej Prilogo 2). Ukrepi NOO zajemajo vseh sedem vodilnih pobud EU in štiri večdržavne projekte. Pričakuje se, da bo izvajanje reform in naložb pripomoglo k reševanju skoraj vseh izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih, ki so bila na Slovenijo naslovljena v letih 2019 in 2020, razen priporočila glede privatizacije. Slovenija namerava v letu 2022 predložiti prva zahtevka za izplačilo.

Velik del NOO je namenjen dvojnemu prehodu

NOO je močno osredotočen na pospešitev zelenega prehoda z razogljičenjem energetskega sektorja. NOO vključuje ključne reforme, katerih cilj je reševanje regulativnih izzivov in večja integracija omrežja obnovljivih virov energije. Vsebuje tudi ukrepe za energijsko učinkovitost v industriji in posebno komponento za energetske prenovne stavbe. Pričakuje se, da se bo s tem izboljšala tudi kakovost zraka, ki je v Sloveniji precej zaskrbljujoča.

NOO obravnava tudi podnebje, okolje in promet. Vključuje protipoplavne ukrepe, saj znaten delež slovenskega prebivalstva živi na poplavnih območjih. Namen NOO je povečati trajnostnost prometnega sistema z nadgradnjo železniške infrastrukture in reorganizacijo

sistema javnega prometa. To naj bi pripomoglo k znižanju visoke intenzivnosti toplogrednih plinov, okrepilo zniževanje emisij v Sloveniji in po možnosti povečalo uporabo javnega prevoza, ki je glede na mednarodne standarde trenutno nizka. NOO naj bi pospešil prehod na krožno gospodarstvo s povečanjem odgovornosti proizvajalcev in spodbujanjem vključevanja recikliranih materialov v nove izdelke.

Cilj NOO je znatno prispevati k digitalni preobrazbi. Načrt se osredotoča na digitalizacijo javnega sektorja in izboljšanje razpoložljivosti e-storitev. Naložbe v širokopasovno povezljivost, zmogljivosti v oblaku ter digitalne spretnosti in znanja bodo pomagale zmanjšati digitalni razkorak. NOO vključuje tudi reforme na področju kibernetske varnosti in digitalizacije podjetij ter navaja sodelovanje Slovenije v štirih večdržavnih projektih.

NOO vključuje prepotrebne strukturne reforme

Namen treh vodilnih reform NOO je obravnavati izzive, povezane s hitro starajočo se družbo, ter prispevati k izvajanju evropskega stebra socialnih pravic. Te ambiciozne reforme pokojninskega sistema ter sistema zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe naj bi znatno prispevale k posodobitvi sistema socialnega varstva v Sloveniji in reševanju izzivov po pandemiji COVID-19.

Načrtovana pokojninska reforma naj bi zagotovila ustrezne pokojnine in finančno vzdržnost pokojninskega sistema. Uvedla naj bi spremembe parametrov za odpravo ključnih pomanjkljivosti sedanjega sistema, vključno z zagotavljanjem, da delavci dlje

ostanejo aktivni na trgu dela, in prilagoditvijo pogojev za upokojitev (kot sta višja upokojitvena starost ali usklajevanje pokojnin). NOO vključuje ukrepe za povečanje stopenj delovne aktivnosti nizko kvalificiranih oseb, ki so trenutno pod povprečjem EU (glej Prilogo 12). To je ključnega pomena, da Slovenija doseže krovne cilje EU glede zaposlovanja ter znanj in spretnosti do leta 2030.

Pričakuje se, da bodo reforme sistemov zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe izboljšale njuno preglednost in ustreznost. Vzpostavitev skladnega regulativnega okvira za dolgotrajno oskrbo je bila dolgoletno specifično priporočilo za Slovenijo. Kot del NOO je Slovenija decembra 2021 sprejela krovni Zakon o dolgotrajni oskrbi. Vendar je bila uvedba obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, ki naj bi krilo vsaj 30 % stroškov, odložena na leto 2025. Reforma, dopolnjena z naložbami v dodatne zmogljivosti za dolgotrajno oskrbo, naj bi privedla do znatnih izboljšav za ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo. Z reformo zdravstvenega sistema naj bi se izboljšale njegova kakovost, dostopnost in odpornost ter spremenili viri financiranja (glej Prilogo 14).

Med cilji NOO je tudi izpolnjevanje potreb mladih. Načrt se močno osredotoča na pridobivanje kompetenc (digitalna, zelena in finančna pismenost) na vseh ravneh izobraževanja, cilj pa je podpreti naložbe v sodobno, digitalno in okolju prijazno izobraževanje (glej Prilogo 13). Naložbe v cenovno dostopna stanovanja naj bi zmanjšale socialne učinke krize za marginalizirane skupine, zlasti mlade in mlade družine, ter dolgoročno izboljšale njihove življenjske pogoje.

Izvajanje reform za izboljšanje poslovnega in raziskovalno-inovacijskega okolja postopno napreduje. Slovenija je že sprejela številne zakone, med drugim o „debirokratizaciji“, spodbujanju investicij, spodbudah za razvoj turizma, javnem naročanju ter raziskavah in inovacijah ter spremenjeni stanovanjski zakon (glej prilogi 10 in 12). Poleg tega so se začeli izvajati čezmejni projekti.

V letu 2023 naj bi se nadaljevalo delo v zvezi z reformami, izvajati pa naj bi se začeli tudi veliki naložbeni projekti.

Uveljavljena naj bi bila zakon o vzpostavitvi sheme skrajšanega delovnega časa za resen upad gospodarske aktivnosti in prepoved fosilnih goriv za ogrevanje v novih stavbah. Pričakuje se, da bodo oddana naročila za projekte na številnih področjih. Ta vključujejo investicije v protipoplavno varnost, odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode, gradnjo infekcijskih klinik v Mariboru in Ljubljani, nacionalni sistem medicine na daljavo in zmogljivosti za dolgotrajno oskrbo. Predlogi sprememb pokojninske zakonodaje naj bi bili po posvetovanju z delodajalci in sindikati predloženi nacionalnemu parlamentu.

Ključni pričakovani rezultati načrta za okrevanje in odpornost v letih 2022–2023

- Reforma spodbujanja obnovljivih virov energije in obravnava regulativnih izzivov, da bi utrli pot zasebnim naložbam na tem področju.
- Začetek veljavnosti novega načrta zmanjševanja poplavne ogroženosti in investicija v višini 24,64 milijona EUR v preprečevanje poplav in zemeljskih plazov.
- Reorganizacija in izboljšanje sistema javnega potniškega prometa, vključno z znatnimi naložbami v železniško infrastrukturo.
- Sprejetje načrta razvoja širokopasovnih omrežij 2021–2025 in uvedba omrežja 5G do leta 2023.
- Priprava reforme pokojninskega sistema za zagotovitev ustreznosti in dolgoročne vzdržnosti ter posvetovanje s socialnimi partnerji.
- Vzpostavitev vzdržnega sistema dolgotrajne oskrbe za izboljšanje dostopa splošne javnosti do storitev dolgotrajne oskrbe.
- Okrepitev ključnih kompetenc 1 300 mladih in pomoč tem mladim pri iskanju zaposlitve.
- Odprava upravnih ovir z reformami javnih institucij in izboljšavami na področju javnega naročanja.
- Reforma upravljanja raziskav in inovacij z izvajanjem določb novega zakona o raziskavah in inovacijah ter ustanovitvijo programskega odbora za usklajevanje politike na področju raziskav in inovacij.

NADALJNJE PREDNOSTNE NALOGE V PRIHODNOSTI

Poleg izzivov, obravnavanih v NOO, kot je opisano zgoraj, se Slovenija sooča z dodatnimi izzivi, ki v načrtu niso zajeti v zadostni meri. Nedavno so bili uvedeni nekateri ukrepi (glej Prilogo 4 o napredku pri izvajanju specifičnih priporočil za državo), vendar je potrebno nadaljnje ukrepanje, zlasti v zvezi z vzdržnostjo javnih financ, produktivnostjo in poslovnim okoljem. Poleg tega ostaja izziv tudi odpravljanje različnih ozkih grl pri dostopu do zdravstvenega varstva ter pospešitev zelenega prehoda. Zmanjšanje regionalnih razlik med Zahodno in Vzhodno Slovenijo bi povečalo gospodarski potencial države. Obravnavanje teh izzivov bo pripomoglo tudi k nadaljnjemu napredku pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja, povezanih z makroekonomsko stabilnostjo in produktivnostjo (glej Prilogo 1 o ciljnih trajnostnega razvoja).

Znatni izzivi za vzdržnost javnih financ

Vzdržnost javnih financ Slovenije je izpostavljena znatnim srednje- in dolgoročnim izzivom. Odhodki, povezani s staranjem, kot delež BDP naj bi se po letu 2035 povečevali po tretji najvišji stopnji v EU in do leta 2045 presegli povprečje EU (glej graf 3.1). Pričakovano povečanje stroškov staranja prebivalstva naj bi se pospešilo predvsem po letu 2030 in bo v veliki meri temeljilo na odhodkih za pokojnine, ki naj bi po ocenah do leta 2050 dosegli 15,7 % BDP, kar je druga najvišja raven v EU, sledijo pa jim odhodki za zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo. Te projekcije še ne vključujejo dodatnih stroškov, ki izhajajo iz nedavno sprejetega Zakona o dolgotrajni oskrbi, ki naj bi po pričakovanjih dodatno obremenil javne finance.

Reformi zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe, načrtovani v NOO, sicer obravnavata glavne izzive, vendar še ne zagotavljata dolgoročne vzdržnosti javnih financ. Čeprav je javno financiranje zdravstvenega sistema pod povprečjem EU (72,8 % v letu 2019 v primerjavi z 79,7 % v EU), se pričakuje strmo povečanje porabe za zdravstvo, ki mu bo sledila podvojitvev stroškov dolgotrajne oskrbe do leta 2055. ⁽⁷⁾ To kaže na potrebo po dodatnem financiranju. Reforme na teh področjih, izvedene v zadnjih letih, pa so večinoma razširile dostop do visokokakovostnih storitev ter izboljšale socialno vključenost in pravice. To posledično še dodatno obremenjuje javne finance. Reforme, vključene v NOO, so večinoma osredotočene na kakovost zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe, dostop do njih in stabilno prihodkovno osnovo zanj. Čeprav je to lahko učinkovito orodje za kratkoročno podporo vzdržnosti javnih financ, so za reševanje izzivov dolgoročne vzdržnosti javnih financ, ki izhajajo iz staranja prebivalstva, kot so naraščajoče potrebe in poraba ob krčenju zmogljivosti za ustvarjanje prihodkov, potrebni dodatni ukrepi.

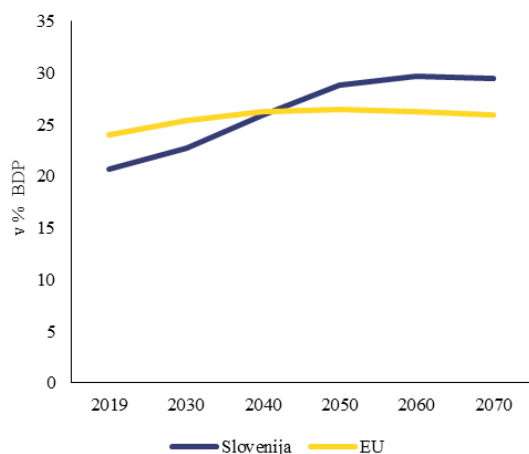
Zaradi nedavnih rezov obdavčitve dela so potrebni izravnalni ukrepi za zapolnitev prihodkovne vrzeli. Ne glede na močno rast zaposlenosti v zadnjem letu se ocenjuje, da

⁽⁷⁾ OECD/Evropski observatorij za zdravstvene sisteme in politike (2021), Slovenia: Country Health Profile 2021, State of Health in the EU (Slovenija: Zdravstveni profil države 2021, Zdravstveno stanje v EU), OECD Publishing, Pariz / Evropski observatorij za zdravstvene sisteme in politike, Bruselj (<https://eurohealthobservatory.who.int/publications/m/slovenia-country-health-profile-2021>).

Evropska unija (2021), 2021 Long-Term Care Report: Trends, Challenges and Opportunities in an Ageing Society (Poročilo o dolgotrajni oskrbi 2021: trendi, izzivi in priložnosti v starajoči se družbi). Profili držav. Zvezek II, (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b39728e3-cd83-11eb-ac72-01aa75ed71a1>).

bodo spremembe dohodnine, sprejete z namenom povečanja plač po obdavčitvi, do leta 2025 postopoma znižale davčne prihodke za do 1,3 % BDP. Do zdaj ni bil predlagan noben ukrep za nadomestitev te izgube. Poleg tega so bila leta 2020 izvedena znižanja dohodnine, ki so bila le delno financirana z višjimi davki za podjetja.⁽⁸⁾ Čeprav se pričakuje, da bodo spremembe obdavčitve dela dolgoročno povečale ponudbo delovne sile in BDP, verjetno ne bodo kmalu nadomestile nižjih prihodkov. Simulacije nacionalnega Fiskalnega sveta kažejo, da bi lahko nedavna davčna reforma srednjeročno povečala javni dolg za 4 do 14 odstotnih točk BDP.⁽⁹⁾

Graf 3.1: Skupni stroški staranja kot % BDP

Vir: Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2021: ekonomske in proračunske projekcije za države članice EU (2019–2070), Evropska komisija.

Davčna mešanica v Sloveniji omogoča znaten manevrski prostor za povečanje prihodkov (glej Prilogo 17). Čeprav država dosega dobre rezultate pri številnih kazalnikih, povezanih z okoljskim obdavčenjem, bi bilo mogoče ustvariti dodatne prihodke, npr. z omejevanjem okolju škodljivih subvencij, kot so vračilo trošarine za komercialni prevoz,

⁽⁸⁾ Evropska komisija (2020), Labour Tax Shift in Slovenia: Effects on Growth, Equality and Labour Supply (Sprememba obdavčitve dela v Sloveniji: učinki na rast, enakost in ponudbo delovne sile), Economic Brief 57, (https://ec.europa.eu/info/publications/labour-tax-shift-slovenia-effects-growth-equality-and-labour-supply_en).

⁽⁹⁾ Fiskalni svet RS (2021), Analiza javnofinančnih učinkov predlaganih sprememb davčne zakonodaje (<https://www.fs-rs.si/analiza-javnofinančnih-ucinkov-predlaganih-sprememb-davcne-zakonodaje/>).

indeksiranje davkov na energijo ali uvedba dajatev za osebna vozila glede na prevoženo razdaljo.⁽¹⁰⁾ Še en potencialni vir prihodkov bi bili višji periodični davki na nepremičnine, saj so prihodki od teh davkov v Sloveniji razmeroma nizki (0,5 % BDP v primerjavi s povprečno 1,2 % BDP v EU). Uskladitev vrednosti nepremičnin s tržnimi vrednostmi in upoštevanje energijske učinkovitosti stavb bi lahko pripomogla k povečanju rasti, zmanjšanju neenakosti in spodbujanju energijske učinkovitosti (glej Prilogo 18).⁽¹¹⁾

Potrebne so nadaljnje reforme poslovnega okolja

Spodbujanje konkurenčnih in inovativnih podjetij, ki so globalno integrirana, ostaja izziv (glej Prilogo 8). Delež raziskovalnega osebja v Sloveniji je na splošno višji kot v EU, vendar sta uspešnost znanstvenih raziskav v državi⁽¹²⁾ in prenos tehnologije⁽¹³⁾ še vedno skromna.⁽¹⁴⁾ Kar zadeva splošno uspešnost digitalizacije gospodarstva in družbe, se je Slovenija uvrstila na 13. mesto med državami članicami EU in je bila še vedno pod povprečjem EU (glej Prilogo 8).⁽¹⁵⁾ Privabljanje tujih talentov je eden ključnih izzivov za podjetja, zlasti tehnološka zagonska podjetja.

Vloga podjetij v državni lasti v ključnih panogah morda ovira vstop podjetij na

⁽¹⁰⁾ OECD (2019), Tax revenue implications of decarbonising road transport: Scenarios for Slovenia (Posledice razogljičenja cestnega prometa za davčne prihodke: scenariji za Slovenijo), OECD Publishing, Pariz, (<https://doi.org/10.1787/87b39a2f-en>).

⁽¹¹⁾ Evropska komisija (2022), Immovable Property Taxation for Sustainable and Inclusive Growth (Obdavčitev nepremičnin za trajnostno in vključujočo rast), Discussion Paper 156, (https://ec.europa.eu/info/publications/immovable-property-taxation-sustainable-and-inclusive-growths_en).

⁽¹²⁾ Merjena z 10 % največkrat citiranih objav.

⁽¹³⁾ Merjen s številom patentnih prijav na BDP.

⁽¹⁴⁾ Leta 2017 se je Slovenija v EU uvrstila na 17. mesto, leta 2019 na 16. mesto, leta 2021 pa na 15. mesto v sistemu inovacijskih kazalnikov EU.

⁽¹⁵⁾ Indeks digitalnega gospodarstva in družbe 2022.

trg in naložbe. Slovenija je sicer zmanjšala svoje deleže v finančnem sektorju, vendar je nedavno povečala raven lastništva v turističnem sektorju. Slovensko državno premoženje upravlja Slovenski državni holding (SDH). Pred krizo je SDH uspelo povečati donosnost lastniškega kapitala za sredstva, ki jih upravlja, na skoraj 7 % (2019). Država ima še naprej deleže v treh finančnih družbah, ki kotirajo na borzi, in številnih podjetjih, ki zagotavljajo turistične in druge storitve. V skladu z oceno OECD ⁽¹⁶⁾ bi lahko država določila ožjo skupino podjetij v državni lasti, ki se štejejo za pomembna ali strateška (in zahtevajo obvladujoči ali večinski državni delež), ter odprodala nestrategiška sredstva. Podjetja bi se nato lahko osredotočila na svoje osnovne dejavnosti. Poleg tega bi morala Slovenija razmisliti o nadaljnji okrepitvi upravljanja podjetij v državni lasti, in sicer z omogočanjem večje prožnosti v zvezi s plačilom za vodstvo, okrepitvijo nadzornih svetov in opustitvijo politično motiviranih zamenjav članov upravnih odborov.

Kljub državnim politikam za nadaljnjo podporo lastniškemu financiranju se podjetja še naprej močno zanašajo na bančna posojila. Preveliko zanašanje na bančno financiranje podjetja izpostavlja tveganjem glede financiranja in lahko omeji njihov potencial za izposojanje in rast, zlasti pri inovativnih malih in srednjih podjetjih (MSP). Bolj raznoliko financiranje podjetij, vključno z lastniškim kapitalom, bi lahko povečalo njihovo odpornost. Večja uporaba lastniškega financiranja s strani podjetij bi pripomogla tudi k diverzifikaciji portfeljev institucionalnih in zasebnih vlagateljev v Sloveniji.

Slovenija se še vedno sooča z regulativnimi težavami, ki lahko negativno vplivajo na poslovno okolje. Čeprav regulativne ovire na splošno niso večje od povprečja OECD, je birokracija po mnenju podjetij eden od najbolj problematičnih dejavnikov pri poslovanju v Sloveniji.

⁽¹⁶⁾ OECD, Economic Policy Reforms 2021: going for growth (Reforme ekonomske politike 2021: prizadevanja za rast), 2021: <https://www.oecd.org/economy/growth/Slovenia-country-note-going-for-growth-2021.pdf>.

Gradbeništvo je izrazit primer, saj izdaja dovoljenj ostaja izziv.

Zmanjšanje regulativnih ovir v sektorju poklicnih storitev bo podjetjem olajšalo vstop ter izboljšalo kakovost in cene.

Regulativna restriktivnost je v Sloveniji v povprečju višja kot v EU za vse poklice, ki jih je analizirala Evropska komisija, z nekaj izjemami. ⁽¹⁷⁾ Slovenija nekatere poklice zelo strogo regulira: omejevanje trženja, omogočanje le omejenih vstopnih poti in omejevanje pristojbin. Poleg odvetnikov in gradbenih inženirjev se z znatnimi omejitvami soočajo tudi drugi poklicni strokovnjaki, kot so nepremičninski posredniki in turistični vodniki. Podobno bi bilo mogoče dodatno zmanjšati regulativne ovire v nekaterih segmentih prodaje na drobno, kot je maloprodaja zdravil, pa tudi v sektorju cestnega tovornega prometa, kjer imajo predstavniki panoge vlogo pri izdajanju dovoljenj, kar lahko izkrivlja konkurenco s preprečevanjem vstopa novih podjetij.

Dostopnost zdravstvenega varstva ostaja izziv

Zdravstveni sektor se sooča z izzivi glede dostopa zaradi pomanjkanja zdravstvenih delavcev, zlasti splošnih zdravnikov, na nekaterih področjih pa tudi negovalnega osebja. Pomanjkanje osebja v zdravstvu je najbolj pereče v družinski medicini in na pediatriji na primarni ravni ⁽¹⁸⁾, kar ovira zmožnost sistema primarnega zdravstvenega varstva, da deluje kot učinkovita vstopna točka in usklajevalni mehanizem za različne ravni oskrbe. Prav tako primanjkuje registriranega negovalnega osebja v bolnišnicah in za zagotavljanje storitev dolgotrajne oskrbe, tako v domovih za starejše kot na domu. Sektor je treba posodobiti, zlasti da bi bolje izkoristili

⁽¹⁷⁾ COM(2021) 385.

⁽¹⁸⁾ Evropski observatorij za zdravstvene sisteme in politike, Albrecht, Tit, Polin, Katherine, Brinovec, Radivoje P., Kuhar, Marjeta. et al. (2021). Slovenia: health system review (Slovenija: pregled zdravstvenega sistema). Svetovna zdravstvena organizacija, regionalni urad za Evropo <https://apps.who.int/iris/handle/10665/346064>.

znanja in spretnosti ter poskrbeli za privlačnost poklicev na področju oskrbe in nege, poleg drugih dejavnikov zadržanja, kot so tisti, povezani s plačilom.

Dolge čakalne dobe za nekatera zdravljenja so se med pandemijo še podaljšale. Leta 2019 je 2,7 % prebivalstva poročalo o neizpoljenih potrebah po zdravstveni oskrbi, kar je nad povprečjem EU. Približno četrtnina prebivalstva je poročala, da so v prvih 12 mesecih pandemije ostali brez zdravstvene oskrbe. ⁽¹⁹⁾ Dolge čakalne dobe za nekatera zdravljenja so v Sloveniji dolgotrajna težava (glej tudi Prilogo 14). Slaba koordinacija med sistemi zdravstvenega varstva in neučinkovitost pri upravljanju sta bila opredeljena kot glavna dejavnika tega problema. Dolge čakalne dobe, zlasti za javno financirane specialistične storitve na sekundarni ravni ⁽²⁰⁾ (kot sta ortopedija, kardiologija), povzročajo neizpoljene potrebe po zdravstveni oskrbi v Sloveniji, kar vzbuja zaskrbljenost glede dostopnosti zdravstvenih storitev za družbo kot celoto.

Potreba po zagotovitvi energetske varnosti in pospešitvi prizadevanj za razogljčenje

Slovenija ima raznoliko mešanico energijskih virov. Nafta trenutno predstavlja največji delež (31 %) v mešanici energijskih virov, sledita ji jedrska energija s 23 % in obnovljivi viri energije z 18 % (glej Prilogo 5). Do leta 2030 naj bi se delež obnovljivih virov energije, jedrske energije in zemeljskega plina v mešanici energijskih virov v Sloveniji povečal, medtem ko naj bi se delež nafte in trdnih goriv v primerjavi s sedanjo mešanico znatno zmanjšal. Zemeljski plin predstavlja 11,3 % mešanice, vendar je 100 % zemeljskega plina

uvoženega iz Rusije, torej je odvisnost od ruskega plina, ki ga Slovenija v veliki večini zagotavlja z uvozom iz Avstrije, še vedno visoka. Zato se bo Slovenija podobno kot nekatere druge države članice soočala z izzivom zmanjšanja svoje odvisnosti od ruskega plina. Čeprav je plin v Sloveniji trenutno manj pomemben kot v celotni EU (razen v nekaterih panogah, zlasti jeklarstvu in papirni industriji), je mogoče, da se bo njegova vloga v bližnji prihodnosti povečala zaradi nadomeščanja trdnih goriv glede na napovedano postopno opuščanje premoga do leta 2033. Zato je treba zagotoviti izvajanje energetskih projektov skupnega interesa, zlasti kar zadeva plinsko infrastrukturo in medsebojne povezave s sosednjimi državami članicami. Slovenija bi morala razmisliti o tem, da bi se za diverzifikacijo oskrbe s plinom zanašala na dostop do terminalov za utekočinjeni zemeljski plin v sosednjih državah članicah.

Glede na nove geopolitične napetosti je diverzifikacija oskrbe z energijo z nadaljnjim poudarkom na obnovljivih virih energije in energijski učinkovitosti pomembnejša kot kdaj koli prej. Potrebni je več naložb za pomoč pri razširitvi energije iz obnovljivih virov, pa tudi v omrežje in infrastrukturo za shranjevanje energije. Slovenija je dosegla svoj cilj glede obnovljivih virov energije za leto 2020 z uporabo mehanizma EU za čezmejno sodelovanje v skladu z Direktivo 2018/2001/EU (statistični prenos). Pričakuje se, da bodo ukrepi v okviru slovenskega N00 za spodbujanje rabe energije iz obnovljivih virov in podporo energijski učinkovitosti prispevali k izboljšanju njene uspešnosti. Vendar morda ne bodo zadostovali za doseg cilja 27 % obnovljivih virov energije v končni porabi energije do leta 2030, kot je določen v njenem nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu. Glede na omejitve gradnje obratov za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov na okoljsko zavarovanih območjih bi proaktivna vnaprejšnja določitev sprejemljivih lokacij za njihovo gradnjo nosilec projektov olajšala izbiro lokacije. Obstoječe shranjevanje energije v Sloveniji je premalo razvito in nezadostno, da bi zadostilo potrebam lokalne proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Izboljšanje razpoložljivosti omrežne

⁽¹⁹⁾ State of Health in the EU, Slovenia Country Health Profile 2021 (Zdravstveno stanje v EU, Slovenija – zdravstveni profil države 2021): https://ec.europa.eu/health/system/files/2021-12/2021_chp_sl_english.pdf.

⁽²⁰⁾ Glej: „Analiza razmer 1.1., 1.6.2020 in 1.1.2021“, slovenski Nacionalni inštitut za javno zdravje, <https://www.nijz.si/sl/publikacije>.

zmogljivosti na ravni nizkonapetostnega omrežja bi lahko pripomoglo k vključevanju fotovoltaičnih modulov na strehah v omrežje. Poleg tega Slovenija sodeluje v projektu skupnega interesa za plinske povezave in kompresorsko postajo. Prihodnje naložbe bi morale biti primerne za prihodnost, kjer je to mogoče, da se preprečijo učinki vezave na poti do podnebne nevtralnosti. Izvajanje teh projektov je glede na rusko invazijo na Ukrajino prednostna naloga.

Slovenija je okrepila svoja prizadevanja za zeleni prehod v prometnem sektorju, vendar so še vedno prisotni pomembni izzivi. V Sloveniji emisije iz prometa predstavljajo več kot dve petini skupnih emisij CO₂ v državi. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za spodbujanje prehoda z osebnih avtomobilov na uporabo javnega prevoza. ⁽²¹⁾

Na poti h krožnemu gospodarstvu se Slovenija kljub določenemu napredku še vedno sooča z izzivi. Sektor okoljskega blaga in storitev že zagotavlja delovna mesta za 2,8 % zaposlenega prebivalstva v primerjavi z 2,1 % v EU (glej Prilogo 6). Krožna ali sekundarna uporaba surovin v Sloveniji se v zadnjih letih stalno povečuje, vendar je še vedno pod povprečjem EU (12,3 % v letu 2020 v primerjavi z 12,8 % v EU, glej Prilogo 7). ⁽²²⁾ Poleg tega je produktivnost virov še vedno precej pod povprečjem EU. ⁽²³⁾ Po drugi strani pa je nastajanje komunalnih odpadkov v zadnjih letih začelo naraščati. ⁽²⁴⁾ Ti dejavniki kažejo, da gospodarska rast Slovenije še ni ločena od nastajanja odpadkov. Čeprav NOO zajema več pomembnih ukrepov za prehod na krožno gospodarstvo, bodo potrebna nadaljnja prizadevanja za doseg ciljev za leto 2030.

⁽²¹⁾ Pomanjkljivosti, povezane s prometom, potrjuje zelena razsežnost [preglednic odpornosti](#) na področju blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja nanje.

⁽²²⁾ Eurostat, [stopnja krožne rabe materialov](#).

⁽²³⁾ [Produktivnost virov](#) je po podatkih Eurostata v letu 2020 znašala 1,54 EUR/kg porabljenega materiala v primerjavi s povprečjem EU, ki je doseglo 2,09 EUR/kg.

⁽²⁴⁾ [Komunalni odpadki glede na obdelavo](#) so po podatkih Eurostata v letu 2020 znašali 487 kg/leto/prebivalca v primerjavi s 449 kg/leto na prebivalca v letu 2015.

KLJUČNE UGOTOVITVE

Slovenski načrt za okrevanje in odpornost vključuje ukrepe za obravnavo vrste strukturnih izzivov, in sicer:

- izboljšanje infrastrukture za **energijo iz obnovljivih virov** in povečanje zmogljivosti za obnovljive vire energije, spodbujanje uporabe trajnostnih prevoznih sredstev, npr. z izboljšanjem obstoječe in razvojem nove infrastrukture, naložbe v protipoplavno zaščito, vključno z naravnimi rešitvami, energijsko učinkovitimi vodnimi sistemi in krožnim gospodarstvom,
- odprava **upravnih ovir** in ozkih grl za povečanje investicij, **digitalizacija** javnega sektorja in razvoj širokopasovne infrastrukture,
- reforma nacionalnih **sistemov zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe ter pokojninskega** sistema,
- spodbujanje udeležbe in vključevanja **mladih** na trg dela.

Poleg reform in naložb, predvidenih v NOO, bi bilo za Slovenijo koristno, da bi:

- zagotovila srednje- in dolgoročno **vzdržnost javnih financ** s postopno normalizacijo fiskalne politike, omejevanjem povečanj primarnih odhodkov in izvedbo reform, ki obravnavajo dolgoročno vzdržnost sistemov zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe,
- uporabila dodatne **vire prihodkov** za financiranje nedavnih znižanj obdavčitve dela ter ponovno uravnotežila davčno mešanico z zelenimi in rasti prijaznejšimi davki,
- **izboljšala poslovno okolje** z izvajanjem ukrepov za pospešitev plačil v celotnem

gospodarstvu, zmanjšala regulativno in upravno breme ter odpravila ovire za konkurenco na področju storitev, zlasti poklicnih,

- poskrbela, da velika prisotnost/prevlada podjetij v državni lasti in pod državnim nadzorom v nekaterih nestrateških sektorjih ne ogroža **vstopa na trg in konkurence** ter da so ta podjetja upravljana učinkovito na podlagi sprejetih standardov korporativnega upravljanja,
- naložbe osredotočila na **zeleni prehod in diverzifikacijo oskrbe z energijo**, zlasti s pospeševanjem uporabe obnovljivih virov energije, predvsem z nadaljnjimi prizadevanji za poenostavitev in pospešitev postopkov izdaje dovoljenj in upravnih postopkov, okrepitev distribucijskih omrežij električne energije, izboljšanjem energijske učinkovitosti, pa tudi z izboljšanjem energetske infrastrukture in železniškega potniškega prometa,
- izboljšala **krožnost gospodarstva** in **ekoinovacije**.

PRILOGE

Presečni kazalniki napredka	19
A1. Cilji trajnostnega razvoja	19
A2. Načrt za okrevanje in odpornost – izvajanje	21
A3. Drugi instrumenti EU za okrevanje in rast	22
A3. Drugi instrumenti EU za okrevanje in rast	22
A4. Napredek pri izvajanju specifičnih priporočil za državo	25
Okoljska trajnostnost	28
A5. Zeleni dogovor	28
A6. Učinek zelenega prehoda na zaposlovanje in socialno področje	32
Produktivnost	34
A7. Učinkovita raba virov in produktivnost	34
A8. Digitalni prehod	36
A9. Inovacije	38
A10. Industrija in enotni trg	40
A11. Javna uprava	43
Pravičnost	46
A12. Izzivi na področju zaposlovanja, znanj in spretnosti ter socialne politike glede na evropski steber socialnih pravic	46
A13. Izobraževanje ter znanja in spretnosti	48
A14. Zdravje in zdravstveni sistemi	50
A15. Gospodarska in socialna uspešnost na regionalni ravni	52
Makroekonomska stabilnost	55
A16. Ključna gibanja v finančnem sektorju	55
A17. Obdavčitev	57
A18. Ključni gospodarski in finančni kazalniki	59
A19. Analiza vzdržnosti dolga	60

SEZNAM TABEL

A2.1	Ključni elementi slovenskega NOO	21
A4.1	Preglednica specifičnih priporočil za Slovenijo za leta 2019, 2020 in 2021	26
A5.1	Kazalniki, ki podpirajo napredek pri evropskem zelenem dogovoru z makroekonomskega vidika	31

A7.1.	Izbrani kazalniki učinkovite rabe virov	36
A8.1	Ključni kazalniki indeksa digitalnega gospodarstva in družbe	38
A9.1	Ključni kazalniki raziskav, razvoja in inovacij	40
A10.1	Ključni kazalniki enotnega trga in industrije	43
A11.1:	Kazalniki delovanja javne uprave – Slovenija	46
A12.1.	Pregled socialnih kazalnikov za Slovenijo	47
A13.1	Cilji na ravni EU in drugi kontekstualni kazalniki v okviru strateškega okvira za evropski izobraževalni prostor	50
A14.1	Ključni kazalniki zdravja	52
A15.1.	Izbrani kazalniki na regionalni ravni – Slovenija	53
A16.1:	Kazalniki finančne trdnosti	57
A17.1	Kazalniki obdavčitve	58
A18.1.	Ključni gospodarski in finančni kazalniki	60
A19.1.	Analiza vzdržnosti dolga za Slovenijo	61
A19.2.	Toplotna karta tveganj za vzdržnost javnih financ za Slovenijo	62

SEZNAM GRAFOV

A1.1.	Napredek pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v Sloveniji v zadnjih petih letih	20
A2.1	Delež sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ki prispevajo k vsakemu stebru politike	21
A3.1	Evropski strukturni in investicijski skladi (skladi ESI) za obdobje 2014–2020 – skupni proračun po skladih (v milijardah EUR, %)	22
A3.2	Prispevek kohezijske politike k ciljem trajnostnega razvoja (v milijardah EUR)	23
A4.1.	Napredek Slovenije pri izvajanju specifičnih priporočil za leti 2019–2020 (cikel evropskega semestra 2022)	25
A5.1.	Fiskalni vidiki zelenega prehoda	28
A5.2.	Tematski graf – Energija: delež v energijski mešanici (trdna goriva, nafta, plin, jedrska energija, obnovljivi viri)	29
A5.3.	Tematski graf – Biotska raznovrstnost: kopenska zavarovana območja in ekološko kmetovanje	30
A5.4.	Tematski graf – Mobilnost: delež brezemisijevih vozil v mobilnosti (% novih registracij)	30
A6.1.	Izzivi pravičnega zelenega prehoda	34
A6.2.	Energetska revščina po dohodkovnih decilih	34
A7.1	Gospodarski pomen in širitev krožnega gospodarstva – zaposlovanje in dodana vrednost v sektorjih krožnega gospodarstva	36
A11.1:	Uspešnost pri kazalnikih z dokazi podprtega oblikovanja politik	44
A11.2:	Uspešnosti pri kazalniku javnega naročanja na enotnem trgu	44
A13.1	Vrzeli v deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo, 2020	49
A14.1	Pričakovana življenjska doba ob rojstvu (v letih)	51
A14.2	Predvideno povečanje javnofinančnih odhodkov za zdravstveno varstvo v obdobju 2019–2070 (referenčni scenarij)	51
A15.1.	BDP na prebivalca (2010) in rast BDP (2010–2019) v Sloveniji	53
A15.2.	Produktivnost dela (realna bruto dodana vrednost na delavca), EU27, Slovenija (regije NUTS-2), 2000–2019	53
A15.3.	Območja Slovenije, ki jih bo podnebni prehod najbolj prizadel (raven NUTS-3)	54
A15.4.	Socialni kazalniki po stopnji urbanizacije v Sloveniji, 2020	54
A16.1:	Rast kreditov	56
A16.2:	Gibanje indeksa cen stanovanjskih nepremičnin	56
A17.1.	Kazalniki davčnega primeža	59

V tej prilogi je ocenjen napredek Slovenije pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v skladu s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. 17 ciljev trajnostnega razvoja in z njimi povezani kazalniki tvorijo okvir politike v okviru agende ZN za trajnostni razvoj do leta 2030. Cilj je odpraviti vse oblike revščine, se boriti proti neenakostim in obvladati podnebne spremembe ter pri tem poskrbeti, da nihče ne bo prezrt. EU in njene države članice so zavezane temu zgodovinskemu svetovnemu okvirnemu sporazumu in imajo aktivno vlogo pri doseganju čim večjega napredka pri ciljih trajnostnega razvoja. Zgornji graf temelji na sklopu kazalnikov EU za cilje trajnostnega razvoja, ki so bili razviti za spremljanje napredka pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v okviru EU.

Slovenija se je pri več kazalnikih, povezanih z okoljsko trajnostnostjo, odrezala zelo dobro, dobro ali pa se njena uspešnost izboljšuje, (cilji trajnostnega razvoja 2, 6, 7, 9, 11, 15).

„Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov“ se je izboljšala s 54,1 % v letu 2015 na 59,3 % v letu 2020, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 47,8 %. Slovenija napreduje pri povečanju deleža energije iz obnovljivih virov v bruto porabi končne energije (cilj trajnostnega razvoja 7) in ga je uspela povečati z 22,9 % v letu 2015 na 24,1 % v letu 2020. NOO naj bi z obravnavanjem regulativnih izzivov prinesel znatne spremembe na področju energije iz obnovljivih virov. Kar zadeva trajnostno infrastrukturo (cilj trajnostnega razvoja 9), je Slovenija pod povprečjem EU glede deleža avtobusov in vlakov v potniškem prometu (SI: 13,4 % potniških kilometrov v letu 2019; povprečje EU: 17,2 %). Pričakuje se, da bo NOO pomagal pri reševanju izzivov, povezanih s trajnostno mobilnostjo, da bi se povečala trenutno nizka uporaba javnega prevoza. To vključuje ukrepe za posodobitev železniške infrastrukture v državi.

Slovenija je na splošno zelo uspešna ali se izboljšuje pri kazalnikih ciljev trajnostnega razvoja, ki merijo pravičnost družbe in gospodarstva (cilji trajnostnega razvoja 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10).⁽²⁵⁾ Slovenija je v primerjavi s povprečjem EU zelo uspešna pri kazalnikih revščine in osnovnih potreb (cilj trajnostnega razvoja 1),

vendar je v zadnjih letih nazadovala pri dostopu do zdravstvene oskrbe (cilj trajnostnega razvoja 3). Reševanju tega izziva je namenjenih več ukrepov v NOO. V okviru pravičnosti v družbi Slovenija presega povprečje EU pri osnovnem in terciarnem izobraževanju (cilj trajnostnega razvoja 4). NOO vključuje ključne reforme na področju dolgotrajne oskrbe, zdravstva, izobraževanja in trga dela, kar bo Sloveniji pomagalo pri doseganju ciljev evropskega stebra socialnih pravic.

Slovenija je zelo uspešna pri večini kazalnikov ciljev trajnostnega razvoja, povezanih s produktivnostjo (cilja trajnostnega razvoja 4, 8), pri drugih pa se izboljšuje (cilj trajnostnega razvoja 9).

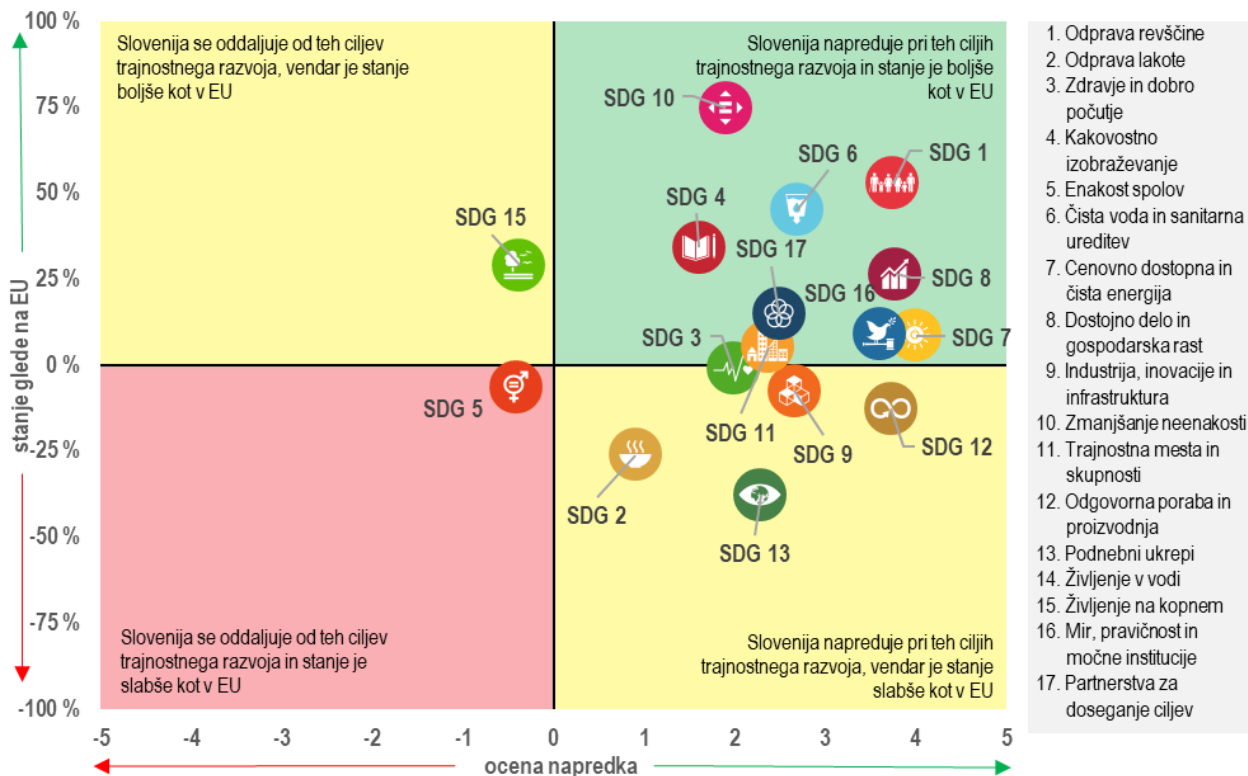
Leta 2020 je bil delež gospodinjstev z visokohitrostno internetno povezavo v Sloveniji (65,6 %) precej nad povprečjem EU (59,3 %), kar kaže na znaten napredek pri tem kazalniku od leta 2015. Delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi in znanji se je v zadnjih letih izboljšal (2015: 51 %; 2019: 55 %), vendar je še vedno rahlo pod povprečjem EU (2015: 54 %; 2019: 56 %). Čeprav se javnofinančni odhodki za raziskave in inovacije povečujejo (0,56 % BDP v letu 2020), so še vedno pod ravno iz leta 2010 (0,66 % BDP) in povprečjem EU (0,78 % BDP). NOO bo prispeval k digitalizaciji javnega in zasebnega sektorja v Sloveniji ter krepitvi digitalnih spretnosti in znanj. Novi Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti povečuje javnofinančne odhodke za raziskave na najmanj 1 % BDP. Ti ukrepi bodo zagotovili nadaljnji napredek pri navedenih ciljih trajnostnega razvoja.

Slovenija na splošno dosega zelo dobre rezultate pri kazalnikih ciljev trajnostnega razvoja, povezanih z makroekonomsko stabilnostjo (cilja trajnostnega razvoja 8 in 16).

Slovenija dosega dobre rezultate pri kazalnikih, ki merijo zaposlenost (cilj trajnostnega razvoja 8). Stopnja dolgotrajne brezposelnosti se je znižala s 4,7 % v letu 2015 na 1,9 % v letu 2020, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 2,4 %. NOO vključuje ukrepe za zmanjšanje brezposelnosti mladih in pomoč mladim, da hitro vstopijo na trg dela, kar naj bi državi pomagalo doseči nadaljnji napredek pri uresničevanju cilja trajnostnega razvoja 8.

⁽²⁵⁾ Za več informacij glej „Priloga 12 – Izzivi na področju zaposlovanja, znanj in spretnosti ter socialne politike glede na evropski steber socialnih pravic“.

Graf A1.1: **Napredek pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v Sloveniji v zadnjih petih letih**

(1) Za podrobne nabore podatkov o različnih ciljeh trajnostnega razvoja glej letno poročilo ESTAT „Sustainable development in the European Union“ (Trajnostni razvoj v Evropski uniji), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-03-21-096>; Obsežni podatki za posamezne države o kratkoročnem napredku držav članic so na voljo tukaj: [Key findings - Sustainable development indicators - Eurostat \(europa.eu\)](#)

Vir: Eurostat, zadnja posodobitev 28. aprila 2022. Podatki se nanašajo predvsem na obdobji 2015–2020 in 2016–2021.

Mehanizem za okrevanje in odpornost je osrednji element prizadevanj EU za podporo okrevanju po pandemiji COVID-19, pospešitev dvojnega prehoda in krepitev odpornosti na prihodnje šoke. Slovenija je svoj načrt za okrevanje in odpornost (NOO) predložila 30. aprila 2021. Pozitivna ocena Komisije z dne 1. julija 2021 in odobritev Sveta z dne 28. julija 2021 sta omogočili izplačilo v višini 1,8 milijarde EUR nepovratnih sredstev in 0,7 milijarde EUR posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost za obdobje 2021–2026. Sporazum o financiranju je bil podpisan 13. septembra 2021. Ključni elementi slovenskega NOO so navedeni v tabeli A2.1.

Delež sredstev, ki prispevajo k vsakemu od šestih stebrov politike mehanizma za okrevanje in odpornost, je razviden iz spodnjega grafa.

Napredek, ki ga je Slovenija dosegla pri izvajanju svojega načrta, je naveden v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti. Preglednica vsebuje tudi jasen pregled napredka pri izvajanju mehanizma za okrevanje in odpornost kot celote.

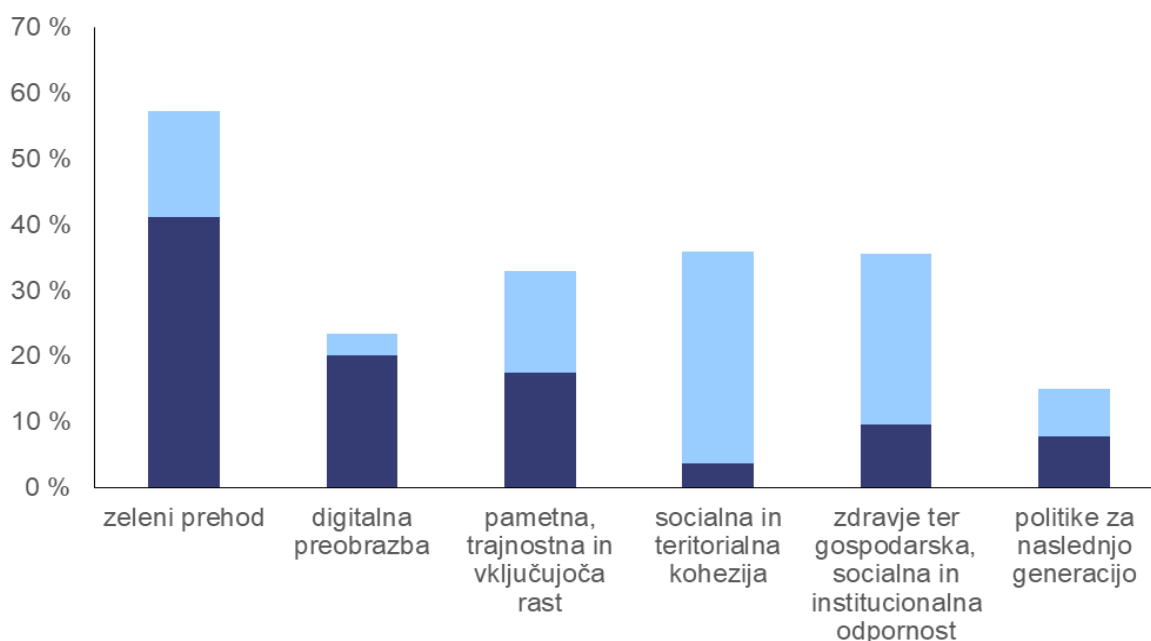
Tabela A2.1: Ključni elementi slovenskega NOO

Dodelitve skupaj	1,8 milijarde EUR v nepovratnih sredstvih (3,7 % BDP leta 2019) in 0,7 milijarde EUR v posojilih
Investicije in reforme	59 investicij in 34 reform
Skupno število mejnikov in ciljev	209
Ocenjeni makroekonomski učinek (¹)	Povečanje BDP za 1,1 %–1,7 % do leta 2026 (0,6 % v obliki učinkov prelivanja)
Izplačano financiranje	predhodno 231 milijonov EUR (september 2021)
Prvi obrok	Slovenija še ni predložila prvega zahtevka za plačilo

(1) Glej Pfeiffer P., Varga J. in 't Veld J. (2021), „Quantifying Spillovers of NGEU investment“ (Kvantifikacija učinkov prelivanja naložb instrumenta Next Generation EU), European Economy Discussion Paper, št. 144, in Afman et al. (2021), „An overview of the economics of the Recovery and Resilience Facility“ (Pregled ekonomike mehanizma za okrevanje in odpornost), Quarterly Report on the Euro Area, zvezek 20, št. 3, str. 7–16.

Vir: Evropska komisija, 2022

Graf A2.1: Delež sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ki prispevajo k vsakemu stebri politike

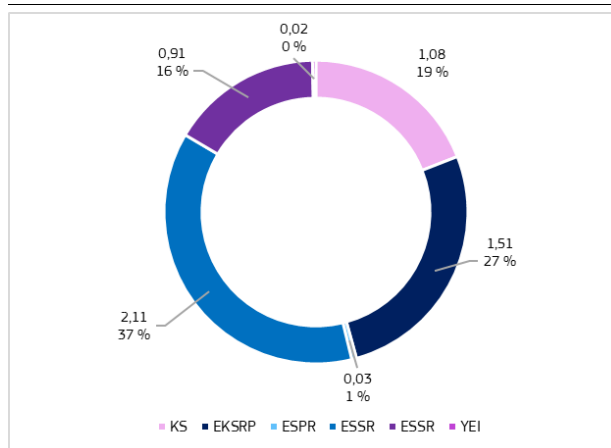
Vsak ukrep prispeva k dvema področjema politik šestih stebrov, zato skupni prispevek k vsem stebrom, prikazan v tem grafu, znaša 200 % ocenjenih stroškov 22 načrtov za okrevanje in odpornost, odobrenih leta 2021. Spodnji del predstavlja znesek primarnega stebra, zgornji del pa znesek sekundarnega stebra.

Vir: Preglednica kazalnikov mehanizma za okrevanje in odpornost https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html

Proračun EU v višini več kot 1,2 bilijona EUR za obdobje 2021–2027 predstavlja naložbeni vzvod za pomoč pri izvajanju prednostnih nalog EU. Prek instrumenta Next Generation EU in njegovega največjega instrumenta, mehanizma za okrevanje in odpornost, je podprt s približno 800 milijardami EUR in tako zagotavlja pomembno podporo okrevanju in trajnostni rasti.

V obdobju 2021–2027 bodo skladi kohezijske politike ⁽²⁶⁾ podpirali dolgoročne razvojne cilje Slovenije z naložbami v vrednosti 3,54 milijarde EUR ⁽²⁷⁾, od tega 258,7 milijona EUR iz Sklada za pravični prehod za ublažitev socialno-ekonomskih posledic zelenega prehoda v najbolj ranljivih regijah. Sporazum o partnerstvu in programi v okviru skladov kohezijske politike za obdobje 2021–2027 so zasnovani ob upoštevanju specifičnih priporočil za države za leti 2019–2020 in naložbenih smernic, pripravljenih v okviru evropskega semestra, ter zagotavljajo sinergije in dopolnjevanje z drugim financiranjem EU. Poleg tega bo Slovenija v obdobju 2023–27 prejela 1,2 milijarde EUR podpore iz skupne kmetijske politike, ki podpira socialno, okoljsko in gospodarsko trajnostnost ter inovacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih, kar bo prispevalo k evropskemu zelenemu dogovoru in zagotavljalo dolgoročno prehransko varnost.

Graf A3.1: **Evropski strukturni in investicijski skladi (skladi ESI) za obdobje 2014–2020 – skupni proračun po skladih (v milijardah EUR, %)**

Opomba: Podatki za ESKSRP in REACT-EU se nanašajo na obdobje 2014–2022.

Vir: Evropska komisija, 2022

Za obdobje 2014–2020 je bilo iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladi ESI) za Slovenijo namenjenih 4,50 milijarde EUR ⁽²⁸⁾ naložb iz proračuna EU. Skupne naložbe, vključno z nacionalnim financiranjem, znašajo 5,65 milijarde EUR (graf A3.1), kar predstavlja približno 1,85 % BDP za obdobje 2014–2020 in 39,24 % javnih naložb ⁽²⁹⁾. Do 31. decembra 2021 je bilo posameznim projektom dodeljenih 108 % vseh sredstev, 68 % sredstev pa je bilo po poročanju porabljenih, kar pomeni, da je za porabo do konca leta 2023 ostalo še 1,81 milijarde EUR ⁽³⁰⁾. Med 11 cilji financiranja kohezijske politike v Sloveniji so v ospredju raziskave in inovacije, konkurenčnost MSP, varstvo okolja in učinkovita raba virov, omrežna infrastruktura v prometu in energetiki ter trajnostna in kakovostna delovna mesta (skupaj 2,5 milijarde EUR). Do konca leta 2020 so naložbe kohezijske politike (i) podprle več kot 13 500 podjetij s skoraj 1 300 novimi, neposredno

⁽²⁸⁾ Skladi ESI vključujejo sklade kohezijske politike (ESRR, ESS+, Kohezijski sklad, Interreg) ter Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR). V skladu s pravilom „N+3“ je treba kohezijska sredstva, dodeljena za obdobje 2014–2020, porabiti najpozneje do leta 2023, sredstva EKSRP, dodeljena za obdobje 2014–2022, pa najpozneje do leta 2025. Vir podatkov: [Cohesion Open data; presečni datum 31. 12. 2021 za ESRR, ESS+, Kohezijski sklad, Interreg; presečni datum 31. 12. 2021 za EKSRP in ESPR.](#)

⁽²⁹⁾ Javne naložbe so bruto investicije v osnovna sredstva plus kapitalski transferji, sektor država.

⁽³⁰⁾ Vključno z REACT-EU. Podatki iz skladov ESI na spletišču <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/SI>.

⁽²⁶⁾ Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad plus (ESS+), Kohezijski sklad, Sklad za pravični prehod, Interreg.

⁽²⁷⁾ Tekoče cene, vir: [Cohesion Open Data](#)

Graf A3.2: **Prispevek kohezijske politike k ciljem trajnostnega razvoja (v milijardah EUR)**

Vir: Evropska komisija, 2022

ustvarjenimi delovnimi mesti, (ii) pomagale izboljšati oskrbo z vodo za skoraj 160 000 ljudi in (iii) privedle do zmanjšanja letne porabe energije v javnih stavbah za približno 57 GWh/leto. Poleg tega je približno 320 000 ljudi sodelovalo v projektih, financiranih iz Evropskega socialnega sklada (ESS), vključno s približno 31 600 dolgotrajno brezposelnimi in skoraj 81 000 mladimi. Ti ukrepi so skoraj 45 000 ljudem omogočili pridobitev kvalifikacije, več kot 18 400 pa jih je našlo zaposlitev.

Skladi kohezijske politike že znatno prispevajo k doseganju ciljev trajnostnega razvoja. V Sloveniji skladi kohezijske politike podpirajo 11 od 17 ciljev trajnostnega razvoja, pri čemer k tem ciljem prispevajo do 93 % odhodkov.

Instrument REACT-EU (pomoč pri okrevanju za kohezijo in območja Evrope) v okviru instrumenta NextGenerationEU je zagotovil 278 milijonov EUR dodatnega financiranja poleg dodelitev iz kohezijskih sredstev za obdobje 2014–2020 za Slovenijo. Ta sredstva naj bi zagotovila uravnoteženo okrevanje, spodbujala konvergenco in zagotovila ključno podporo regijam po izbruhu COVID-19. Instrument REACT-EU je v Sloveniji zagotovil podporo za (i) okrepitev zdravstvenega sistema, npr. s spodbujanjem energijske učinkovitosti v bolnišnicah, (ii) krepitev odpornosti storitev dolgotrajne oskrbe, (iii) prispevanje k shemam skrajšanega delovnega časa, (iv) krepitev digitalnega in zelenega prehoda ter (v) zmanjšanje materialne prikrajšanosti z neposredno dostavo hrane.

Naložbena pobuda v odziv na koronavirus⁽³¹⁾ je Sloveniji zagotovila prvo nujno pomoč EU v zvezi s pandemijo COVID-19. Uvedla je izredno prožnost, ki je Sloveniji omogočila prerazporeditev sredstev za takojšnje potrebe na področju javnega zdravja (19 milijonov EUR) in podporo podjetjem (58 milijonov EUR). Slovenija je na primer preusmerila sredstva v nakup zaščitnega in zdravstvenega materiala, povečanje zmogljivosti v zdravstvenem sektorju, zagotavljanje obratnega kapitala za MSP, zaščito delovnih mest in podporo digitalizaciji izobraževalnega sistema.

Slovenija je prejela podporo v okviru evropskega instrumenta za začasno podporo za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE) za financiranje shem skrajšanega delovnega časa in podobnih ukrepov. Svet je septembra 2020 Sloveniji odobril finančno pomoč v okviru instrumenta SURE v višini največ 1,113 milijarde EUR, ki je bila izplačana do februarja 2021. Ocenjuje se, da je instrument SURE v letu 2020 vsaj en mesec podpiral približno 60 % delavcev in 80 % podjetij, zlasti v predelovalnih dejavnostih, trgovini na debelo in drobno ter nastanitvenih in gostinskih storitvah. Slovenija je po oceni zaradi nižjih obrestnih mer instrumenta SURE pri plačilih obresti prihranila skupaj 0,05 milijarde EUR.

Komisija Sloveniji prek Instrumenta za tehnično podporo zagotavlja prilagojeno strokovno znanje za pomoč pri oblikovanju in izvajanju reform za spodbujanje rasti, vključno s

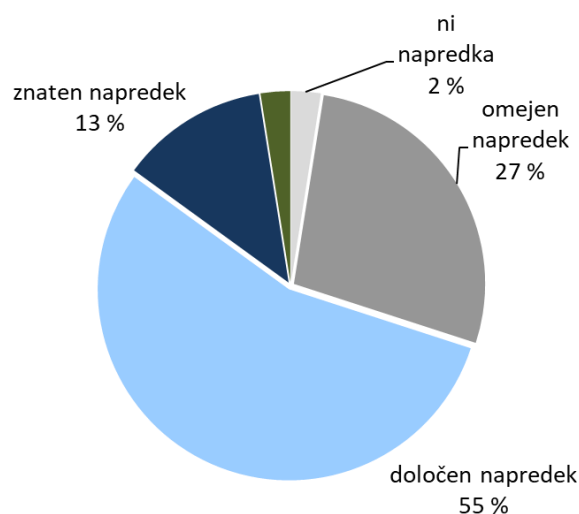
⁽³¹⁾ Prerazporeditev sredstev iz skladov ESI v skladu z Uredbo (EU) 2020/460 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. marca 2020 in Uredbo (EU) 2020/558 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2020.

strokovnim znanjem za pomoč pri izvajanju NOO. Slovenija je od leta 2016 prejela pomoč prek 53 projektov tehnične podpore. Projekti, izvedeni leta 2021, so bili namenjeni npr. razvoju lokalnih kapitalskih trgov, pripravi nacionalne strategije za preusmeritev s premoga in prenosu svežnja EU za čisto energijo. Komisija Sloveniji pomaga tudi pri izvajanju posameznih reform in naložb, vključenih v NOO, npr. za digitalno preobrazbo zdravstva in spodbujanje obnovljivih virov energije. Leta 2022 se bodo začeli novi projekti, ki bodo med drugim podpirali optimizacijo modela upravljanja ekosistema raziskav in inovacij ali inovativne digitalne finance.

Slovenija prejema sredstva tudi iz **drugih programov EU**, kot sta **Instrument za povezovanje Evrope**, v okviru katerega je bilo za posebne projekte v zvezi s strateškimi prometnimi omrežji dodeljenih 349,3 milijona EUR, in **Obzorje 2020**, v okviru katerega je bilo dodeljenih 379,4 milijona EUR.

Komisija je ocenila izvajanje specifičnih priporočil za obdobje 2019–2021 ⁽³²⁾, naslovljenih na Slovenijo v okviru evropskega semestra. V oceni so upoštevani dosedanja ukrepi politike, ki jih je sprejela Slovenija ⁽³³⁾, ter zaveze iz načrta za okrevanje in odpornost (NOO) ⁽³⁴⁾. V tej zgodnji fazi izvajanja NOO je bil na splošno pri 66 % specifičnih priporočilih za Slovenijo, ki so bila v letih 2019 in 2020 osredotočena na strukturna vprašanja, zabeležen vsaj „določen napredek“, pri 34 % pa je bil dosežen „omejen“ napredek ali pa „ni bilo napredka“ (glej graf spodaj). V prihodnjih letih se pričakuje znaten dodaten napredek pri izvajanju strukturnih specifičnih priporočil za državo z nadaljnjim izvajanjem NOO.

Graf A4.1: Napredek Slovenije pri izvajanju specifičnih priporočil za leti 2019–2020 (cikel evropskega semestra 2022)

Vir: Evropska komisija.

⁽³²⁾ Specifična priporočila za državo iz leta 2021: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1627675454457&uri=CELEX%3A32021H0729%2825%29>

Specifična priporočila za države iz leta 2020: https://eur-lex.europa.eu/search.html?textScope=ti&lang=en&scope=EURLEX&qid=1526385017799&type=quick&AU_CODED=CO NSIL&DD_YEAR=2020&andText0=recommendation&DD_M_QNTH=07

Specifična priporočila za države iz leta 2019: https://eur-lex.europa.eu/search.html?textScope=ti&lang=en&scope=EURLEX&qid=1526385017799&type=quick&AU_CODED=CO NSIL&DD_YEAR=2019&andText0=recommendation&DD_M_QNTH=07

⁽³³⁾ Vključno z ukrepi politike, o katerih se poroča v nacionalnem reformnem programu, in poročanjem o mehanizmu za okrevanje in odpornost (polletno poročanje o napredku pri izvajanju mejnikov in ciljev ter na podlagi ocene zahtevka za plačilo).

⁽³⁴⁾ Države članice so bile pozvane, naj v svojih NOO učinkovito obravnavajo vsa ali pomemben del zadevnih specifičnih priporočil, ki jih je Svet naslovil nanje v letih 2019 in 2020. Ocena izvajanja specifičnih priporočil za državo, predstavljena tukaj, upošteva stopnjo izvajanja ukrepov, vključenih v NOO, in ukrepov, izvedenih zunaj NOO v času ocene. Ukrepi, predvideni v prilogi k sprejetemu izvedbenemu sklepu Sveta o odobritvi ocene NOO, ki še niso sprejeti ali izvedeni, vendar se v skladu z metodologijo ocenjevanja specifičnih priporočil za države štejejo za verodostojno napovedane, dobijo oceno „omejen napredek“. Ko so ti ukrepi izvedeni, lahko to pomeni oceno „določen/znaten napredek“ ali „v celoti izvedeno“, kakor je ustrezno.

Tabela A4.1: Preglednica specifičnih priporočil za Slovenijo za leta 2019, 2020 in 2021

Slovenija	Ocena maja 2022*	Vključenost specifičnih priporočil za državo v NOO do leta 2026
2019, specifično priporočilo 1	omejen napredek	
<i>V letu 2020 doseže srednjeročni proračunski cilj.</i>	ni več relevantno	ni relevantno
<i>Sprejme in izvede reforme zdravstva</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
<i>in dolgotrajne oskrbe, ki zagotavljajo kakovost, dostopnost in dolgoročno javnofinančno vzdržnost.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>Zagotovi dolgoročno vzdržnost in ustreznost pokojninskega sistema, vključno s prilagoditvijo zakonsko določene upokojitvene starosti, omejevanjem predčasnega upokojevanja in drugih oblik predčasnega odhoda s trga dela.</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
<i>Poveča zaposljivost nizko usposobljenih in starejših delavcev z izboljšanjem ustreznosti izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela ter z ukrepi vseživljenjskega učenja in aktivacijskimi ukrepi, vključno z izboljšanjem digitalne pismenosti.</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
2019, specifično priporočilo 2	določen napredek	
<i>Podpira razvoj trgov lastniških vrednostnih papirjev.</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>Izboljša poslovno okolje z zmanjšanjem regulativnih omejitev in upravnega bremena.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>Izboljša konkurenco, profesionalizacijo in neodvisen nadzor na področju javnih naročil.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>Izvede privatizacije v skladu z obstoječimi načrti.</i>	ni napredka	
2019, specifično priporočilo 3	določen napredek	
<i>Ekonomsko politiko v zvezi z naložbami osredotoči na raziskave in inovacije,</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>nizkoogljični in energijski prehod,</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>trajnostni promet (zlasti železniški) in</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upošteva regionalne razlike.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
2020, specifično priporočilo 1	določen napredek	
<i>V skladu s splošno odstopno klavzulo v okviru Pakta za stabilnost in rast sprejme vse potrebne ukrepe za učinkovit odziv na pandemijo COVID-19, ohranitev gospodarstva in podporo okrevanju, ki bo sledilo. Kadar gospodarske razmere to omogočajo, izvaja fiskalne politike, namenjene doseganju preudarnih srednjeročnih fiskalnih položajev in zagotavljanju vzdržnosti dolga ob krepitvi naložb.</i>	ni več relevantno	ni relevantno
<i>Zagotovi odpornost zdravstvenega sistema in sistema dolgotrajne oskrbe, vključno z zagotavljanjem zadostne oskrbe s kritično medicinsko opremo in odpravo pomanjkanja zdravstvenih delavcev.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje

(nadaljevanje na naslednji strani)

Preglednica (nadaljevanje)

2020, specifično priporočilo 2	znaten napredek	
<i>Ublaži učinek krize zaradi COVID-19 na socialnem področju in pri zaposlovanju, tudi z zagotovitvijo ustreznega nadomestila dohodka in socialne zaščite,</i>	znaten napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>z okrepitevijo shem skrajšanega delovnega časa in s prožnimi ureditvami dela.</i>	znaten napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>Zagotovi, da bodo ti ukrepi zagotavljali ustrezno zaščito za delavce z nestandardnimi oblikami zaposlitve.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
2020, specifično priporočilo 3	določen napredek	
<i>Nadaljuje hitro izvajanje ukrepov za zagotavljanje likvidnosti in financiranja podjetjem in gospodinjstvom ter</i>	znaten napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>zmanjšanje upravnega bremena.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>Da prednost zrelim javnim naložbenim projektom in</i>	znaten napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
<i>spodbuja zasebne naložbe v podporo gospodarskemu okrevanju.</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
<i>Usmeri naložbe na zeleni in digitalni prehod, zlasti na čisto in učinkovito proizvodnjo in rabo energije,</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
<i>okoljsko infrastrukturo,</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>trajnostni promet,</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>raziskave in inovacije ter</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>uvajanje omrežja 5G.</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2022 dalje
<i>Spodbuja digitalne zmogljivosti podjetij ter</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
<i>krepi digitalna znanja in spretnosti,</i>	določen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2024 dalje
<i>e-trgovino in</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2021 dalje
<i>e-zdravje.</i>	omejen napredek	ustrezni ukrepi v NOO načrtovani od leta 2023 dalje
2021, specifično priporočilo 1	določen napredek	
<i>V letu 2022 ohrani spodbujevalno fiskalno naravnost, vključno s spodbudo, ki jo zagotavlja Mehanizem za okrevanje in odpornost, in ohrani nacionalno financirane naložbe.</i>	v celoti izvedeno	ni relevantno
<i>Kadar gospodarske razmere to omogočajo, izvaja fiskalno politiko, namenjeno doseganju preudarnih srednjeročnih fiskalnih položajev in zagotavljanju vzdržnosti javnih financ v srednjeročnem obdobju,</i>	določen napredek	ni relevantno
<i>hkrati pa okrepi naložbe za povečanje potenciala rasti. Posebno pozornost nameni strukturi javnih financ, in sicer tako na prihodkovni kot odhodkovni strani proračuna, ter kakovosti proračunskih ukrepov, da se zagotovi trajnostno in vključujoče okrevanje. Daje prednost trajnostnim naložbam, ki spodbujajo rast, zlasti naložbam za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu.</i>	določen napredek	ni relevantno
<i>Daje prednost strukturnim reformam z vplivom na javne finance, ki bodo pomagale zagotoviti financiranje za prednostne naloge javne politike in prispevale k dolgoročni vzdržnosti javnih financ, kadar je to ustrezno, vključno s krepitvijo pokritosti, ustreznosti in vzdržnosti zdravstvenih sistemov in sistemov socialne zaščite za vse, kadar je to ustrezno.</i>	omejen napredek	ni relevantno

* Glej opombo 34.

Vir: Evropska komisija.

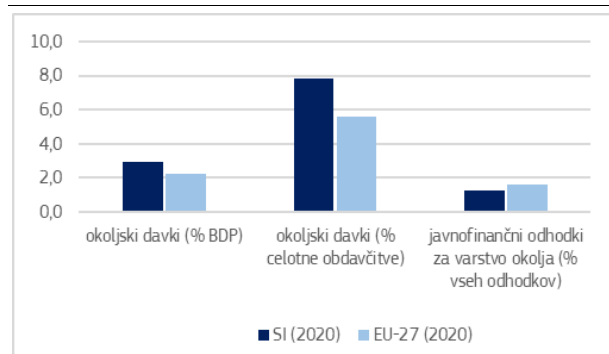
Cilj evropskega zelenega dogovora je preoblikovati Unijo v pravično in uspešno družbo s sodobnim, z viri gospodarnim in konkurenčnim gospodarstvom, v kateri leta 2050 ne bo več neto emisij toplogrednih plinov in bo gospodarska rast ločena od rabe virov. Ta priloga vsebuje pregled najbolj pomembnih in gospodarsko relevantnih sprememb v Sloveniji pri zadevnih gradnikih evropskega zelenega dogovora. Dopolnjuje jo Priloga 6 o učinku zelenega prehoda na zaposlovanje in socialno področje ter Priloga 7 o vidikih krožnega gospodarstva v okviru zelenega dogovora.

Slovenija samo z obstoječimi ukrepi verjetno ne bo dosegla trenutno predlaganega cilja glede zmanjšanja toplogrednih plinov za leto 2030. Skupne emisije toplogrednih plinov so od leta 2016 ostale na približno podobnih ravneh, pri čemer je bilo v letih 2019 in 2020 opaziti rahlo zmanjšanje v primerjavi z ravno iz leta 1990. To zmanjšanje je precej manjše od povprečnega zmanjšanja v EU. Slovenija namerava emisije znižati bolj, kot je sedanjí cilj v okviru porazdelitve prizadevanj v višini –15 % za leto 2030. Ocenjuje se, da bo Slovenija z dodatnimi ukrepi preseгла ta cilj za sektorje, ki niso vključeni v sistem EU za trgovanje z emisijami, če bodo vsi izvedeni, in se približala doseganju predlaganega cilja za Slovenijo v okviru svežnja „Pripravljeni na 55“. Hkrati je energijska intenzivnost v industriji, storitvenem in stanovanjskem sektorju še vedno razmeroma visoka, pot razogljičenja države do dolgoročne podnebne nevtralnosti pa še vedno ni jasno začrtana. V skladu s sedanjimi praksami gospodarjenja z zemljišči naj bi Slovenija do leta 2030 zabeležila zmerne neto odvzeme. Slovenija je 42 % svojega načrta za okrevanje in odpornost (NOO) namenila podnebnim ciljem ter predstavila ključne reforme in naložbe za pospešitev prehoda na bolj trajnostno, nizkoogljčno gospodarstvo, odporno proti podnebnim spremembam.

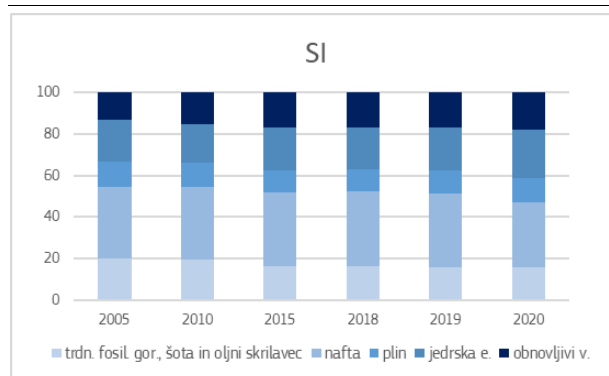
Slovenija zbere več prihodkov od okoljskih davkov od povprečja EU, vendar so javne naložbe v varstvo okolja pod povprečjem. Prihodki Slovenije od okoljskih davkov kot delež skupnih davčnih prihodkov in kot delež BDP so nad povprečjem EU, k čemur prispevajo predvsem davki na energijo ter v manjši meri prometni davki in davki na onesnaževanje. Hkrati Slovenija porabi manjši delež svojih odhodkov za varstvo okolja kot v EU na splošno. Subvencije za fosilna goriva se od

leta 2017 stalno zmanjšujejo. Kljub temu je bila Slovenija v pregledu Evropskega računskega sodišča izpostavljena kot ena od 15 držav članic, ki so v letu 2020 porabile več za subvencije za fosilna goriva kot za subvencije za energijo iz obnovljivih virov.⁽³⁵⁾ Medtem se podnebno tveganje za javne finance zaradi nezavarovanih sredstev šteje za nizko/srednje visoko z znatnim deležem nezavarovanih klimatoloških izgub. Za več kazalnikov o obdavčitvi glej Priloga 18.

Graf A5.1: Fiskalni vidiki zelenega prehoda

Vir: Eurostat

Graf A5.2: Tematski graf – Energija
Delež v energijski mešanici (trdna goriva, nafta, plin, jedrska energija, obnovljivi viri)

(1) Mešanica energijskih virov temelji na bruto nacionalni porabi energije in ne vključuje toplote in električne energije. Delež obnovljivih virov energije vključuje biogoriva in neobnovljive odpadke.

Vir: Eurostat

Poraba energije v Sloveniji ostaja odvisna od virov fosilnih goriv, obnovljive alternative pa so premalo izkoriščene. Obnovljivi viri energije in

⁽³⁵⁾ Vir: Pregled 01/2022: Obdavčitev energije, oblikovanje cen ogljika in subvencije za energijo: [Pregled 01/2022: Obdavčitev energije, oblikovanje cen ogljika in subvencije za energijo \(europa.eu\)](#).

biogoriva so predstavljali le 18 % bruto nacionalne porabe energije Slovenije v letu 2020. Ta številka zajema 8 % primarnih trdnih biogoriv in 10 % drugih obnovljivih virov. Poleg tega je obstoječe shranjevanje energije v Sloveniji premalo razvito in nezadostno za zadovoljevanje potreb po lokalni proizvodnji energije iz obnovljivih virov. Potrebna so dodatna prizadevanja za poenostavitev izdajanja dovoljenj in upravnih postopkov za obrate za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, kar bi lahko spodbudilo uporabo obnovljivih virov energije. Vendar namerava slovenski NOO odpraviti zakonodajne ovire za povečanje deleža obnovljivih virov energije. Slovenija je od leta 2019 dosegla določen napredek pri zmanjševanju svoje odvisnosti od virov fosilnih goriv, na primer z zmanjšanjem uporabe nafte in naftnih derivatov s 35 % na 31 % med letoma 2019 in 2020. Slovenija je sprejela tudi zavezujočo strategijo za postopno odpravo premoga za proizvodnjo električne energije do leta 2033 in prestrukturiranje premogovnih regij. Leta 2020 je toplota, proizvedena v jedrskih reaktorjih, predstavljala 23 % mešanice energijskih virov Slovenije v bruto nacionalni porabi energije, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 13 %.

Kar zadeva biotsko raznovrstnost in zdravje ekosistema, je Slovenija razmeroma uspešna, vendar z nekaj izjemami. Do leta 2021 je bilo 37,9 % kopenske površine Slovenije pokrite z območji Natura 2000 (povprečje v EU 18,1 %), pri čemer so posebna varstvena območja, določena v skladu z direktivo o pticah, zajemala 25 % (povprečje EU 12,3 %), območja, pomembna za Skupnost v skladu z direktivo o habitatih, pa 32,7 % (povprečje EU 13,8 %) ozemlja Slovenije. Čeprav se ukrepi v okviru omrežja Natura 2000 na kopnem lahko štejejo za zaključene in so nad povprečjem EU, še vedno obstaja vrzel pri razvrstitvi posebnih zavarovanih morskih območij za sredozemskega vranjka v slovenskih morskih vodah, zaradi česar je Komisija leta 2020 začela postopek za ugotavljanje kršitev. Ob upoštevanju območij Natura 2000 in drugih nacionalno določenih zavarovanih območij Slovenija pravno varuje 40,5 % svojih kopenskih območij (povprečje EU-27 26 %) in 2,48 % svojih morskih območij (povprečje EU-27 8 %). Glede na poročilo o stanju ohranjenosti habitatov in vrst po členu 17 direktive o habitatih za obdobje 2013–2018 ⁽³⁶⁾, ki ga je

predložila Slovenija, se je delež habitatov s slabim stanjem ohranjenosti povečal na 61,8 %, delež ocen za vrste s slabim stanjem ohranjenosti pa na 53 %. Delež zemljišč, ki se uporabljajo za ekološko kmetovanje, se je do leta 2020 postopoma povečal na 10,8 %, kar je rahlo nad povprečjem EU, ki znaša 9,07 %.

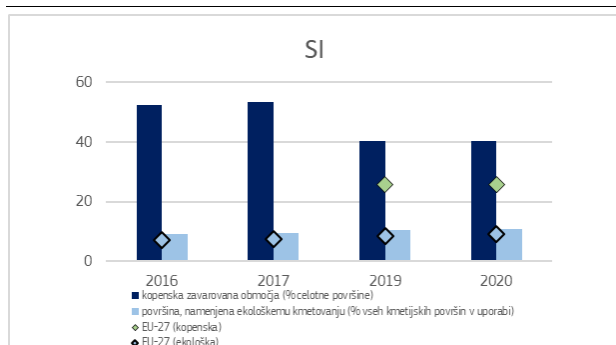
Kar zadeva onesnaženost, se kakovost zraka v Sloveniji izboljšuje. Število izgubljenih let življenja zaradi onesnaženosti zraka z delci PM_{2,5} se je zmanjšalo s 1 016 na 100 000 prebivalcev v letu 2018 na 744 v letu 2019, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 762. Podobno se je število izgubljenih let življenja zaradi onesnaženosti z NO₂ zmanjšalo z 29 na 100 000 prebivalcev v letu 2018 na 19 v letu 2019 (povprečje v EU je 99). Emisije ključnih onesnaževal zraka so se v Sloveniji v zadnjih letih znatno zmanjšale ob nadaljnji rasti BDP. Kar zadeva onesnaženost podzemne vode z nitrati, je stanje stabilno. Vendar se je stanje koncentracije nitratov v površinskih vodah poslabšalo s povečanjem eutrofikacije, in sicer s 4,2 % (2012–2015) na 19,4 % (2016–2019).

Na področju mobilnosti se trg brezemisijevih vozil v Sloveniji razvija počasi, čeprav bo morda v bližnji prihodnosti dobil spodbudo, saj organi pripravljajo načrte za ambicioznejšo vzpostavitev polnilnih mest (operativni načrt za strukturne sklade). Približno polovica nacionalnega železniškega omrežja je elektrificirana.

Prednost bi bilo treba nameniti ukrepom za zmanjšanje sedanje odvisnosti od fosilnih goriv (z nadomeščanjem obstoječih vozniških parkov z nizkoemisijevimi in brezemisijevimi vozili ter spodbujanjem uporabe obnovljivih in nizkoogljicnih goriv). Sprejeti bi bilo treba ukrepe za obsežnejšo preusmeritev prometa na bolj trajnostne načine prevoza (zlasti povečanje števila potnikov v železniškem prometu ter potovanje na delo z javnim prevozom in na aktivne načine). Poleg tega je treba sprejeti ukrepe za nadaljnjo pospešitev obnove voznega parka, kot so i) sheme razreza, pri katerih je podpora za nakup brezemisijevskega vozila vezana na razrez starega vozila, ii) spodbude za naknadno opremljanje starih vozil ali iii) ukrepi, ki odvrtačajo od uporabe starejših vozil v poslovnih in podjetniških voznih parkih.

⁽³⁶⁾ Vir: Evropska agencija za okolje, [Conservation status and trends of habitats and species](#) (Stanje ohranjenosti in trendi na področju habitatov in vrst), 2019.

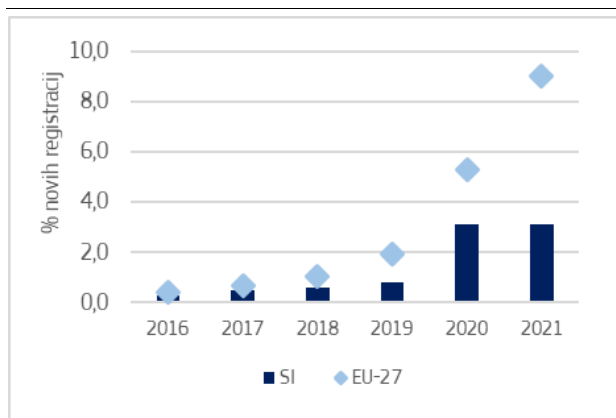
Graf A5.3: **Tematski graf – Biotska raznovrstnost**
Kopenska zavarovana območja in ekološko kmetovanje

(1) Podatki za kopenska zavarovana območja za leto 2018 in podatki za povprečje EU (2016, 2017) niso na voljo.

Vir: Evropska agencija za okolje (kopenska zavarovana območja) in Eurostat (ekološko kmetovanje)

Graf A5.4: **Tematski graf – Mobilnost**
Delež brezemisijских vozil v mobilnosti (% novih registracij)

(1) Brezemisijska vozila (osebni avtomobili) vključujejo akumulatorska električna vozila in vozila s pogonom na gorivne celice (BEV, FCEV).

Vir: Evropska opazovalnica za alternativna goriva

Tabela A5.1: **Kazalniki podpore napredku pri evropskem zelenem dogovoru z makroekonomskega vidika**

			2005	2019	2020	Cilj 2030	Oddaljenost ZOU ZDU		„Pripravljeni na 55“ Cilj Oddaljenost 2030 ZOU ZDU			
Napredak pri doseganju ciljev politike	Cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za sektorje, ki niso vključeni v ETS (1)	Milijoni ton ekvivalenta CO ₂ , % o. t. (1a)	11,8	-9 %	-15 %	-15 %	-6	11	-27 %	-18	-1	
				2005	2016	2017	2018	2019	2020	Nacionalni prispevek k cilju EU za leto 2030		
	Delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije (1)	%	20 %	22 %	22 %	21 %	22 %	25 %	27 %			
	Energijska učinkovitost: poraba primarne energije (1)	Mtoe	7,2	6,5	6,7	6,7	6,5	6,1	6,4			
Energijska učinkovitost: poraba končne energije (1)	Mtoe	5,1	4,9	4,9	5,0	4,9	4,4	4,7				
			SLOVENIJA						EU			
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
Fiskalni in finančni kazalniki	Okoljski davki (v % BDP)	% BDP	3,9	3,9	3,7	3,4	3,3	3,0	2,4	2,4	2,2	
	Okoljski davki (% celotnega obdavčenja)	% obdavčenja (2)	10,3	10,3	9,8	9,1	8,9	7,8	6,0	5,9	5,6	
	Javnofinančni odhodki za varstvo okolja	% skupnih odhodkov	2,13	1,22	1,05	1,24	1,31	1,24	1,66	1,70	1,61	
	Naložbe v varstvo okolja	% BDP (3)	1,32	0,68	0,63	0,64	-	-	0,42	0,38	0,41	
	Subvencije za fosilna goriva	2020, v mrd. EUR	0,08	0,08	0,09	0,08	0,06	-	56,87	55,70	-	
	Vrzel pri varstvu podnebja	ocena 1–4	1,5 od 4 (raholo znižanje od pretekle ocene 1,8). To je kategorija nizkega/srednjega tveganja (4 pomeni visoko tveganje).									
Podnebje	Neto emisije toplogrednih plinov	1990 = 100	91	95	95	95	92	86	79	76	69	
	Intenzivnost emisij toplogrednih plinov v gospodarstvu	kg/EUR10	0,48	0,49	0,48	0,45	0,43	0,43	0,32	0,31	0,30	
	Energijska intenzivnost gospodarstva	kgoe/EUR10	0,17	0,17	0,17	0,16	0,15	0,15	0,12	0,11	0,11	
Energijska	Poraba končne energije (PKE)	2015 = 100	100,0	103,6	105,0	105,0	102,9	93,2	103,5	102,9	94,6	
	PKE v sektorju stanovanjskih stavb	2015 = 100	100,0	101,7	99,2	93,0	90,7	92,0	101,9	101,3	101,3	
	PKE v sektorju storitvenih stavb	2015 = 100	100,0	108,3	105,8	104,4	99,4	91,4	102,4	100,1	94,4	
Onesnaževanje	Intenzivnost emisij predhodnikov smoga (glede na BDP) (4)	tone/EUR10	1,30	1,22	1,12	1,07	0,99	-	0,99	0,93	-	
	Leta izgubljenega življenja zaradi onesnaženosti zraka s PM _{2,5}	na 100 000 prebivalcev	970	916	1021	1016	744	-	863	762	-	
	Leta izgubljenega življenja zaradi onesnaženosti zraka z NO ₂	na 100 000 prebivalcev	88	39	68	29	19	-	120	99	-	
	Nitrati v podzemni vodi	mg NO ₃ /liter	19,5	16,5	16,2	18,3	16,2	-	21,7	20,7	-	
Biotična raznovrstnost	Kopenska zavarovana območja	% vseh kopenskih območij	-	52,6	53,6	-	40,4	40,4	-	25,7	25,7	
	Morska zavarovana območja	% vseh morskih območij	-	-	-	-	5,2	-	-	10,7	-	
	Ekološko kmetovanje	% vseh kmetijskih zemljišč v uporabi	8,9	9,1	9,6	10,0	10,4	10,8	8,0	8,5	9,1	
	Neto izkoriščanje zemljišč	na 10 000 km ²	2000–2006		2006–2012		2012–2018		00–06	06–12	12–18	
			5,3		2,6		3,0	13,0	11,0	5,0		
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
Mobilnost	Intenzivnost emisij toplogrednih plinov iz prometa (glede na bruto dodano vrednost) (5)	kg/EUR10	0,78	0,79	0,72	0,71	0,68	0,62	0,89	0,87	0,83	
	Delež brezemisijskih vozil	% novih registracij	0,2	0,3	0,5	0,6	0,8	3,1	1,0	1,9	5,4	
	Število priključnih električnih vozil na polnilno postajo		1	1	3	4	5	7	8	8	12	
	Delež elektrificiranih železniških prog	%	41,4	41,4	50,5	50,5	50,5	-	55,6	56,0	-	
	Zastoji (povprečno število ur, letno preživetih v zastojih v cestnem prometu na reprezentativnega voznika)		26,8	26,2	26,2	26,7	25,8	-	28,9	28,8	-	
			Leto	SI	EU							
Digitalno področje	Delež pametnih števecv na vseh merilnih mestih (7) – električna energija	% vseh števecv	2018	58,2	35,8							
	Delež pametnih števecv na vseh merilnih mestih (7) – plin	% vseh števecv	2018	0,1	13,1							
	IKT, uporabljene za okoljsko trajnost (8)	%	2021	74,2	65,9							

(1) Cilj za leto 2030 za emisije toplogrednih plinov za sektorje, ki niso vključeni v ETS, temelji na uredbi o porazdelitvi prizadevanj. Cilji „Pripravljene na 55“ temeljijo na predlogu Komisije za povečanje podnebnih ambicij EU do leta 2030. Cilji glede obnovljivih virov energije in energijske učinkovitosti ter nacionalni prispevki v skladu z uredbo o upravljanju (Uredba (EU) 2018/1999). (2) Oddaljenost od cilja je razlika med ciljem držav članic za leto 2030 v skladu z uredbo o porazdelitvi prizadevanj in predvidenimi emisijami z obstoječimi ukrepi (ZOU) oziroma z dodatnimi ukrepi (ZDU), izražena kot delež emisij v izhodiščnem letu 2005. (3) Delež skupnih prihodkov od davkov in socialnih prispevkov (brez pripisanih prispevkov za socialno varnost). Prihodki iz sistema za trgovanje z emisijami so vključeni v prihodke od okoljskih davkov (leta 2017 so znašali 1,5 % skupnih prihodkov od okoljskih davkov na ravni EU). (4) Zajema odhodke za bruto investicije v osnovna sredstva, ki se uporabljajo za proizvodnjo okoljevarstvenih storitev (tj. zmanjševanje in preprečevanje onesnaževanja), ki zajemajo vse sektorje, tj. državo, industrijo in specializirane ponudnike. (5) Kazalnik vrzeli v varstvu podnebja je del evropske strategije za prilagajanje (februar 2021) in je opredeljen kot delež nezavarovanih gospodarskih izgub, ki nastanejo zaradi nesreč, povezanih s podnebjem. (6) Žveplovi oksidi (ekvivalent SO₂), amoniak, delci < 10 μm, dušikovi oksidi v celotnem gospodarstvu (deljeno z BDP). (7) Promet in skladiščenje (področje H po klasifikaciji NACE). (8) Brezemisijska vozila vključujejo akumulatorska električna vozila (BEV) in vozila s pogonom na gorivne celice (FCEV). (9) Poročilo Evropske komisije (2019) „Benchmarking smart metering deployment in the EU-28“ (Primerjalna analiza uvedbe pametnega merjenja v EU-28). (10) Evropska komisija (2021). DESI je bil za predhodna leta za vse države vsako leto preračunan zaradi upoštevanja morebitnih sprememb pri izbiri kazalnikov in popravkov osnovnih podatkov. Ocene in razvrstitve držav se zato v primerjavi s preteklimi objavami lahko razlikujejo.

Vir: Eurostat, Skupno raziskovalno središče, Evropska komisija, Evropska agencija za okolje, evropska opazovalnica za alternativna goriva.

Zeleni prehod ne obsega le izboljšav okoljske trajnostnosti, temveč vključuje tudi pomembno socialno razsežnost. Resda so ukrepi v zvezi s tem priložnost za trajnostno rast in ustvarjanje delovnih mest, vendar je treba ob tem zagotoviti, da nihče ne bo prezrt in da bodo koristi prehoda deležne vse družbene skupine. V Sloveniji zeleni prehod podpirajo pozitivni trendi na trgu dela in nedavni obetavni ukrepi politike. Hkrati delež energijsko intenzivnih sektorjev ostaja precejšen, prav tako pa je verjetno, da se bodo skupine z nižjimi dohodki in nekatera območja v državi pri tem soočali z izzivi.

V slovenskem načrtu za okrevanje in odpornost (NOO) so opisane nekatere reforme in naložbe, ki naj bi podprle pravični zeleni prehod. NOO vključuje ukrepe za spodbujanje manjše uporabe fosilnih goriv in trajnostne rešitve za stanovanja, kot je financiranje cenovno dostopnih stanovanj v okviru NOO. Tudi druge naložbe v energijsko učinkovitost javnih stavb, preprečevanje poplav in namenske ukrepe za krožno gospodarstvo bodo podpirale prehod v ključnih sektorjih gospodarstva, med drugim z reformami na področju javnega naročanja. V NOO so vključeni tudi nekateri ukrepi za povečanje zelene razsežnosti v sistemu izobraževanja in usposabljanja ter za razvoj zelenih spretnosti. V celovitem nacionalnem energetske in podnebne načrtu Slovenije iz leta 2020 so analizirani učinki na energetske revščine, znanja in spretnosti ter do neke mere porazdelitev dohodka, razvit pa je tudi pristop za obravnavanje energetske revščine. Načrt vključuje časovni načrt uvedbe pravne opredelitve energetske revščine in vzpostavitev okvira za spremljanje s kazalniki in cilji. Vendar ne poroča o številu gospodinjstev, ki jih je prizadela energetska revščina, niti o specifičnih in merljivih ciljih, ki jih je treba doseči.⁽³⁷⁾

Gospodarstvo je nekoliko zmanjšalo svoj ogljični odtis. Ključni energijsko intenzivni sektorji so sicer še vedno precejšnji, vendar je zeleno gospodarstvo razmeroma veliko in ima velik potencial za ustvarjanje delovnih mest. Intenzivnost emisij toplogrednih plinov v slovenskem gospodarstvu se je med letoma 2015 in 2020 rahlo zmanjšala (v smislu bruto dodane vrednosti) in je 50 % nad povprečjem EU, pri čemer ogljični odtis na delavca znaša 14,13 tone emisij

toplogrednih plinov (kar je nekoliko nad povprečjem EU, ki znaša 13,61) (glej sliko 1). Nekateri sektorji v Sloveniji se bodo zaradi zelenega prehoda verjetno zmanjšali, med drugim proizvodnja energije iz premoga, lignita in fosilnih goriv.⁽³⁸⁾ Energijsko intenzivna industrija zagotavlja delovna mesta 4,2 % celotne zaposlene delovne sile, pri čemer imata lahko izpopolnjevanje in preusposabljanje še posebej pomembno vlogo (glej Prilogo 15). Nasprotno pa sektor okoljskega blaga in storitev že zagotavlja delovna mesta nadpovprečno velikemu deležu zaposlenih (2,8 % v primerjavi z 2,1 % v EU)⁽³⁹⁾, nekaj potenciala sončne energije in izboljšave energijske učinkovitosti pa ponujajo priložnosti za zelena delovna mesta⁽⁴⁰⁾. Vendar malenkostno povečanje stopnje prostih delovnih mest (2,8 % v tretjem četrtletju 2021 v primerjavi z 2,4 % v EU) kaže na potrebo po pozornem spremljanju morebitnega pomanjkanja delovne sile, zlasti v sektorjih, povezanih s prehodom na podnebno nevtralno gospodarstvo, kot je gradbeništvo (6,2-odstotna stopnja prostih delovnih mest).

Z vidika socialne razsežnosti zelenega prehoda se zdi, da je zagotavljanje dostopa do osnovnih prometnih in energetskih storitev v Sloveniji na splošno manjši izziv.

Na pragu revščine je razmeroma nizek delež prebivalstva na podeželskih območjih, ki se poleg tega rahlo zmanjšuje (12,2 % v primerjavi z 18,5 % v EU).⁽⁴¹⁾ Delež prebivalstva, ki ne more ustrezno ogrevati svojih domov, se je s 5,6 % leta 2015 zmanjšal na 2,8 % leta 2020, kar je pod povprečjem EU (8,2 %). Najbolj sta prizadeta najnižja dohodkovna decila, čeprav se tudi približno 4,4 % oseb z nižjimi srednjimi dohodki sooča z energetske revščine (glej sliko 2). Vzorci potrošnje se med prebivalstvom razlikujejo, pri čemer je povprečni ogljični odtis 10 % največjih onesnaževalcev 5,3-krat večji od ogljičnega odtisa

⁽³⁷⁾ SWD(2020) 923 final.

⁽³⁸⁾ SWD(2021) 275 final.

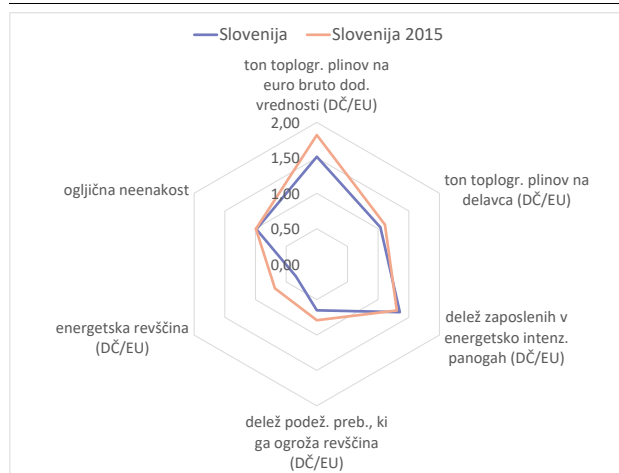
⁽³⁹⁾ Trenutno na ravni EU ni skupne opredelitve zelenih delovnih mest. V računovodskih izkazih eko industrije se poroča le o gospodarskem sektorju, ki ustvarja okoljske proizvode, tj. blago in storitve, proizvedene za varstvo okolja ali gospodarjenje z viri.

⁽⁴⁰⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC126047>

⁽⁴¹⁾ Na podlagi dokumenta COM(2021) 568 final (Priloga I) kot približek za potencialne prometne izzive v okviru zelenega prehoda (npr. zaradi občutljivosti na cene goriva).

50 % prebivalstva, ki najmanj onesnažuje, kar je enako povprečju EU.

Graf A6.1: Izzivi pravičnega zelenega prehoda

Vir: Eurostat

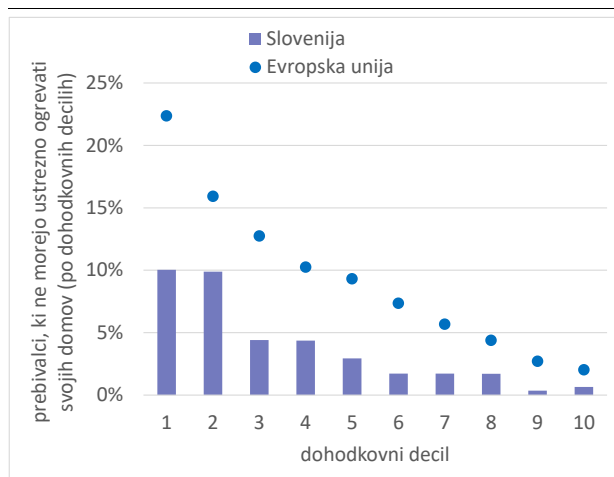
Davčni sistemi so ključni za zagotavljanje pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost. ⁽⁴²⁾ Prihodki Slovenije od skupnih okoljskih davkov so se zmanjšali s 3,88 % BDP v letu 2015 na 3,34 % v letu 2019 in nato na 2,95 % v letu 2020 (v primerjavi z 2,24 % v EU). Davčni primež stroškov dela za osebe z nizkimi dohodki ⁽⁴³⁾ se je med letoma 2015 in 2019 povečal s 35 % na 37,2 % in na 39,5 % leta 2021 v primerjavi z 31,9 % v EU (glej Prilogo 17). Prerazdelitveni ukrepi, ki spremljajo okoljsko obdavčitev, bi lahko spodbudili progresivne ukrepe in pozitivno vplivali na razpoložljivi dohodek gospodinjstev, zlasti tistih na najnižjih ravneh porazdelitve dohodka ⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴²⁾ COM(2021) 801 final.

⁽⁴³⁾ Davčni primež za prejemnika edinega dohodka v gospodinjstvu v višini 50 % nacionalne povprečne plače (Podatkovna zbirka o kazalnikih davkov in socialnih prejemkov, Evropska komisija/OECD).

⁽⁴⁴⁾ SWD(2021) 641 final, del 3/3.

Graf A6.2: Energetska revščina po dohodkovnih decilih

Vir: Eurostat

Učinkovita raba virov je ključnega pomena za zagotavljanje konkurenčnosti in odprte strateške avtonomije ob hkratnem zmanjševanju vpliva na okolje. Zeleni prehod je pomembna priložnost za evropsko industrijo, saj ustvarja trge za čiste tehnologije in proizvode. Njegov učinek bo viden v celotni vrednostni verigi v sektorjih, kot so energija, promet, gradbeništvo in prenova, prehrabena industrija in elektronika, kar bo prispevalo k ustvarjanju trajnostnih, lokalnih in dobro plačanih delovnih mest po vsej Evropi.

Učinkovita raba virov je ključnega pomena za zagotavljanje konkurenčnosti in odprte strateške avtonomije ob hkratnem zmanjševanju vpliva na okolje. Zeleni prehod je pomembna priložnost za evropsko industrijo, saj ustvarja trge za čiste tehnologije in proizvode. Njegov učinek bo viden v celotni vrednostni verigi v sektorjih, kot so energija, promet, gradbeništvo in prenova, prehrabena industrija in elektronika, kar bo prispevalo k ustvarjanju trajnostnih, lokalnih in dobro plačanih delovnih mest po vsej Evropi.

S povečanjem stopnje krožnosti je Slovenija pri sekundarni uporabi materialov zdaj na dobri poti, da doseže povprečje EU. Stopnja krožnosti v Sloveniji se je med letoma 2015 in 2020 povečala za 40 % (z 8,6 % na 12,3 %), s čimer se je država približala povprečju EU, ki znaša 12,8 %. To dokazuje, da ima Slovenija na splošno dobro delujoč sistem ravnanja z odpadki z napredno stopnjo ločenega zbiranja in visoko stopnjo recikliranja.

Ker je produktivnost virov v preteklih letih nihala, je Slovenija še vedno manj uspešna od povprečja EU. Produktivnost virov je leta 2020 v Sloveniji dosegla 1,99 EUR standarda kupne moči (SKM) na kg (v primerjavi z 2,23 EUR SKM na kg za EU-27), kar pomeni, da je mogoče zmožnosti države za izkoristek vrednosti svojih materialnih virov še izboljšati.

Kar zadeva nastajanje odpadkov, se je količina nastalih odpadkov povečala z 2 661 kg na prebivalca leta 2016 na 3 964 leta 2018, kar je še vedno pod povprečjem EU. Po drugi strani se je delež recikliranih odpadkov stalno povečeval s 54,1 % leta 2015 na 59,3 % leta 2020 ⁽⁴⁵⁾, kar Slovenijo uvršča med le

osem držav članic, ki so dosegle več kot 50-odstotno stopnjo recikliranja, tj. precej nad povprečjem EU, ki znaša 48 %. Leta 2018 so nevarni odpadki predstavljali le 2 % vseh nastalih odpadkov. Količina odpadkov na odlagališčih se je zmanjšala z 52 kg/prebivalca v letu 2019 na 33 kg/prebivalca v letu 2020 ⁽⁴⁶⁾.

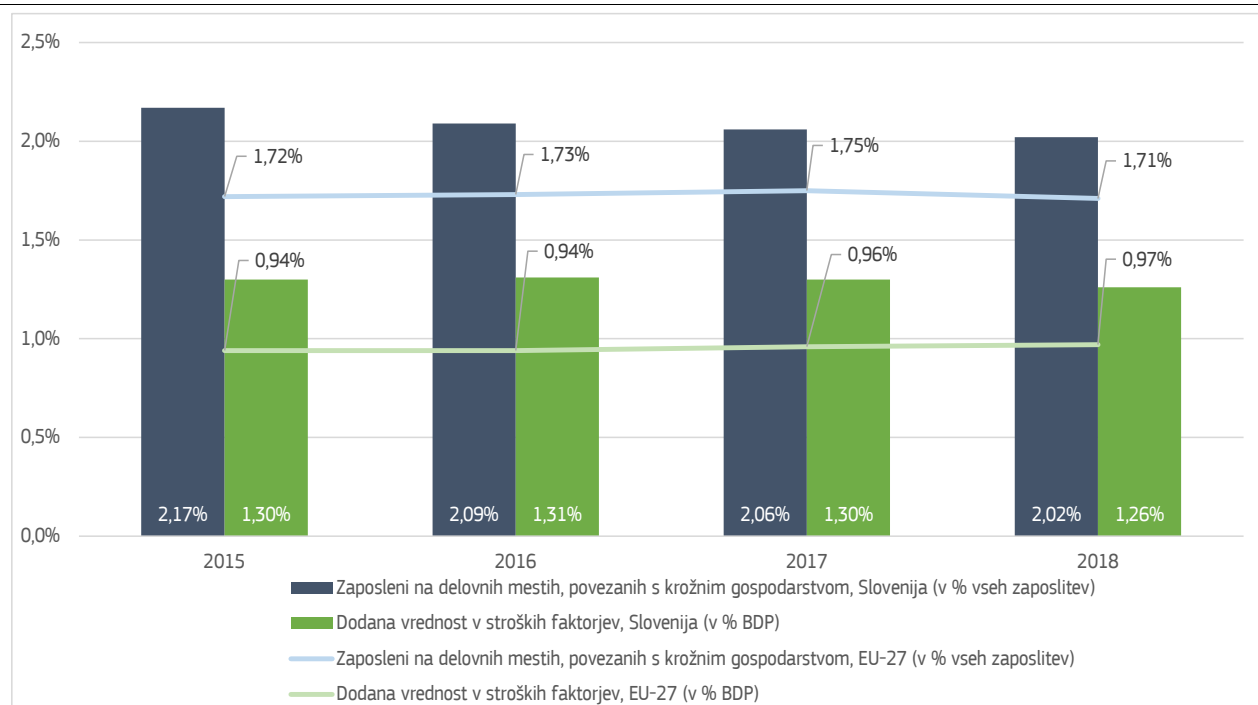
Slovenija je bila leta 2021 na ekoinovacijskem indeksu za leto 2021 uvrščena na 12. mesto s skupno oceno 113, kar je pomenilo povprečno uspešnost na področju ekoloških inovacij. Slovenija je pri eni od petih komponent (inputi za ekoinovacije) presegla povprečje EU. Vendar je bila manj uspešna od povprečja EU v zvezi z aktivnostmi na področju ekoinovacij, rezultati ekoinovacij, učinkovitostjo uporabe virov in družbeno-ekonomskimi vplivi.

Podatki o zasebnih naložbah v krožno gospodarstvo niso javno dostopni. Število zaposlenih na delovnih mestih, povezanih s krožnim gospodarstvom, se je nekoliko zmanjšalo (z 2,06 % vseh zaposlenih na 2,02 %).

⁽⁴⁵⁾ Vir: [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](https://statistika.europa.eu)

⁽⁴⁶⁾ Vir: [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](https://statistika.europa.eu)

Graf A7.1: **Gospodarski pomen in širitev krožnega gospodarstva – zaposlovanje in dodana vrednost v sektorjih krožnega gospodarstva**

Vir: Eurostat

Tabela A7.1: **Izbrani kazalniki učinkovite rabe virov**

Ključni kazalniki – Slovenija

PODPODROČJE POLITIKE	2015	2016	2017	2018	2019	2020	EU-27	Zadnje leto
Krožnost								
Produktivnost virov (standard kupne moči (SKM) na kilogram)	1,7	1,8	1,9	1,8	2,0	2,0	2,2	2020
Snovna intenzivnost (kg/EUR)	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	2020
Stopnja krožne rabe materialov (v %)	8,6	8,7	9,8	10,0	11,4	12,3	12,8	2020
Odtis materialov (v tonah/prebivalca)	15,4	14,6	15,4	16,5	15,4	–	14,6	2019
Odpadki								
Nastajanje odpadkov (kg/prebivalca, skupni odpadki)	–	2661	–	3964	–	–	5234	2018
Odlaganje odpadkov (v % skupnih obdelanih odpadkov)	–	6,9	–	3,7	–	–	38,5	2018
Stopnja recikliranja (v % komunalnih odpadkov)	54,1	55,6	57,8	58,9	59,2	59,3	47,8	2020
Nevarni odpadki (v % komunalnih odpadkov)	–	2,2	–	1,6	–	–	–	2018
Konkurenčnost								
Bruto dodana vrednost v eko industriji (v % BDP)	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	–	2,3	2019
Zasebne naložbe v krožno gospodarstvo (v % BDP)	–	–	–	–	–	–	0,1	2018

Vir: Eurostat

Z indeksom digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) se spremlja digitalni napredek držav članic EU. Področja človeškega kapitala, digitalne povezljivosti, vključevanja digitalnih tehnologij v podjetjih in digitalnih javnih storitev odražajo temeljne točke digitalnega desetletja⁽⁴⁷⁾. V tej prilogi je opisana uspešnost Slovenije pri indeksu digitalnega gospodarstva in družbe.

Doseganju digitalnih ciljev je v slovenskem NOO namenjenih 21,5 %. K temu deležu največ prispevajo digitalizacija javnih storitev, zdravstvenega varstva, razvoja znanj in spretnosti, izobraževalnega sistema in podjetij.

Na področju človeškega kapitala ima Slovenija dobre rezultate. Glede osnovnih digitalnih spretnosti in znanj ter po številu strokovnjakinj za IKT je blizu povprečju EU, pri kazalniku v zvezi z zaposlenimi strokovnjaki za IKT pa se uvršča tik nad povprečje EU.

Na področju digitalne povezljivosti Slovenija ni enakomerno uspešna. Pokritost z zelo visokozmogljivim omrežjem v državi je nad povprečjem EU, uvajanje 5G pa je 37-odstotno. Na področju digitalnih javnih storitev za državljane je Slovenija pod povprečjem EU.

Pri vključevanju digitalne tehnologije dosega Slovenija dobre rezultate. Država dosega približno povprečje EU za MSP z vsaj osnovno ravno digitalnih spretnosti in znanj ter je nad povprečjem EU glede storitev v oblaku in umetne inteligence. Vendar pa zaostaja pri uporabi analize velepodatkov.

Na področju digitalnih javnih storitev Slovenija kaže dobro stopnjo razširjenosti. Pri digitalnih javnih storitvah za državljane ne dosega povprečja EU, presega pa ga pri digitalnih javnih storitvah za podjetja.

⁽⁴⁷⁾ Sporočilo z naslovom Digitalni kompas do leta 2030: evropska pot v digitalno desetletje (COM(2021) 118 final).

Tabela A8.1: Ključni kazalniki indeksa digitalnega gospodarstva in družbe

	Slovenija			EU	Najuspešnejši v EU
	indeks DESI 2020:	indeks DESI 2021:	indeks DESI 2022:	indeks DESI 2022:	indeks DESI 2022:
Človeški kapital					
Vsaj osnovne digitalne spretnosti	/	/	50%	54%	79%
% posameznikov			2021	2021	2021
Strokovnjaki za IKT	3,9%	4,4%	4,8%	4,5%	8,0%
% zaposlenih posameznikov, starih od 15 do 74	2019	2020	2021	2021	2021
Strokovnjakinje za IKT	20%	17%	17%	19%	28%
% strokovnjakov za IKT	2019	2020	2021	2021	2021
Povezljivost					
Pokritost s fiksnim visokozmogljivim omrežjem	64%	66%	72%	70%	100%
% gospodinjstev	2019	2020	2021	2021	2021
Pokritost s 5G	/	0%	37%	66%	99,7%
% naseljenih območij		2020	2021	2021	2021
Vključevanje digitalne tehnologije					
MSP z vsaj osnovno ravno digitalne intenzivnosti	/	/	55%	55%	86%
% MSP			2021	2021	2021
Velepodatki	10%	7%	7%	14%	31%
% podjetij	2018	2020	2020	2020	2020
Računalništvo v oblaku	/	/	38%	34%	69%
% podjetij			2021	2021	2021
Umetna inteligenca	/	/	12%	8%	24%
% podjetij			2021	2021	2021
Digitalne javne storitve					
Digitalne javne storitve za državljane	/	/	69	75	100
Ocena (od 0 do 100)			2021	2021	2021
Digitalne javne storitve za podjetja	/	/	84	82	100
Ocena (od 0 do 100)			2021	2021	2021

(*) Kazalnik pokritosti s 5G ne meri izkušenj uporabnikov, na kar lahko vplivajo različni dejavniki, kot so vrsta uporabljene naprave, okoljske razmere, število sočasnih uporabnikov in zmogljivost omrežja. Pokritost s 5G odraža odstotek zajetih naseljenih območij, kot so ga sporočili operaterji in nacionalni regulativni organi.

Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe

Ta priloga podaja splošni pregled uspešnosti slovenskega raziskovalnega in inovacijskega sistema. Slovenija je po podatkih evropskega sistema inovacijskih kazalnikov za leto 2021 še vedno „zmerno uspešna na področju inovacij“⁽⁴⁸⁾, čeprav ji je uspelo obrniti trend zmanjševanja, ki ga je beležila med letoma 2012 in 2019. Skupna intenzivnost raziskav in razvoja je leta 2020 dosegla 2,15 % BDP.

Medtem ko je intenzivnost zasebnih naložb v raziskave in razvoj enaka povprečju EU, skromne javne naložbe v raziskave in razvoj še naprej vplivajo na uspešnost sistema raziskav in razvoja. Javni odhodki za raziskave in razvoj v višini 0,56 % BDP v letu 2020 so še vedno precej pod nacionalnim ciljem 1 % in povprečjem EU (0,78 % BDP). Znanstvena odličnost, ki se kaže v deležu znanstvenih publikacij države, ki so med 10 % najpogosteje citiranih znanstvenih publikacij na svetu, se je v zadnjem desetletju izboljšala, vendar ostaja pod povprečjem EU. Splošna kakovost sistema raziskav in razvoja ter zlasti merljivi rezultati so še vedno šibki, kar na primer dokazujeta nizko in upadajoče število patentnih prijav. V okviru slovenskega načrta za okrepanje in odpornost je bila novembra 2021 sprejeta revizija zakona o raziskavah in inovacijah. Pomemben cilj te obsežne reforme je postopno povečati javno porabo za raziskave in razvoj na 1 % BDP.

Slovenski MSP imajo v razširitveni fazi omejen dostop do financiranja. Čeprav so se naložbe tveganega kapitala v Sloveniji leta 2020 povečale na 0,005 % BDP, ostajajo med najnižjimi v EU in dosegajo zgolj desetino povprečja EU, ki znaša 0,054 %. Inovativna MSP v zgodnji fazi so odvisna od podpore iz državnih in evropskih nepovratnih sredstev ter imajo težave pri razširjanju. To nesorazmerno velja za naložbeno intenzivne sektorje, kot sta sektor inovacij in predelovalni sektor.

⁽⁴⁸⁾ 2021 European Innovation Scoreboard, Country profile: Slovenia (Evropski sistem inovacijskih kazalnikov za leto 2021, profil države Slovenija), <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45935/attachment/s/1/translations/en/renditions/native>

Tabela A9.1: Ključni kazalniki raziskav, razvoja in inovacij

Slovenija	2010	2015	2018	2019	2020	Skupna	Povprečje
						letna stopnja rasti	EU
2010–20							
Ključni kazalniki							
Intenzivnost R&R (GERD kot % BDP)	2,05	2,2	1,95	2,05	2,15	-1,3	2,32
Javnofinančni odhodki za R&R kot % BDP	0,66	0,52	0,5	0,52	0,56	-1,3	0,78
Odhodki podjetij za R&R (BERD) kot % BDP	1,39	1,67	1,44	1,51	1,57	-1,4	1,53
Kakovost sistema R&R							
Domače znanstvene publikacije v 10 % največkrat citiranih publikacij v svetu kot % skupnih publikacij v državi	6,3	7,3	7,8	:	:	2,7	9,9
Vloge za patentne prijave PCT na milijardo BDP (v odstotnih točkah)	3,2	2,1	2,5	:	:	-3,3	3,5
Sodelovanje med akademskim in poslovnim svetom							
Javno-zasebne znanstvene soobjave kot % skupnih publikacij	8,4	10,0	8,7	8,7	9,8	1,6	9,05
Razpoložljivost človeškega kapitala ter znanj in spretnosti							
Novi diplomanti naravoslovja in inženirstva na tisoč prebivalcev, starih od 25 do 34 let	13,5	14,6	15,5	15,3	:	0,5	16,3
Javna podpora odhodkom podjetij za R&R							
Skupna podpora javnega sektorja za BERD kot % BDP	0,288	0,228	0,223	0,251	:	-4,1	0,196
Davčne spodbude za R&R: izpadli prihodki kot % BDP	0,051	0,12	0,099	0,099	:	7,6	0,100
Zelene inovacije							
Delež z okoljem povezanih patentov v skupnih vlogah za patentne prijave PCT (v %)	10,0	8,6	11,1	:	:	1,4	12,8
Finančna sredstva za inovacije in gospodarsko prenavo							
Tvegani kapital (tržna statistika) kot % BDP	0,001	0,009	0,005	0,002	0,005	12,9	0,054
Zaposlovanje v hitro rastočih podjetjih v 50 % najbolj inovativnih sektorih	2,9	3,2	6,5	5,9	:	8,3	5,5

Podatki: Eurostat, OECD, GD JRC, študija Science-Metrix (podatkovna zbirka Scopus in statistična podatkovna zbirka patentov Evropskega patentnega urada), Invest Europe

Viri: GD za raziskave in inovacije – Skupna služba za raziskovalno in inovacijsko strategijo ter predvidevanje – enota glavnega ekonomista

Rast produktivnosti je ključni dejavnik dolgoročne gospodarske blaginje, dobrobiti in konvergence. Eden glavnih virov produktivnosti gospodarstva EU je dobro delujoč enotni trg, ki zagotavlja lojalno in učinkovito konkurenco ter podjetjem prijazno okolje, na katerem lahko mala in srednja podjetja (MSP) brez težav poslujejo in uvajajo inovacije. Podjetja in industrija so močno odvisni od trdnih dobavnih verig in se spopadajo z ozkimi grli, ki negativno vplivajo na raven produktivnosti podjetij, zaposlovanje, promet ter stopnje ustanovljenih/zaprth podjetij. To lahko vpliva na zmožnost držav članic, da uresničijo zeleno in digitalno preobrazbo Evrope.

Slovenija je izvozno usmerjeno gospodarstvo z močno vključenostjo na enotni trg, saj je približno tri četrtine izvoza blaga namenjene na trg EU. Kar zadeva vložke, je država nekoliko manj od povprečja EU odvisna od domačih virov in virov zunaj EU v dodani vrednosti ter bolj od enotnega trga. Tudi trgovinsko povezovanje Slovenije je nad povprečjem EU. To kaže razmerje med trgovino znotraj in zunaj EU, ki je v letu 2021 znašalo 1,93, v primerjavi s povprečjem EU, ki je znašalo 1,59. Vendar se je ta vrednost zmanjšala z 2,47, zabeležene leta 2017. Slovenija je znatno zmanjšala število reguliranih poklicev, vendar se je napredek v zadnjih letih upočasnil, država članica pa je v zvezi z naslednjimi poklicnimi storitvami bolj restriktivna od povprečja EU: gradbeni inženirji, arhitekti, odvetniki, turistični vodniki in nepremičninski posredniki.

Nizka raven naložb je bila ključni dejavnik upadanja rasti produktivnosti v Sloveniji še pred epidemijo COVID-19. Medtem ko je javne naložbe poganjalo črpanje sredstev EU, zasebne naložbe počasi upadajo, kar je mogoče delno pojasniti z omejevalnim poslovnim okoljem, veliko prisotnostjo države v gospodarstvu in slabo razvitim trgom tveganega kapitala.

Poslovno okolje se je izboljšalo, vendar se je napredek nedavno upočasnil. Slovenski načrt za okrevanje in odpornost obravnava upravna bremena in regulativne omejitve. Po podatkih Eurobarometra iz leta 2020 so to največje ovire za podjetja ⁽⁴⁹⁾. Ključna ovira za odpornost in rast MSP so tudi zamude pri plačilih (42 % MSP so se v zadnjih šestih mesecih soočala z zamudami pri plačilih v primerjavi s 35 % v EU), kar je bila druga največja ovira za MSP in zagonska podjetja. Izziv

ostaja dostop do financiranja, zlasti za MSP, pri čemer je financiranje močno usmerjeno v posojila, saj je trg lastniških vrednostnih papirjev v Sloveniji še vedno premalo razvit (0,05 v primerjavi s povprečjem EU z 0,18). Za povečanje odpornosti finančnega trga bi bilo treba okrepiti vlogo trga lastniških vrednostnih papirjev. Slovenski NOO zato vključuje reformo za podporo razvoju bolje prilagojenih finančnih instrumentov, ki bi omogočili povečanje produktivnosti in naložb podjetij. Konkurenca na področju javnega naročanja ostaja problematična. Slovenija ima razmeroma veliko število razpisov z eno samo ponudbo in velik delež razpisnih postopkov, o katerih se je s podjetjem pogajalo brez objave razpisa za zbiranje ponudb.⁽⁵⁰⁾ Za reševanje teh izzivov so v slovenskem NOO določeni ukrepi za (i) povečanje konkurence na področju javnega naročanja, (ii) digitalno preobrazbo javnega naročanja in (iii) profesionalizacijo deležnikov. Ponudbe MSP za javna naročila in pogodbe z MSP o izvedbi javnega naročila so nekoliko narasli (1,4 % oziroma 1,3 %), kar presega povprečne vrednosti EU.

Motnje v svetovnih dobavnih verigah so na splošno razmeroma manj vplivale na slovensko gospodarstvo. Slovenija kot majhno, odprto gospodarstvo ostaja ranljiva za nadaljnje negotovosti na globalni ravni in dodatno poslabšanje dinamike mednarodne trgovine. Vendar bi morala biti zaradi diverzifikacije gospodarstva razmeroma odporna na šoke v posameznih sektorjih. Slovenija je nekoliko manj odvisna od uvoza iz držav zunaj EU in tudi nekoliko manj od povprečja EU odvisna od ključnih surovin. „Uvozna koncentracija košarice kritičnih surovin“ za Slovenijo je 16 % v primerjavi s 17-% povprečjem EU. To je mogoče delno pojasniti z nizkim deležem predelovalnih dejavnosti v njenem gospodarstvu. Vse manjši delež delovno sposobnega prebivalstva in šibka udeležba starejših delavcev na trgu dela predstavljata izziv za 30 % podjetij (v primerjavi s 14-% povprečjem EU). Solventnost slovenskih podjetij se v letih 2020 in 2021 ni poslabšala, vendar obstaja tveganje, da se bo število insolventnih podjetij povečalo po izteku vseh ukrepov za ublažitev posledic epidemije COVID-19 in da se bo povečal delež najbolj problematičnih prezadolženih in zombijevskih podjetij.⁽⁵¹⁾

⁽⁴⁹⁾ Raziskava Flash Eurobarometer 486.

⁽⁵⁰⁾ https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/policy_areas/public-procurement_en

⁽⁵¹⁾ Poročilo o produktivnosti za leto 2021, UMAR.

Slovenija je pod povprečjem pri prenosu direktiv v nacionalno zakonodajo, kar kaže, da ima lahko določene težave s spremljanjem pravočasnega prenosa direktiv. Glede na to, da je bilo domnevno nepravilno prenesenih 12 direktiv, je Slovenija ena od osmih držav članic, ki imajo kombinacijo velikega zaostanka pri prenosu in visokega odstotka nepravilno prenesenih direktiv. Kar zadeva kršitve, Slovenija ni več med desetimi državami članicami z najmanjšim številom postopkov za ugotavljanje kršitev, ampak je trenutno glede nerešenih zadev v povprečju v EU.⁽⁵²⁾

⁽⁵²⁾ https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/countries/slovenia_en

Tabela A10.1 Ključni kazalniki enotnega trga in industrije

PODPODROČJE POLITIKE	IME KAZALNIKA	OPIS	2021	2020	2019	2018	2017	Stopnje rasti	Povprečje EU-27*
GLAVNI KAZALNIKI									
Gospodarska struktura	dodana vrednost glede na vir (nacionalni)	dodana vrednost, odvisna od domačih vmesnih vložkov, v % [vir: OECD (TIVA), 2018]				58,94			62,6%
	dodana vrednost glede na vir (EU)	dodana vrednost, uvožena iz preostale EU, v % [vir: OECD (TIVA), 2018]				24,66			19,7%
	dodana vrednost glede na vir (zunaj EU)	dodana vrednost, uvožena iz preostalega sveta, v % [vir: OECD (TIVA), 2018]				16,4			17,6%
Stroškovna konkurenčnost	cena energije pri proizvajalcih (industrija)	indeks (2015 = 100 = [vir: Eurostat, sts_inppd_a]	115,6	113,5	108,7	96,5	93,1	24,20%	127,3
ODPORNOST									
Pomanjkanja/motnje v dobavi tergi	pomanjkanje materialov na podlagi anketnih podatkov	povprečje (po vseh sektorjih) podjetij, ki se soočajo z ovirami, v % [vir: ECFIN CBS]	27	8	9	14	10	170%	26%
	pomanjkanje delovne sile na podlagi anketnih podatkov	povprečje (po vseh sektorjih) podjetij, ki se soočajo z ovirami, v % [vir: ECFIN CBS]	30	20	36	38	29	3%	14%
	cene pri proizvajalcih po sektorjih	povprečje (po vseh sektorjih), 2021 v primerjavi z 2020 in 2019, indeks [vir: Eurostat]						4,8%	5,4%
Strateške odvisnosti	koncentracija izbranih surovin	uvozna koncentracija košarice kritičnih surovin, indeks [vir: COMEXT]	0,16	0,17	0,17	0,16	0,17	-6%	17%
	inštalirana moč elektrarn na obnovljive vire	delež električne energije iz obnovljivih virov v skupnih zmogljivostih, v % [vir: Eurostat, nrg_infepc]		36,5	36,5	36,5	38,6	-5%	
Naložbena dinamika	neto zasebne naložbe	sprememba zasebnega osnovnega kapitala, brez amortizacije, v 5 BDP [vir: Ameco]		-2,1	0	-0,6	-1,4	50,0%	2,6%
	neto javne naložbe	sprememba javnega osnovnega kapitala, brez amortizacije, v 5 BDP [vir: Ameco]		1,4	1,3	1,1	0,4	250%	0,4%
ENOTNI TRG									
Povezovanje enotnega trga	trgovina znotraj EU	razmerje med obsegom trgovine znotraj in zunaj EU, indeks [vir: Ameco]	1,93	1,71	2,04	2,38	2,47	-22%	2,00
Omejevalnost političnih storitvev	kazalnik regulativne omejevalnosti	omejevalnost dostopa do reguliranih poklicev in njihovega izvajanja (poklici z več kot srednjo vrednostjo omejevalnosti, izmed sedmih poklicev, analiziranih v SWD(2021) 185 [vir: SWD (2021) 185; SWD(2016) 436 final])	4				3	33,30%	3,37
Priznavanje poklicnih kvalifikacij	sklepi o priznanju, brez nadomestila	strokovnjaki, kvalificirani v drugi DČ EU, ki zaprosijo za priznanje v DČ gostiteljici, v % vseh odločitev, ki jih je sprejela DČ gostiteljica [vir: podatkovna zbirka o reguliranih poklicih]			73				45%
Skladnost - sedevanje med Komisijo in DČ	prenos - skupaj	pet podkazalnikov, vsota ocen [vir: pregled enotnega trga]		podpovprečno	nadpovprečno	povprečno	povprečno		
	kršitve - skupaj	štirje podkazalniki, vsota ocen [vir: pregled enotnega trga]		povprečno	povprečno	povprečno	povprečno		
Zaščita investicij	zaupanje v zaščito investicij	podjetja, ki zaupajo, da bi njihovo investicijo šteli pravo in sodišča DČ, če bi šlo kaj narobe, % vseh anketiranih podjetij [vir: raziskava Flash Eurobarometer 504]	68						56%
POSLOVNO OKOLJE - MSP									
Demografija podjetij	štečaji	indeks (2015 = 100) [vir: Eurostat, sts_rb_a]	n. r.	n. r.	n. r.	n. r.	n. r.	n. r.	70,1 (2020)
	registracije podjetij	indeks (2015 = 100) [vir: Eurostat, sts_rb_a]	n. r.	n. r.	n. r.	n. r.	n. r.	n. r.	105,6
Dostop do financiranja	zamude pri plačilih	delež MSP, ki so se v preteklih šestih mesecih soočala z zamudami pri plačilih, v % [vir: SAFE]	41,2	49,2	38,8	n. r.	n. r.	6,1%	45%
	indeks EIF dostopa do financiranja - posojila	sestavljene indeksi: zunanje financiranje MSP v preteklih šestih mesecih, indeks od 0 do 1 (višja vrednost je boljša) [vir: indeks EIF dostopa do financiranja]		0,53	0,88	0,82	0,81	-34,3%	0,56 (2020)
	indeks EIF dostopa do financiranja - lastniški kapital	sestavljene indeksi: TK(BDP), PJP(BDP), MSP, ki uporabljajo lastniški kapital, indeks od 0 do 1 (višja vrednost je boljša) [vir: indeks EIF dostopa do financiranja]		0,05	0,08	0,18	0,11	-54,2%	0,18 (2020)
Javno naročanje	% nesprijehtih ali zavrnjenih posojil	MSP, katerih vloge za bančno posojilo niso bile sprejete ali so bile zavrnjene, % [vir: SAFE]	15,7	8,6	16,4	9,3	11,6	35,1%	12,4%
	izvajalci, ki so MSP	izvajalci, ki so MSP, % vseh izvajalcev [vir: pregled enotnega trga]		78	77	78	77	1,3%	63%
	ponudbe, ki jih predložijo MSP	ponudbe MSP, % vseh ponudb [vir: pregled enotnega trga]		74	74	75	73	1,4%	70,8%

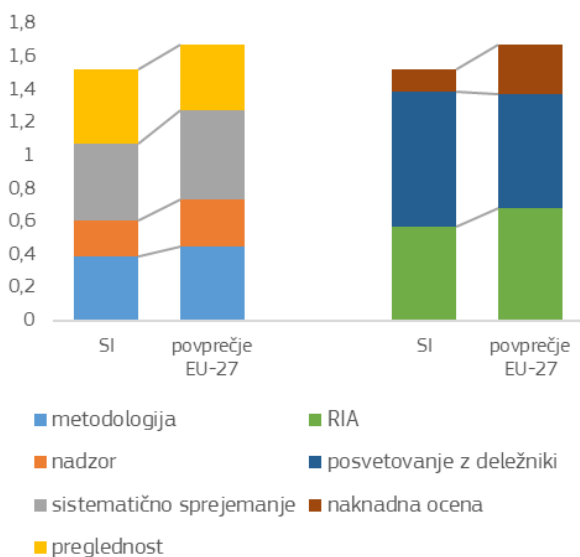
(*) Zadnji razpoložljivi podatki

Vir: glej ustreznega vir pri vsakem posameznem kazalniku v zgornji tabeli v stolpcu „Opis“

Dobre upravne zmogljivosti omogočajo gospodarsko blaginjo, družbeni napredek in pravičnost. Javne uprave na vseh ravneh države se odzivajo na krize, zagotavljajo javne storitve in prispevajo h krepitvi odpornosti za trajnostni razvoj gospodarstva EU.

Na splošno je javna uprava v Sloveniji učinkovita in se uvršča približno v povprečje EU27. ⁽⁵³⁾ Oblikovanje politik je odprto in pregledno. Vendar je treba okrepiti uporabo ocen regulativnega učinka in naknadnega vrednotenja (graf A10.1). Namen nedavnih sprememb in dopolnitev poslovnika Vlade ⁽⁵⁴⁾ je izboljšati javna posvetovanja z zagotavljanjem pisnih povratnih informacij o sodelovanju javnosti v zakonodajnem postopku. Vlada je pripravila akcijski načrt za izboljšanje postopka načrtovanja, priprave in sprejemanja in vrednotenja učinkov zakonodaje. Poleg tega nacionalni načrt za okrevanje in odpornost predvideva poenostavitev zakonodaje in predpisov, da se izboljša poslovno okolje.

Graf A11.1: **Uspešnost pri kazalnikih z dokazi podprtega oblikovanja politik**

RIA: ocena regulativnega učinka

Vir: OECD (kazalniki za regulativno politiko in upravljanje)

⁽⁵³⁾ Svetovni kazalniki upravljanja, 2020.

⁽⁵⁴⁾ Uradni list Republike Slovenije, št. 51/2021 z dne 2. aprila 2021, Spremembe in dopolnitve Poslovnika Vlade Republike Slovenije.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-0977/spremembe-in-dopolnitve-poslovnika-vlade-republike-slovenije>

Nekatera področja slovenskega upravljanja javnih financ je treba pozorno spremljati. Uspešnost Slovenije pri kazalniku javnega naročanja v pregledu enotnega trga je tradicionalno šibka. To je predvsem posledica slabih ocen pri ukrepih za preglednost in konkurenco v javnem naročanju (graf A10.2): namen reform slovenskega načrta za okrevanje in odpornost (NOO) je prispevati k uspešnejšemu in učinkovitejšemu sistemu javnega naročanja v Sloveniji, zlasti z izboljšanjem konkurence. Poleg tega je uspešnost na podlagi indeksa trdnosti fiskalnih pravil podpovprečna.

Graf A11.2: **Uspešnosti pri kazalniku javnega naročanja na enotnem trgu**

Kazalnika konkurence in preglednosti imata trojno utež, kazalnika učinkovitosti in kakovosti pa imata enojno. Vsi ostali prejmejo utež 1/3 v sestavljenem kazalniku v pregledu enotnega trga.

Vir: Podatki pregleda enotnega trga za leto 2020

Težave pri zaposlovanju osebja v javni upravi bi lahko ogrozile upravno zmogljivost Slovenije. Slovenija ima težave s privabljanjem mladih javnih uslužbencev in se je leta 2020 uvrščala med države spodnje tretjine v EU27 (28.8 %) ⁽⁵⁵⁾ glede deleža državnih uslužbencev, mlajših od 39 let. Poleg tega se na splošno zmanjšuje število prijav za najvišje položaje v javni upravi, s 4,71 kandidatov na položaj leta 2015 na 2,61 leta 2019 ⁽⁵⁶⁾. Namen slovenskega načrta za

⁽⁵⁵⁾ Evropska komisija, Generalni direktorat za podporo strukturnim reformam, Javna uprava in upravljanje: "European Public Administration Country Knowledge, Country brief 2021, Slovenia" (evropska javna uprava, poznavanje posameznih držav, poročilo o državi za leto 2021, Slovenija), Urad za publikacije Evropske unije, 2022.

⁽⁵⁶⁾ V skladu s [Poročilom o delu uradniškega sveta za leto 2020](#), na voljo v slovenščini.

okrevanje in odpornost je začeti izvajati novo strategijo upravljanja javne uprave in reformo zakonodaje o javni upravi. Vzpostavljen bo kompetenčni center za usposabljanje osebja in uvedbo standardiziranega sistema za ocenjevanje kompetenc za javne uslužbence. Slovenija namerava izboljšati digitalno ozaveščenost in digitalne kompetence javnih uslužbencev. Z novim plačnim sistemom v javnem sektorju naj bi se izboljšala kakovost zaposlovanja in njegova uspešnost.

Ocene skupnega kazalnika referenčnega merila za e-upravo so na splošno pod povprečjem EU. Vendar 77 % uporabnikov oz. uporabnic interneta dejavno sodeluje z javnimi organi prek spleta (povečanje z 62 % leta 2017 in nad povprečjem EU, ki znaša 70,7 %). Namen slovenskega načrta za okrevanje in odpornost je dodatno spodbuditi in razširiti digitalizacijo javne uprave in javnega sektorja.

Pravosodni sistem na splošno deluje učinkovito, ostajajo pa izzivi v zadevah gospodarskega in finančnega kriminala. Kar zadeva učinkovitost, se je povprečno trajanje postopkov na sodiščih prve stopnje v civilnih pravnih zadevah podaljšalo na približno 20 mesecev, v gospodarskih pravnih zadevah pa se je stabiliziralo pri 11 mesecih. Kar zadeva kazniva dejanja pranja denarja, se je trajanje sojenj na sodiščih prve stopnje leta 2019 skrajšalo na 876 dni (v povprečju 1 132 dni v letu 2018) in ostaja med najvišjimi v EU. V letu 2020 se je povprečno trajanje upravnih zadev na prvi stopnji podaljšalo na 13,7 meseca. Kakovost pravosodnega sistema se nenehno izboljšuje, čeprav je elektronska komunikacija med sodišči in strankami še vedno slabo razvita, Sodni svet in Državnotožilski svet pa se soočata s pomanjkanjem sredstev. V zvezi z neodvisnostjo sodstva niso bile sporočene nobene sistemske pomanjkljivosti. ⁽⁵⁷⁾

⁽⁵⁷⁾ Za podrobnejšo analizo uspešnosti pravosodnega sistema v Sloveniji glej Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2022 (še neobjavljen) in poglavje o državi za Slovenijo v Poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2022 (še neobjavljeno).

Tabela A11.1: Kazalniki delovanja javne uprave – Slovenija

SI	Kazalnik (1)	2017	2018	2019	2020	2021	EU-27
E-uprava							
1	Delež posameznikov, ki so v zadnjem letu za interakcijo z javnimi organi uporabljali internet (%)	62,0	67,0	63,0	77,0	77,0	70,8
2	Skupna ocena referenčnega merila za e-upravo za leto 2021 (2)	/	/	/	/	66,6	70,9
Odporna vlada in neodvisne fiskalne institucije							
3	Indeks zrelosti odprtih podatkov 2021	/	/	/	/	91,6	81,1
4	Indeks obsega delovanja fiskalnih institucij	59,5	59,5	59,5	59,5	/	56,8
Raven izobrazbe, izobraževanje odraslih, enakost spolov in staranje							
5	Delež zaposlenih v javni upravi s terciarno izobrazbo, stopnje 5–8 (3)	62,7	62,9	68,0	71,8	73,4	55,3
6	Stopnja udeležbe zaposlenih v javni upravi v izobraževanju odraslih (3)	19,8	19,3	18,2	10,6	28,9	18,6
7	Enakost spolov na višjih položajih v javni upravi (4)	14,0	12,2	14,8	14,6	14,2	21,8
8	Delež zaposlenih v javnem sektorju, starih od 55 do 74 let (3)	16,3	20,4	18,5	20,3	21,3	21,3
Upravljanje javnih financ							
9	Indeks kakovosti srednjeročnega proračunskega okvira	0,82	0,82	0,82	0,82	na	0,72
10	Indeks trdnosti fiskalnih pravil	0,5	0,5	0,5	0,5	na	1,5
11	Sestavljeni kazalnik javnega naročanja	-3,7	-4,0	-4,0	-4,0	na	-0,7
Z dokazi podprto oblikovanje politik							
12	Indeks regulativne politike in praks upravljanja na področjih sodelovanja deležnikov, ocena regulativnega učinka ter naknadno ocenjevanje zakonodaje	1,53	/	/	1,52	/	1,7
(1) Visoke vrednosti pomenijo dobro uspešnost, razen pri kazalnikih št. 7 in 8.							
(2) Meri osredotočenost na uporabnika (tudi za čezmejne storitve) in preglednost digitalnih javnih storitev ter obstoj ključnih dejavnikov, ki omogočajo zagotavljanje teh storitev.							
(3) Prelom časovne vrste leta 2021.							
(4) Opredeljena kot absolutna vrednost razlike med deležem moških in žensk na višjih položajih v javni upravi.							

Vir: Raziskava o uporabi IKT, Eurostat (# 1); Primerjalno poročilo o e-upravi (# 2); Poročilo o zrelosti odprtih podatkov (# 3); zbirka podatkov o fiskalnem upravljanju (# 4, 9, 10); anketa o delovni sili, Eurostat (# 5, 6, 8), Evropski inštitut za enakost spolov (# 7), sestavljeni kazalnik javnega naročanja v pregledu enotnega trga (# 11); kazalniki OECD za regulativno politiko in upravljanje (# 12).

PRILOGA 12: IZZIVI NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA, ZNANJ IN SPRETNOSTI TER SOCIALNE POLITIKE GLEDE NA EVROPSKI STEBER SOCIALNIH PRAVIC

Evropski steber socialnih pravic je vodilo za pozitivno konvergenco k boljšim delovnim in življenjskim razmeram v EU. Izvajanje dvajsetih načel stebra o enakih možnostih in dostopu do trga dela, poštenih delovnih pogojih, socialni zaščiti in vključevanju, ki jih podpirajo krovni cilji EU glede zaposlovanja, znanj in spretnosti ter zmanjšanja revščine do leta 2030, bo okrepilo prizadevanja EU za digitalni, zeleni in pravični prehod. Ta priloga vsebuje pregled napredka Slovenije pri doseganju ciljev v okviru evropskega stebra socialnih pravic.

Trg dela v Sloveniji močno okreva, kot ponazarjata naraščanje zaposlenosti in upadanje stopnje brezposelnosti. Po zmanjšanju s 75,9 % leta 2019 na 74,8 % v letu 2020 se je stopnja delovne aktivnosti v četrtem četrtletju 2021 povečala na 76,1 %, kar je precej nad povprečjem EU (73,6 %). Vendar pa ostajajo nekateri dolgoročni strukturni izzivi. Delež mladih v prekarnih oblikah dela (tj. pogodbe za določen čas ali začasno agencijsko delo) v Sloveniji ostaja med najvišjimi v EU in višji kot v drugih starostnih skupinah⁽⁵⁸⁾. Nizka stopnja zaposlenosti in delovne aktivnosti starejših delavcev, zlasti nižje usposobljenih, ostaja izziv. Pomanjkanje delovne sile se je v zadnjem času povečalo, pri čemer je velik delež delodajalcev poročal o pomanjkanju v gradbeništvu ter informacijsko-komunikacijskem sektorju v letu 2020 (4 % oziroma 3 %). Naložbe v okviru načrta za okrevanje in odpornost v spletno platformo, ki bi zagotavljala informacije (npr. vzorčne pogodbe) ter svetovanje delodajalcem in delavcem, naj bi spodbujale prožnejše ureditve dela, zlasti za mala in srednja podjetja. Drug ukrep je namenjen spodbuditi delodajalcev k zaposlovanju mladih po pogodbah za nedoločen čas. Poleg tega so v načrtu določeni še drugi ukrepi, kot so prilagajanje delovnega okolja potrebam invalidov ter usposabljanje in izobraževanje zaposlenih. Slovenija podporo iz Evropskega socialnega sklada uporablja za povečanje dostopa do zaposlitve in aktivacijske ukrepe, zlasti za mlade, dolgotrajno brezposelne in druge ranljive skupine. Kakovost socialnega dialoga med delodajalci in sindikati v okviru Ekonomsko-socialnega sveta se je v zadnjem času poslabšala in zahteva pozornost.

⁽⁵⁸⁾ UMAR (2021), Poročilo o razvoju 2021 (https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2021/slovenski/POR2021_skupaj.pdf).

Tabela A12.1: Pregled socialnih kazalnikov za Slovenijo

Pregled socialnih kazalnikov za SLOVENIJO						
Enake možnosti in dostop do trga dela	mladi, ki zgodaj opustijo šolanje in usposabljanje (% prebivalstva v starosti 18-24 let) (2021)	3,1				
	raven digitalnih spretnosti in znanj posameznikov (% prebivalstva v starosti 16-74 let) (2021)	50,0				
	mladi, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo (% celotnega prebivalstva v starosti 15-29 let) (2021)	7,3				
	vrzel stopnje zaposlenosti po spolu (v odstotnih točkah) (2021)	6,7				
	razmerje kvintilnih razredov (S80/S20) (2020)	3,3				
Dinamični trgi dela in poštenu delovni pogoji	stopnja delovne aktivnosti (% prebivalstva v starosti 20-64 let) (2021)	76,1				
	stopnja brezposelnosti (% prebivalstva v starosti 15-74 let) (2021)	4,8				
	dolgotrajna brezposelnost (% prebivalstva v starosti 15-74 let) (2021)	2,0				
	rast bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) (2020)	114,7				
Socialna zaščita in vključevanje	stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti (v %) (2020)	14,3				
	stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih (v %) (2020)	12,1				
	učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine (zmanjšanje stopnje tveganja revščine v %) (2020)	44,6				
	vrzel v stopnji delovne aktivnosti invalidov (razmerje) (2020)	21,7				
	preobremenjenost s stanovanjskimi stroški (% prebivalstva) (2020)	4,4				
	otroci, mlajši od treh let, v formalnem otroškem varstvu (% mlajših od treh let) (2020)	44,3				
	neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi (po lastnem poročanju) (% prebivalstva v starosti nad 16 let) (2020)	2,7				
kritična situacija	potrebno spremljanje	šibek položaj, ki pa se izboljšuje	dober položaj, ki pa ga je treba spremljati	povprečna uspešnost	nadpovprečna uspešnost	največja uspešnost

Posodobljeno 29. aprila 2022. Države članice so v pregledu socialnih kazalnikov razvrščene v skladu s statistično metodologijo, dogovorjeno z Odborom za zaposlovanje in Odborom za socialno zaščito. Skupaj so obravnavane ravni in spremembe kazalnikov v primerjavi z zadevnimi povprečji EU, države članice pa so razvrščene v sedem kategorij. Podrobnejša metodološka pojasnila so na voljo v Skupnem poročilu o zaposlovanju za leto 2022. Zaradi sprememb opredelitve ravni digitalnih spretnosti in znanj posameznikov v letu 2021 se pri oceni tega kazalnika izjemoma uporabljajo le ravni; NEET: niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo; GDHI: bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev.

Učni uspeh je na splošno dober, vendar še vedno obstajajo velike razlike med spoloma ter ljudmi, rojenimi v Sloveniji, in tistimi, rojenimi v tujini. Leta 2021 je bil delež tujih učencev, rojenih v zunaj EU, ki zgodaj opustijo šolanje, manjši od povprečja EU (6 % v primerjavi z 21,6 %), vendar je bil skoraj dvakrat večji od nacionalnega povprečja (3,1 %). Začeli so veljati novi ukrepi za podporo migrantskim in romskim učencem v predšolskem in obveznem

izobraževanju; za zagotovitev doseganja načrtovanih rezultatov je potrebno pozorno spremljanje (glej Prilogo 13). Leta 2021 je razlika med spoloma v deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo v starostni skupini od 25 in 34 let znašala 23,6 odstotne točke v primerjavi z 11,1 odstotne točke v EU. Prav tako je za 26 odstotnih točk razlike med osebami, rojenimi v Sloveniji, in tujci, rojenimi zunaj EU (glej Prilogo 13). Udeležba odraslih v izobraževanju (v zadnjih štirih tednih) se je leta 2020 zmanjšala za 2,8 odstotne točke na 8,4 %, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 9,2 %, še nižja pa je pri starejših (3,9 %, povprečje EU: 4,8 %) in nizko usposobljenih delavcih (1,7 %, povprečje EU: 3,4 %). Okrepitev prizadevanj za obravnavo razmeroma slabih učnih rezultatov učencev iz migrantskih ali prikrajšanih okolij ter boljše doseganje nizko usposobljenih in starejših delavcev bi Sloveniji lahko pomagala doseči krovne cilje EU glede znanj in spretnosti ter zaposlovanja do leta 2030.

Slovenija ima eno najnižjih stopenj dohodkovne neenakosti in enega najnižjih deležev oseb, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, v EU. Skupni delež prebivalstva, ki mu grozi revščina ali socialna izključenost, je leta 2020 znašal 14,3 % (0,6 odstotne točke več kot leta 2019), kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 21,9 %. Za starejše od 65 let se je stopnja povečala z 19,4 % v letu 2016 na 21 % v letu 2020, kar je rahlo nad povprečjem EU (20,4 %). Poslabšala se je pri starejših ženskah (24,4 % leta 2018 v primerjavi s povprečno 20,9 % v EU), kar lahko kaže na izzive na področju socialne zaščite. Stanovanjska prikrajšanost je večja od povprečja EU. Slovenski NOO obravnava nekatere ključne socialne izzive, zlasti tiste, povezane z dostopom do zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe ob zagotavljanju dolgoročne vzdržnosti javnih financ (glej Prilogo 14). Sprejetje delov ustrezne zakonodaje o dolgotrajni oskrbi decembra 2021 je pomemben korak k zagotavljanju boljše dostopnosti in odpornosti sistema. Cilj načrta je tudi izboljšati dostop do nepridobitnih najemnih stanovanj za mlade družine, socialno prikrajšane posameznike in marginalizirane skupine. V kombinaciji z ESS+ bi nadaljnji ukrepi socialne politike Sloveniji omogočili, da prispeva k doseganju krovnega cilja EU do leta 2030 glede zmanjšanja revščine.

V tej prilogi so opisani glavni izzivi za slovenski sistem izobraževanja in usposabljanja glede na cilje na ravni EU iz strateškega okvira za evropski izobraževalni prostor in druge kontekstualne kazalnike na podlagi analize iz Pregleda izobraževanja in usposabljanja za leto 2021. Čeprav so rezultati izobraževanja na splošno dobri, se slovenski sistem izobraževanja in usposabljanja spoprijema z nekaterimi izzivi v zvezi s pravičnostjo, ki se lahko zaradi pandemije poslabšajo.

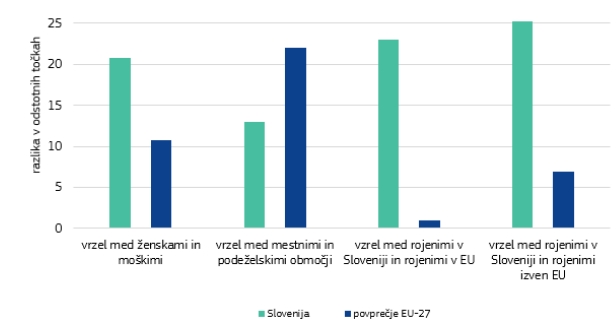
Kljub na splošno dobrim rezultatom izobraževanja se slovenski izobraževalni sistem spoprijema z izzivi pravičnosti. Stopnja zgodnjega opuščanja šolanja je precej pod ciljem na ravni EU. Rezultati izobraževanja, izmerjeni v okviru Programa mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, so boljši od povprečja EU pri vseh treh vključenih predmetih: pri matematični, bralni in naravoslovni pismenosti. Vendar je delež tujih učencev, ki zgodaj opustijo šolanje, skoraj dvakrat večji od nacionalnega povprečja (glej Prilogo 12). Čeprav je odstotek učencev z migrantskim ozadjem, ki so v bralni pismenosti poduspešni, manjši od povprečja EU, ostaja vrzel med učenci, rojenimi v Sloveniji, in učenci, rojenimi v tujini, med največjimi v EU. Tudi vrzel 19 odstotnih točk pri učni poduspešnosti med socialno-ekonomsko privilegiranimi in socialno-ekonomsko prikrajšanimi učenci je še vedno velika. Vlada je uvedla nove ukrepe za podporo migrantskim in romskim učencem v osnovnih šolah, ki bodo začeli veljati s šolskim letom 2020/2021. Velike so tudi razlike med spoloma, saj so dekleta pri branju precej uspešnejša od fantov. Poleg tega obstajajo opozorilni znaki, da bi v prihodnje lahko prišlo do pomanjkanja učiteljev, zlasti za matematiko in tehnične predmete ⁽⁵⁹⁾.

Iz razlik v deležih prebivalstva s terciarno izobrazbo in zmanjševanja stopnje delovne aktivnosti med novimi diplomanti poklicnega izobraževanja in usposabljanja izhajajo še drugi izzivi. Vpis v poklicno izobraževanje in

usposabljanje je bil leta 2019 najvišji v EU, vendar se je zaposlovanje novih diplomantov med letoma 2018 in 2020 zmanjšalo za skoraj 13 odstotnih točk. Ta trend se bo kot posledica pandemije verjetno še poslabšal. Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo je na splošno velik, vendar še vedno obstajajo precejšnje razlike med spoloma ter med študenti, rojenimi v Sloveniji in v tujini. Vlada je v okviru načrta za okrevanje in odpornost predlagala ukrepe za izboljšanje prehajanja mladih na trgu dela ter ustreznosti poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja glede na potrebe trga dela.

Reforme in naložbe, načrtovane v okviru slovenskega NOO, zajemajo vse ravni izobraževanja. Poudarek reform in naložb je na vključevanju digitalnih kompetenc in kompetenc trajnostnega razvoja v posodobljene učne načrte za vse ravni izobraževanja, izboljšanju ustreznosti izobraževanja glede na potrebe trga dela in zagotavljanju boljših podatkovnih povezav za izobraževalne ustanove. Med načrtovanimi ukrepi so spodbujanje poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, uvedba mentorjev v podjetjih, krepitev sodelovanja med šolami in delodajalci (zlasti za praktične spretnosti na področju zdravja, predšolske vzgoje in varstva ter socialnega varstva) ter razvoj aplikacije za sledenje diplomantov poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja.

Graf A13.1: Vrzeli v deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo, 2020

Vir: Eurostat

⁽⁵⁹⁾ Dolenc K., Šorgo A., & Ploj Vrtič M. (2021). Signs of a Catastrophe: Predicted Shortage of Teachers of Lower Secondary Science and Technics and Technology in Slovenia (Katastrofa na vidiku: predvideno je veliko pomanjkanje učiteljev naravoslovnih in tehničnih predmetov v slovenskih osnovnih šolah), *Revija za elementarno izobraževanje*, 14(2), str. 239-256. <https://doi.org/10.18690/rei.14.2.239-256.2021>

Tabela A13.1: Cilji na ravni EU in drugi kontekstualni kazalniki v okviru strateškega okvira za evropski izobraževalni prostor

Kazalnik	Cilj	2015		2021				
		Slovenija	EU-27	Slovenija	EU-27			
Vključenost v predšolsko vzgojo in varstvo (starejši od 3 let)	96 %	88,0 %	91,9 %	92,1 %	92,8 %			
Petnajstletniki z nizkimi dosežki pri:	bralni pismenosti	< 15 %	15,1 %	20,4 %	17,9 %	22,5 %		
	matematični pismenosti	< 15 %	16,1 %	22,2 %	16,4 %	22,9 %		
	naravoslovni pismenosti	< 15 %	15,0 %	21,1 %	14,6 %	22,3 %		
Mladi, ki zgodaj opustijo šolanje in usposabljanje (18–24 let)	skupaj	< 9 %	5,0 %	11,0 %	3,1 %	9,7 %		
	<i>po spolu</i>	<i>moški</i>		6,4 %	12,5 %	4,2 %	11,4 %	
		<i>ženske</i>		u	3,4 %	9,4 %	1,9 %	7,9 %
	<i>po stopnji urbanizacije</i>	<i>mesta</i>		u	4,6 %	9,6 %	2,7 %	8,7 %
		<i>podeželska območja</i>		u	4,8 %	12,2 %	2,9 %	10,0 %
		<i>rojeni v Sloveniji</i>			4,3 %	10,0 %	2,9 %	8,5 %
	<i>po državi rojstva</i>	<i>rojeni v EU</i>		u	:	20,7 %	:	21,4 %
		<i>rojeni zunaj EU</i>		u	17,7 %	23,4 %	6,0 %	21,6 %
Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo (25–34 let)	skupaj	45 %	40,8 %	36,5 %	47,9 %	41,2 %		
	<i>po spolu</i>	<i>moški</i>		30,3 %	31,2 %	37,2 %	35,7 %	
		<i>ženske</i>			52 %	41,8 %	60,8 %	46,8 %
	<i>po stopnji urbanizacije</i>	<i>mesta</i>			46,5 %	46,2 %	57,9 %	51,4 %
		<i>podeželska območja</i>			39,1 %	26,9 %	45,8 %	29,6 %
		<i>rojeni v Sloveniji</i>			42,6 %	37,7 %	50,2 %	42,1 %
	<i>po državi rojstva</i>	<i>rojeni v EU</i>		u	28,6 %	32,7 %	57,9 %	40,7 %
		<i>rojeni zunaj EU</i>		u	17,9 %	27,0 %	24,3 %	34,7 %
Delež učiteljev (ISCED 1–3), starih 50 let ali več		35,5 %	38,3 %	37,0 %	38,9 %			

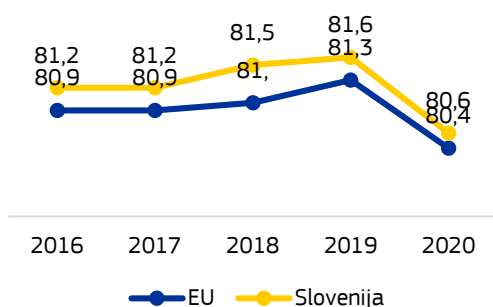
(1) Povprečje EU za leto 2018 v raziskavi PISA za uspešnost v bralni pismenosti ne vključuje Španije; u = majhna zanesljivost; = ni na voljo; Podatki še niso na voljo za preostale cilje na ravni EU v okviru strateškega okvira za evropski izobraževalni prostor, ki zajemajo poduspešnost pri digitalnih kompetencah, izpostavljenost diplomantov poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja učenju na delovnem mestu in udeležbo odraslih v izobraževanju.

Vir: Eurostat (podatkovna zbirka UOE, anketa o delovni sili). OECD (PISA)

Zlasti glede na sedanjo pandemijo COVID-19 je odporno zdravstveno varstvo predpogoj za trajnostno gospodarstvo in družbo. V tej prilogi je kratek pregled zdravstvenega sektorja v Sloveniji.

Pričakovana življenjska doba v Sloveniji je nekoliko nad povprečjem EU, vendar se je leta 2020 zaradi COVID-19 skrajšala za eno leto. Do 17. aprila 2022 je bilo sporočenih 3,13 skupnih smrti zaradi COVID-19 na 1 000 prebivalcev in 476 potrjenih skupnih primerov COVID-19 na 1 000 prebivalcev. Slovenija je razmeroma uspešna pri preprečevanju smrti zaradi vzrokov, ki jih je mogoče zdraviti, vendar je smrtnost zaradi raka nad povprečjem EU.

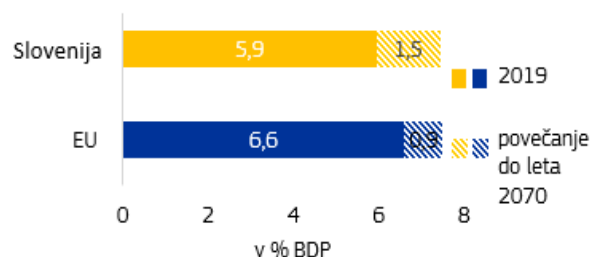
Graf A14.1: Pričakovana življenjska doba ob rojstvu (v letih)

Vir: Eurostat

Odhodki za zdravstvo glede na BDP so bili v Sloveniji v letu 2019 pod povprečjem EU. Tudi odhodki za preventivo ne dosegajo povprečja EU. Javni delež odhodkov za zdravstveno varstvo je razmeroma majhen in 95 % prebivalcev, ki so samoplačniki, ima prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Zaradi staranja prebivalstva s kroničnimi boleznimi naj bi se javnofinančni odhodki za zdravstveno varstvo do leta 2070 povečali za 1,5 odstotne točke BDP (v primerjavi z 0,9 odstotne točke za EU), kar poraja pomisleke glede dolgoročne vzdržnosti javnih financ.

Graf A14.2: Predvideno povečanje javnofinančnih odhodkov za zdravstveno varstvo v obdobju 2019–2070 (referenčni scenarij)

Vir: Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2021: gospodarske in proračunske projekcije za države članice EU (2019–2070), Evropska komisija (Generalni direktorat za gospodarske in finančne zadeve) in delovna skupina za problematiko staranja prebivalstva (Odbor za ekonomsko politiko)

Dolge čakalne dobe za javno financirane storitve so glavni dejavnik neizpoljenih potreb po zdravstveni oskrbi. To je povezano s skromno razpoložljivostjo zdravstvenih delavcev v primarnem zdravstvenem varstvu in nekaterih specialističnih ambulantnih službah.

Slovenija namerava v okviru načrta za okrevanje in odpornost v zdravstveno varstvo vložiti 224,9 milijona EUR (9,1 % skupnih sredstev za NOO), da bi izboljšala bolnišnično infrastrukturo za nalezljive bolezni, digitalno infrastrukturo v zdravstvu ter službe za izredne zdravstvene razmere. Z reformo financiranja zdravstvenega sistema naj bi mehanizem financiranja zdravstvenega varstva dolgoročno postal bolj predvidljiv in finančno vzdržen. NOO bi moral spodbujati skladnejše in bolj integrirano zagotavljanje storitev, vključno s strukturami za dolgotrajno oskrbo.

Tabela A14.1: Ključni kazalniki zdravja

	2016	2017	2018	2019	2020	Povprečje EU (zadnje leto)
Preprečljiva umrljivost ob zdravstveni oskrbi na 100 000 prebivalcev (smrtnost, ki se ji je mogoče izogniti z optimalno kakovostno zdravstveno oskrbo)	79,6	78,2	77,4	72,0		92,1 (2017)
Smrtnost zaradi raka na 100 000 prebivalcev	308,5	304,8	309,3	290,1		252,5 (2017)
Tekoči odhodki za zdravstveno varstvo, v % BDP	8,5	8,2	8,3	8,5		9,9 (2019)
Javni delež odhodkov za zdravstveno varstvo, v % tekočih odhodkov za zdravstveno varstvo	72,7	72,2	72,8	72,8		79,5 (2018)
Poraba za preventivo, v % tekočih odhodkov za zdravstveno varstvo	3,0	3,0	3,1	3,2		2,8 (2018)
Postelje za akutno oskrbo na 100 000 prebivalcev	418,9	420,4	413,4	413,2		387,4 (2019)
Število zdravnikov na 1 000 prebivalcev*	3,0	3,1	3,2	3,3		3,8 (2018)
Število medicinskih sester na 1 000 prebivalcev*	9,7	9,9	10,1	10,3		8,2 (2018)
Uživanje protibakterijskih zdravil za sistemsko uporabo v skupnosti, dnevno določen odmerek na 1 000 prebivalcev na dan**	11,5	11,6	11,7	11,5	8,9	14,5 (2020)

(1) Podatki o gostoti zdravnikov se nanašajo na zdravnike, ki opravljajo dejavnost, v vseh državah, razen Finske, Grčije, Portugalske (dovoljenje za opravljanje poklica) in Slovaške (poklicno aktivni). Podatki o gostoti medicinskih sester se nanašajo na medicinske sestre oziroma zdravstvenike, ki opravljajo dejavnost, v vseh državah (podatki iz leta 2014 za Finsko), razen Irske, Francije, Portugalske, Slovaške (poklicno aktivne) in Grčije (samo medicinske sestre v bolnišnicah).

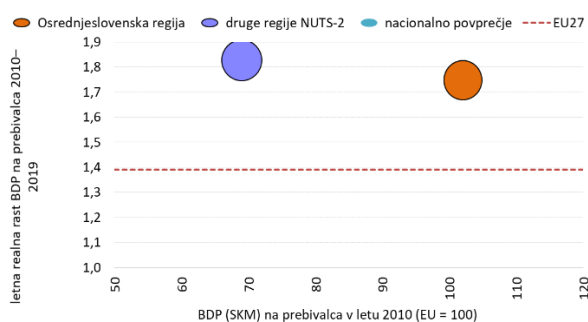
Več informacij: https://ec.europa.eu/health/state-health-eu/country-health-profiles_sl

Vir: Viri podatkov: podatkovna zbirka Eurostat, razen: * podatkovna zbirka Eurostat in OECD, ** ECDC.

Regionalna razsežnost je pomemben dejavnik pri ocenjevanju gospodarskega in družbenega razvoja v državah članicah. Z upoštevanjem te razsežnosti je mogoč dobro umerjen in usmerjen odziv politike, ki spodbuja kohezijo ter zagotavlja trajnosten in odporen gospodarski razvoj v vseh regijah.

Regionalne razlike v Sloveniji so še vedno izrazite. Zahodna Slovenija po več ekonomskih in socialnih kazalnikih dosegla boljše rezultate od Vzhodne Slovenije. Razlike so še izrazitejše na ravni NUTS-3 in nižjih ravneh. Razkorak med Osrednjeslovensko regijo in drugimi regijami je še vedno zelo velik, kar ovira uravnotežen razvoj države.

Graf A15.1: BDP na prebivalca (2010) in rast BDP (2010–2019) v Sloveniji

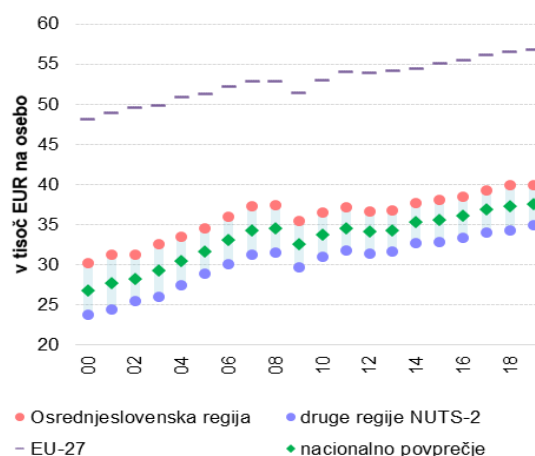

Vir: Eurostat

Konvergenca napreduje kljub počasnejši rasti v nekaterih manj razvitih regijah. Leta 2019 je Vzhodna Slovenija zaostajala za Zahodno Slovenijo v smislu BDP na prebivalca (73 % oziroma 106 % povprečja EU). Razlike so še izrazitejše na ravni NUTS-3, pri čemer je BDP na prebivalca v Osrednjeslovenski regiji (125 % povprečja EU) 40 % višji od nacionalnega povprečja in skoraj

trikrat višji kot v najrevnejši regiji (Zasavska, 47 %). Rast BDP na prebivalca v Osrednjeslovenski regiji je bila nekoliko nad povprečjem EU in tik pod nacionalnim povprečjem. Več kot polovica drugih regij NUTS-3 je beležila močnejšo rast, pri čemer je ta na Gorenjskem znašala skoraj 3 % na leto. Po drugi strani pa je Zasavska regija zabeležila najnižjo rast med letoma 2010 in 2019.

Graf A15.2: Produktivnost dela (realna bruto dodana vrednost na delavca), EU27, Slovenija (regije NUTS-2), 2000–2019

Vir: Eurostat

Rast produktivnosti v obeh slovenskih regijah NUTS-2 presega povprečje EU. V zadnjih letih se je vrzel v produktivnosti med Vzhodno in Zahodno Slovenijo zmanjšala. Produktivnost dela v Vzhodni Sloveniji se je med letoma 2010 in 2019 letno povečevala za 1,5 %, kar je hitreje kot v Zahodni Sloveniji (1,1 %) in glede na povprečje EU (0,7 %). Kar zadeva realno rast produktivnosti, je Vzhodna Slovenija še uspešnejša z 1,65-% povprečno letno rastjo v primerjavi z 1,2-% v

Tabela A15.1: Izbrani kazalniki na regionalni ravni – Slovenija

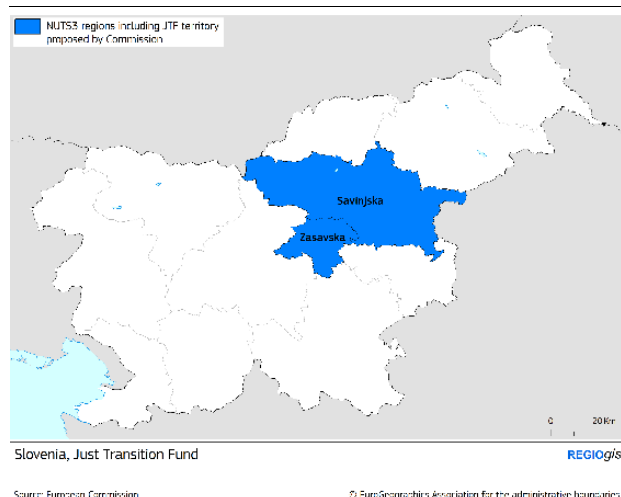
Regija NUTS-2	BDP na prebivalca (SKM)	Produktivnost (bruto dodana vrednost (SKM) na zaposlenega)	Realna rast produktivnosti	Rast BDP na prebivalca	Stopnja brezposelnosti	Indeks regionalne konkurenčnosti	Emisije CO ₂ iz fosilnih goriv na prebivalca	Uspešnost na področju inovacij
	EU-27=100, 2019	EU-27=100, 2018	povprečna odst. spr. glede na predhodno leto, 2010–2019	povprečna odst. spr. glede na predhodno leto, 2010–2019	% aktivnega prebivalstva, 2020	razpon 0–100, 2019	ton ekvivalenta CO ₂ , 2018	RIS regionalna uspešnostna skupina
Evropska unija	100	100	1,00	1,39	7,1	57,3	7,2	
Slovenija	89	80	1,43	1,82	5,0	60,9		
Vzhodna Slovenija	73	74	1,65	1,83	5,5	54,7	9,9	zmerna inovatorka
Zahodna Slovenija	106	86	1,20	1,75	4,4	68,0	6,2	zmerna inovatorka

Vir: Eurostat, *podatkovna zbirka EDGAR.

Zahodni Sloveniji. Vendar sta obe regiji v letu 2018 po ravni produktivnosti še vedno zaostajali za povprečjem EU.

Slovenija je napredovala pri digitalni preobrazbi. Širokopasovna dostopovna omrežja naslednje generacije pokrivajo 88 % gospodinjstev, kar je blizu povprečja EU, vendar je ta odstotek na podeželju znatno manjši. Kar zadeva posameznike, ki imajo več kot osnovne splošne digitalne spretnosti in znanja, sta obe regiji zmerno uspešni. 77 % slovenskih uporabnikov interneta aktivno uporablja storitve e-uprave v primerjavi s povprečno 64 % v EU, v Zahodni Sloveniji pa je uporabnikov še več.

Graf A15.3: **Območja Slovenije, ki jih bo podnebni prehod najbolj prizadel (raven NUTS-3)**

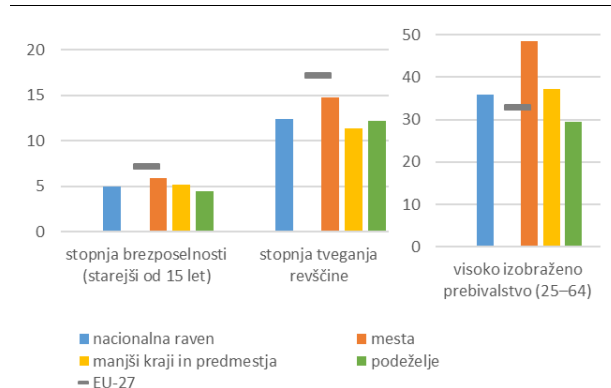

Vir: Eurostat

Emisije CO₂ iz fosilnih goriv na prebivalca v Vzhodni Sloveniji so nad nacionalnim povprečjem in povprečjem EU. Za Vzhodno Slovenijo je bilo leta 2018 registriranih 9,9 tone ekvivalenta CO₂, za Zahodno Slovenijo pa 6,2. Povišani podnebni in energetske cilji zahtevajo pospešeno postopno opuščanje enega od glavnih virov emisij toplogrednih plinov – premoga. Zasavska regija se spopada s posledicami nedokončanega prehoda z dejavnosti, povezanih s premogovništvom, medtem ko se Savinjska regija, natančneje Savinjsko-Šaleška regija, še naprej spopada z velikimi izzivi, povezanimi z nadaljevanjem izkopavanja in predelave fosilnih goriv. Obe premogovni regiji sta obravnavani v nedavno sprejeti Nacionalni strategiji za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda. V obdobju 2021–2027 bosta prejela sredstva iz Sklada za pravični prehod.

Zahodna Slovenija je na področju inovacij in regionalne konkurenčnosti uspešnejša od Vzhodne Slovenije. Inovacijska uspešnost Slovenije v primerjavi z EU se je zmanjšala z 98 % leta 2014 na 89 % leta 2021. Zahodna Slovenija je bila do leta 2019 „močna inovatorka“ in je še vedno uspešnejša od Vzhodne Slovenije, vendar sta zdaj obe regiji le „zmerni inovatorki“. Za Vzhodno Slovenijo je značilna tudi nizka raven naložb javnega sektorja in regija zaostaja za Zahodno Slovenijo pri več inovacijskih dejavnostih. Kar zadeva regionalno konkurenčnost, je Zahodna Slovenija nad povprečjem EU, medtem ko je Vzhodna Slovenija pod njim. Zahodna Slovenija ima močno izobraževalno razsežnost in inovacije, medtem ko je Vzhodna Slovenija manj uspešna v vseh podrazsežnostih razen dveh (osnovno in visokošolsko izobraževanje). Obe regiji zaostajata za povprečjem EU pri zagotavljanju infrastrukture in po velikosti trga.

Graf A15.4: **Socialni kazalniki po stopnji urbanizacije v Sloveniji, 2020**

Vir: Eurostat

Socialni kazalniki za Slovenijo kažejo stalno izboljševanje in so v letu 2020 ostali nad povprečjem EU. Stopnja delovne aktivnosti v Zahodni Sloveniji (77 %) je višja kot v Vzhodni Sloveniji (74 %). Stopnja brezposelnosti je še posebej nizka v zahodni regiji (4,4 %), medtem ko je v vzhodni regiji nekoliko višja (5,5 %). Enak trend je mogoče opaziti pri deležu ljudi, ki jim grozi revščina, pri čemer je ta v zahodni regiji za 5 odstotnih točk manjši kot v vzhodni regiji. Delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, je v obeh regijah (4,4 %) precej nižji od povprečja EU (10,4 %), medtem ko delež prebivalstva z visokošolsko izobrazbo, zlasti v Zahodni Sloveniji, ostaja visok (10 % nad povprečjem EU). Obstajajo tudi jasne razlike v smislu socialnih kazalnikov med mestnimi in podeželskimi območji (glej graf 15.3).

Pandemija COVID-19 je prizadela obe regiji v Sloveniji. Pandemija je imela negativen učinek na slovensko gospodarstvo, zaradi česar se je BDP na prebivalca leta 2020 v primerjavi z letom 2019 zmanjšal za 4,2 % v Zahodni Sloveniji in za 3,9 % v Vzhodni Sloveniji. Poleg tega se socialno-ekonomske posledice med regijama razlikujejo. Kriza zaradi COVID-19 je najmočnejše prizadela trgovinski, gostinski in prometni sektor, kar je mogoče zlasti v Zahodni Sloveniji pripisati strukturi delovne sile. Po drugi strani je v Vzhodni Sloveniji negativne posledice čutiti predvsem v predelovalnih dejavnostih.

Ta priloga vsebuje pregled ključnih gibanj v slovenskem finančnem sektorju. Bančni sektor je v letu 2021 dobro deloval po zaslugi izboljšanja kakovosti sredstev, vendar bi lahko zakon o posojilih v švicarskih frankih, ki od bank zahteva, da strankam nadomestijo izgube zaradi dviga tečaja švicarskega franka, v letu 2022 povzročil znatne izgube. Donosnost lastniškega kapitala je od leta 2018 sistematično presejala 10 %, in sicer predvsem zaradi neto sprostitve oslabitev. Količnik kapitalске ustreznosti je ostal stabilen in je v tretjem četrtletju 2021 dosegel 18,5 % (v primerjavi z 19,3 % v EU). Delež nedonosnih posojil se stalno izboljšuje in je v tretjem četrtletju 2021 dosegel 2,3 %, kar je manj kot leto prej, ko je znašal 3,1 %. Krediti gospodinjstvom in nefinančnim družbam so si močno opomogli od nizkih ravni v času pandemije in so do decembra 2021 dosegli dinamično medletno rast v višini 5,3 % (v primerjavi s 4,2 % v euroobmočju) oziroma 7,1 % (v primerjavi s 3,7 % v euroobmočju). Z razmerjem med posojili in vlogami v višini 65,0 % (v primerjavi z 86,5 % v EU) imajo banke bistven presežek vlog nad posojili. To zagotavlja razmeroma stabilno osnovo za financiranje in veliko likvidnost, zlasti v povezavi z velikim deležem financiranja s strani ECB (5,6 % decembra 2021). Vendar bi novi zakon, ki je bil sprejet 2. februarja 2022 in ki določa valutno kapico za posojila v švicarskih frankih, ki se trenutno izpodbija na ustavnem sodišču, negativno vplival na bančni sektor. Zaradi izgub bi se znatno zmanjšal dobiček bank, v nekaterih primerih pa bi lahko izgube povzročile celo, da najbolj izpostavljene banke ne bi več izpolnjevale kapitalskih zahtev.

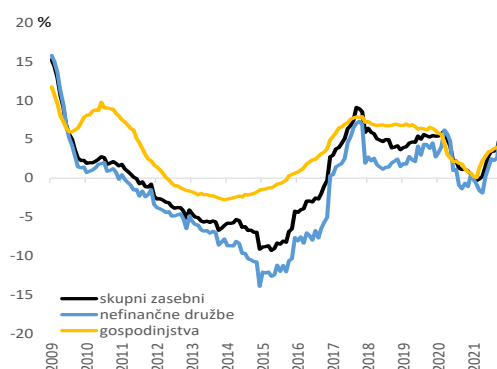
Trg stanovanjskih nepremičnin kaže srednje ranljivosti, ki se zmanjšujejo z ustreznimi in zadostnimi ukrepi makrobonitetne politike. Evropski odbor za sistemska tveganja (ESRB) (2022) ⁽⁶⁰⁾ je opredelil več ključnih ranljivosti: visoka rast cen stanovanjskih nepremičnin, visoka rast stanovanjskih kreditov, posojilni standardi, ki se sicer izboljšujejo, vendar so še vedno razmeroma ohlapni. ESRB ugotavlja, da je sedanja kombinacija politik ustrezna in zadostna ter da je

⁽⁶⁰⁾ Evropski odbor za sistemska tveganja, Vulnerabilities in the residential real estate sectors of the EEA countries (Ranljivosti v sektorjih stanovanjskih nepremičnin v državah EGP), februar 2022, <https://www.esrb.europa.eu/news/pr/date/2022/html/esrb.pr2.20211~9393d5e991.en.html>.

imela ključno vlogo pri zmanjševanju tveganj. Veljavne makrobonitetne omejitve glede kreditov gospodinjstvom določajo omejitve razmerja med

stroški servisiranja dolga in dohodkom posojilojemalca ter razmerja med vrednostjo kredita in vrednostjo zastavljenih nepremičnin. Navedene omejitve so uspešno izboljšale posojilne standarde za nove stanovanjske kredite. Vendar bi lahko uvedba pravno zavezujočih omejitev razmerja med vrednostjo kredita in vrednostjo zastavljenih nepremičnin postala potrebna, če se priporočene omejitve ne bi dosledno upoštevale. Poleg tega bi pretirano povečanje posojil ob nadaljevanju okrevanja in prekomerno povišanje cen stanovanjskih nepremičnin na koncu lahko upravičila uvedbo sektorskega blažilnika sistemskih tveganj.

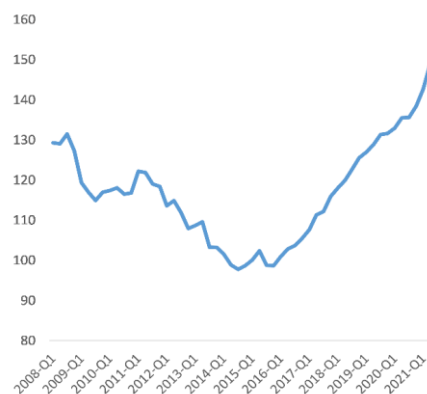
Graf A16.1: Rast kreditov

(1) Opomba: Posojila, prilagojena za prodajo in listinjenje (medletna sprememba)

Vir: ECB

Graf A16.2: Gibanje indeksa cen stanovanjskih nepremičnin

(1) 2015 = 100

Vir: Eurostat

Tabela A16.1: Kazalniki finančne trdnosti

	2017	2018	2019	2020	2021
Skupna sredstva bančnega sektorja (v % BDP)	94,0	88,6	88,2	98,4	97,5
Delež (skupna sredstva) petih največjih bank (v %)	61,5	60,8	60,9	67,3	—
Delež (skupna sredstva) domačih kreditnih institucij (v %)	54,2	54,0	51,0	48,3	49,4
Kazalniki finančne trdnosti:¹					
— nedonosna posojila (kot % vseh posojil)	9,2	6,0	3,4	3,0	2,3
— količnik kapitalske ustreznosti (v %)	18,1	17,9	18,5	18,3	18,5
— donosnost lastniškega kapitala (v %)	9,1	10,7	10,3	11,3	10,1
Rast kreditov nefinančnih družb (medletna sprememba v %)	1,9	1,5	2,7	0,3	7,1
Rast kreditov gospodinjstev (medletna sprememba v %)	7,2	6,8	6,1	0,7	5,3
Razmerje med stroški in prihodkom (v %)¹	63,7	59,9	59,4	59,5	57,3
Razmerje med posojili in vlogami (v %)¹	74,7	73,1	73,3	66,6	65,0
Likvidnost centralne banke kot % obveznosti	3,5	3,3	2,8	3,5	5,6
Dolg zasebnega sektorja (kot % BDP)	76,1	72,6	68,8	69,7	—
Dolgoročni obrestni razmik glede na Bund (bazične točke)	64,3	53,4	52,8	58,9	44,4
Delež tržnega financiranja (v %)	34,0	34,0	32,2	32,2	—
Izdaja zelenih obveznic (v milijardah EUR)	—	0,1	—	—	—

¹ Zadnji podatki: tretje četrtletje 2021.

Vir: ECB, Eurostat, Refinitiv.

Ta priloga vsebuje pregled davčnega sistema Slovenije na podlagi kazalnikov. Vključuje informacije o davčni strukturi, tj. vrstah davkov, od katerih pridobi Slovenija največ prihodkov, davčnem bremenu za delavce ter progresivnosti in prerazdelitvenem učinku davčnega sistema. Zagotavlja tudi informacije o pobiranju davkov in izpolnjevanju davčnih obveznosti ter o tveganju agresivnega davčnega načrtovanja.

Davčni prihodki Slovenije glede na BDP so nekoliko nižji kot pri agregatu EU, nekateri davki, ki so relativno spodbudni za rast, pa so premalo izkoriščeni. Leta 2020 so bili prihodki Slovenije na podlagi obdavčitve dela kot odstotek BDP nekoliko nižji od agregata EU. Slovenija se je obenem močno zanašala na

lahko spodbudila gospodarsko rast, zlasti glede na sprejeta znižanja dohodnine.

Davčna obremenitev dela v Sloveniji je za vse ravni dohodka razmeroma visoka. Davčni primež stroškov dela za Slovenijo je bil v letu 2020 večji od povprečja EU na različnih ravneh dohodka, tj. za samske osebe s povprečno plačo (100 %) ter s 50 %, 67 % in 167 % povprečne plače. Prejemniki drugega dohodka v gospodinjstvu, katerih plača znaša 67 % povprečne plače in katerih zakonec prejema povprečno plačo, so se prav tako soočali z davčnim primežem, ki je precej nad povprečjem EU. Vendar je razlika med njihovim davčnim primežem in davčnim primežem prejemnikov edinega dohodka v gospodinjstvu z isto ravno plače le nekoliko nad povprečjem EU.

Tabela A17.1: Kazalniki obdavčitve

	Slovenija					EU-27				
	2010	2018	2019	2020	2021	2010	2018	2019	2020	2021
Davčna struktura	skupni davki (vključno z obveznimi dejanskimi prispevki za socialno varnost) (v % BDP)	38,0	37,5	37,3	37,6	37,9	40,1	39,9	40,1	
	davčna obremenitev dela (kot % BDP)	19,6	18,9	19,0	20,1	20,0	20,7	20,7	21,5	
	davki na potrošnjo (kot % BDP)	13,7	13,6	13,3	12,3	10,8	11,1	11,1	10,8	
	davki na kapital (kot % BDP)	4,7	4,9	5,1	5,2	7,1	8,2	8,1	7,9	
	skupni davki na premoženje (kot % BDP)	0,6	0,6	0,6	0,6	1,9	2,2	2,2	2,3	
	periodični davki na nepremičnine (kot % BDP)	0,5	0,5	0,5	0,5	1,1	1,2	1,2	1,2	
	okoljski davki kot % BDP	3,6	3,4	3,3	2,9	2,4	2,4	2,4	2,2	
Progresivnost in pravičnost	davčni primež pri 50 % povprečne plače (samska oseba)(*)	33,7	36,1	37,2	37,2	39,5	33,9	32,4	32,0	31,5
	davčni primež pri 100 % povprečne plače (samska oseba)(*)	42,5	43,2	43,5	43,1	43,6	41,0	40,2	40,1	39,9
	davek od dohodkov pravnih oseb – povprečna dejanska davčna stopnja(1)(*)		17,5	17,5	17,5		19,8	19,5	19,3	
	razlika v Ginijevem koeficientu pred obdavčitvijo in po njej ter denarnih socialnih transferjih (pokojnine so izključene iz socialnih transferjev)	10,7	9,8	9,3	9,6		8,4	7,9	7,4	8,3
Davčna uprava in izpolnjevanje obveznosti	neporavnane davčne obveznosti: skupni davčni dolg ob koncu leta (vključno z dolgom, ki se šteje za neizterljivega) / skupni prihodki (v %)(*)		7,3	6,8			31,9	31,8		
	vrzel pri pobiranju DDV (% skupne davčne obveznosti za DDV)		4,1	7,1			11,2	10,5		
Tveganje pri finančnih dejavnostih	dividende, obresti in licenčnine (plačane in prejete) kot delež BDP (v %)		2,8	2,9	2,4		10,7	10,5		
	tokovi neposrednih tujih investicij prek subjektov za posebne namene, v % skupnih tokov neposrednih tujih investicij (vhodne/izhodne)		0,0	0,0	0,0		47,8	46,2	36,7	

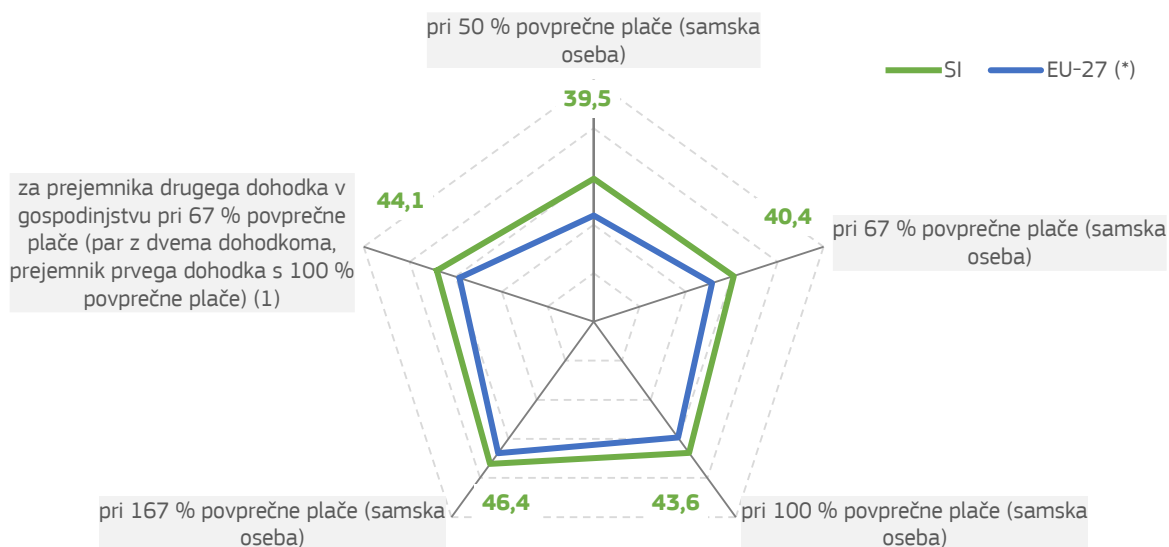
(1) V prihodnost usmerjena dejanska stopnja obdavčitve (OECD).

(*) Aritmetična sredina za EU-27, ker ni agregirane vrednosti za EU-27.

Viri: službe Komisije in OECD.

obdavčitev dela in je bila med državami članicami z najvišjim deležem davčne obremenitve dela v skupnih davčnih prihodkih. Medtem ko so bili prihodki od davkov na potrošnjo in okoljskih davkov višji od agregata EU, so bili prihodki od davkov na kapital nižji. Tudi prihodki od periodičnih davkov na nepremičnine, za katere se šteje, da še posebej spodbujajo rast, so bili izrazito nižji od agregata EU. Širša uporaba periodičnih davkov na nepremičnine ali davkov na dediščino in darila bi

Slovenija ima eno najnižjih ravni dohodkovne neenakosti, kot se meri s koeficientom GINI, sistem davčnih olajšav pa je prispeval k zmanjšanju dohodkovne neenakosti za več kot povprečno v EU v letu 2020. Pričakuje se, da bodo novo sprejeta znižanja dohodnine v Sloveniji zmanjšala davčno obremenitev dela na račun nižjih prihodkov od davkov na delo.

Davčni primež v letu 2021 (%)

Z davčnim primežem se meri razlika med skupnimi stroški dela za zaposlitev delavca in neto dohodkom delavca: vsota dohodnin ter prispevkov zaposlenega in delodajalca za socialno varnost, brez družinskih dodatkov, izražena kot odstotek skupnih stroškov dela (vsota bruto plače in prispevkov za socialno varnost, ki jih plača delodajalec).

(1) Povprečni davčni primež prejemnika drugega dohodka v gospodinjstvu meri, koliko dodatne dohodnine ter prispevkov zaposlenega in delodajalca za socialno varnost bo morala družina plačati zaradi zaposlitve prejemnika drugega dohodka v gospodinjstvu, in sicer kot delež bruto plače prejemnika drugega dohodka v gospodinjstvu, ki se mu prištejejo prispevki delodajalca za socialno varnost za dohodek prejemnika drugega dohodka v gospodinjstvu. Za podrobnejšo razpravo glej OECD (2016), „Taxing Wages 2016“ (Obdavčevanje plač v letu 2016), OECD Publishing, Pariz. http://dx.doi.org/10.1787/tax_wages-2016-en.

(*) Aritmetična sredina za EU-27, ker ni agregirane vrednosti za EU-27.

(2) Letno poročilo o obdavčitvi za leto 2021 – Urad za publikacije EU (europa.eu)

Vir: službe Komisije

Slovenija zmerno dobro napreduje pri digitalizaciji davčne uprave, kar lahko prispeva k zmanjšanju zaostankov pri plačilu davkov in znižanju stroškov izpolnjevanja obveznosti. Naporavnana plačila davkov so se nekoliko zmanjšala, in sicer za 0,5 odstotne točke na 6,8 % skupnih neto prihodkov. To je precej pod povprečjem EU27, ki znaša 31,8 %, čeprav je to povprečje napihnjeno zaradi zelo velikih vrednosti v nekaj državah članicah. Vendar so stroški izpolnjevanja obveznosti za podjetja v Sloveniji veliko višji od povprečja EU, tako v zvezi z izpolnjevanjem davčnih napovedi kot tudi v zvezi z izpolnjevanjem obveznosti na podlagi revizij davka od dohodkov pravnih oseb ⁽⁶¹⁾. Vrzel pri pobiranju

DDV (kazalnik uspešnosti sistemov pobiranja DDV in izpolnjevanja obveznosti v zvezi z DDV) se je v Sloveniji povečala s 4,1 % na 7,1 %, vendar je še vedno pod vrzeljo na ravni EU, ki znaša 10,5 %. Poleg tega je povprečna v prihodnost usmerjena dejanska stopnja davka od dohodkov pravnih oseb leta 2020 znašala 17,5 %, kar je nekoliko pod povprečjem EU-27, ki je znašalo 19,3 %.

⁽⁶¹⁾ Evropska komisija, Generalni direktorat za obdavčenje in carinsko unijo, Letno poročilo o obdavčitvi za leto 2021: pregled davčnih politik v državah članicah EU, Urad za publikacije, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/294944>, za več podrobnosti glej oddelek 2.1.4 Letnega poročila o obdavčitvi za leto 2021, Izboljšanje davčnega upravljanja.

PRILOGA 18: KLJUČNI GOSPODARSKI IN FINANČNI KAZALNIKI

Tabela A18.1: Ključni gospodarski in finančni kazalniki

	2004-07	2008-12	2013-18	2019	2020	2021	napoved	
							2022	2023
Realni BDP (medletno)	5,2	-1,0	2,7	3,3	-4,2	8,1	3,7	3,1
Potencialna rast (medletno)	3,4	1,8	1,2	2,7	2,4	2,7	3,1	3,3
Zasebna potrošnja (medletno)	3,1	0,9	1,6	4,8	-6,6	11,6	4,1	2,5
Javna potrošnja (medletno)	2,9	0,9	1,0	2,0	4,2	3,9	0,4	1,1
Bruto investicije v osnovna sredstva (medletno)	7,8	-8,9	2,9	5,5	-8,2	12,3	3,8	5,0
Izvoz blaga in storitev (medletno)	13,1	0,6	6,2	4,5	-8,7	13,2	4,9	6,0
Uvoz blaga in storitev (medletno)	12,6	-1,6	5,7	4,7	-9,6	17,4	4,3	5,7
Prispevek k rasti BDP:								
Domače povpraševanje (medletno)	4,2	-1,5	1,6	3,9	-4,3	9,0	3,0	2,6
Zaloge (medletno)	0,8	-0,9	0,4	-0,9	0,1	0,8	0,0	0,0
Neto izvoz (medletno)	0,1	1,5	0,7	0,3	-0,1	-1,6	0,7	0,5
Prispevek k potencialni rasti BDP:								
Skupni prispevek dela (opravljene ure) (medletno)	0,1	0,1	0,0	0,6	0,8	0,6	0,9	0,9
Akumulacija kapitala (medletno)	1,6	0,6	-0,2	0,3	-0,1	0,3	0,4	0,6
Skupna faktorska produktivnost (medletno)	1,7	1,1	1,4	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
Proizvodna vrzel	4,3	-1,2	-2,8	3,5	-3,2	1,9	2,5	2,3
Stopnja brezposelnosti	5,9	6,9	8,1	4,4	5,0	4,8	4,8	4,6
Deflator BDP (medletno)	2,8	1,7	1,3	2,2	1,2	2,6	3,3	3,7
Harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICP, medletno)	3,1	2,7	0,8	1,7	-0,3	2,0	6,1	3,3
Nominalna sredstva za zaposlene na zaposlenega (medletno)	6,3	2,7	2,2	5,0	3,5	5,4	3,6	5,5
Produktivnost dela (realno, opravljene ure, medletno)	5,1	-0,1	1,8	0,6	0,6	2,4	1,7	0,8
Stroški dela na enoto (ULC, celotno gospodarstvo, medletno)	2,2	2,9	0,9	4,2	7,4	-1,1	0,8	3,9
Realni stroški dela na enoto (medletno)	-0,6	1,2	-0,3	1,9	6,1	-3,6	-2,4	0,2
Realni efektivni devizni tečaj (ULC, medletno)	0,3	0,6	0,0	1,3
Realni efektivni devizni tečaj (HICP, medletno)	-0,4	-0,2	0,4	-0,4	0,5	-0,4	.	.
Neto stopnja varčevanja gospodinjstev (neto prihranki kot delež neto razpoložljivega dohodka)	9,6	5,0	4,2	6,5	16,3	.	.	.
Tok zasebnih posojil, konsolidirano (v % BDP)	14,0	3,6	-2,0	0,8	-0,9	.	.	.
Dolg zasebnega sektorja, konsolidirano (v % BDP)	80,8	111,9	87,0	68,8	69,7	.	.	.
od tega dolg gospodinjstev, konsolidirano (v % BDP)	20,3	29,0	27,8	26,9	27,8	.	.	.
od tega dolg nefinančnih družb, konsolidirano (v % BDP)	60,5	83,0	59,2	41,9	41,9	.	.	.
Bruto nedonosni dolg (v % skupnih dolžniških instrumentov ter skupnih posojil in predujmov) (2)	.	.	11,4	2,6	2,4	.	.	.
Gospodarske družbe, neto posojanje (+) ali neto izposojanje (-) (v % BDP)	-6,7	0,0	4,6	0,3	3,5	3,7	3,7	3,7
Gospodarske družbe, bruto poslovni presežek (v % BDP)	18,8	18,9	19,6	19,8	20,9	22,3	22,6	22,8
Gospodinjstva, neto posojanje (+) ali neto izposojanje (-) (v % BDP)	4,8	3,6	4,2	5,0	11,4	6,3	2,0	1,8
Deflacirani indeks cen stanovanjskih nepremičnin (medletno)	12,8	-3,7	0,7	5,3	5,2	.	.	.
Stanovanjske naložbe (v % BDP)	3,7	3,4	2,2	2,2	2,3	2,2	.	.
Saldo tekočega računa (v % BDP), plačilna bilanca	-2,6	-1,3	4,9	6,0	7,4	3,3	0,7	1,7
Trgovinska bilanca (v % BDP), plačilna bilanca	-0,7	0,8	7,8	8,7	9,3	5,6	.	.
Pogoji menjave blaga in storitev (medletno)	-0,7	-0,9	0,5	0,5	0,7	-2,4	-2,3	0,4
Saldo kapitalnega računa (v % BDP)	-0,3	0,0	0,0	-0,4	-0,5	0,1	.	.
Neto stanje mednarodnih naložb (NIIP, v % BDP)	-15,2	-41,4	-30,1	-15,9	-15,2	-7,1	.	.
NENDI – NIIP, razen instrumentov brez tveganja neplačila (v % BDP) (1)	-8,0	-37,8	-17,6	1,1	2,0	8,6	.	.
Obveznosti stanja mednarodnih naložb, razen instrumentov brez tveganja neplačila (v % BDP)(1)	72,5	107,5	101,5	87,1	101,4	91,2	.	.
Izvozna učinkovitost v primerjavi z naprednimi državami (odstotna sprememba v 5 letih)	35,2	8,5	1,2	14,0	20,8	.	.	.
Izvozni tržni delež, blago in storitve (medletno)	4,0	-4,6	3,5	0,8	2,1	2,9	0,2	1,6
Neto tokovi neposrednih tujih naložb (v % BDP)	0,5	-0,3	-1,7	-1,6	0,6	-1,0	.	.
Saldo sektorja države (v % BDP)	-1,1	-4,7	-4,0	0,4	-7,8	-5,2	-4,3	-3,4
Strukturni proračunski saldo (v % BDP)	-3,1	-4,1	-2,4	-1,1	-6,2	-6,1	-5,5	-4,5
Bruto dolg sektorja država (v % BDP)	25,6	38,9	76,0	65,6	79,8	74,7	74,1	72,7

(1) Neto stanje mednarodnih naložb brez neposrednih tujih naložb in portfelja lastniških instrumentov

(2) Domače bančne skupine in samostojne banke, hčerinske družbe pod tujim nadzorom (EU in ne-EU) ter podružnice pod tujim nadzorom (EU in ne-EU)

Vir: Eurostat in ECB na dan 2. maja 2022, kjer so podatki na voljo; Evropska komisija za napovedi (spomladanska gospodarska napoved 2022)

V tej prilogi so ocenjena kratko-, srednje- in dolgoročna tveganja za vzdržnost javnih financ za Slovenijo. Podlaga je večdimenzionalni pristop iz poročila o fiskalni vzdržnosti za leto 2021, posodobljenega na podlagi pomladanske napovedi Komisije iz leta 2022.

V tabeli 1 so predstavljene izhodiščne projekcije za dolg. Prikazuje predvideni javni dolg in njegovo razčlenitev na primarni saldo, učinek snežene kepe (skupni učinek plačil obresti in nominalne rasti BDP na dinamiko dolga) ter prilagoditev stanj in tokov. Te projekcije predpostavljajo, da po letu 2023 ne bodo sprejeti nobeni novi ukrepi fiskalne politike, in vključujejo pričakovani pozitivni učinek naložb v okviru instrumenta Next Generation EU.

Na grafu 1 so prikazani štirje alternativni scenariji, ki izhajajo iz izhodiščnega scenarija in ponazarjajo učinek sprememb predpostavk. Scenarij s „preteklimi PSS“

predpostavlja, da se primarni strukturni saldo (PSS) postopoma vrne na preteklo povprečno raven. V scenariju z „nižjim PSS“ je PSS trajno šibkejši kot v izhodiščnem scenariju. Scenarij z „neugodno razliko med obrestno mero in stopnjo rasti“ predpostavlja manj ugoden učinek snežne kepe kot izhodiščni scenarij. Glede na scenarij „finančnih težav“ se država v letu 2022 začasno sooča z višjimi tržnimi obrestnimi merami.

Graf 2 prikazuje rezultate stohastičnih projekcij. Te projekcije kažejo, kakšen učinek bi imelo na dolg 2 000 različnih šokov, ki vplivajo na proračunski položaj države, gospodarsko rast, obrestne mere in devizne tečaje. Stožec pokriva 80 % vseh simuliranih gibanj dolga, zato so izključeni dogodki z repa statistične distribucije.

V tabeli 2 so prikazani kazalniki vzdržnosti javnih financ S1 in S2 ter njihovi glavni dejavniki. S1 meri konsolidacijski napor, potreben za zmanjšanje dolga na 60 % BDP v 15 letih. S2 meri konsolidacijski napor, potreben za

Tabela A19.1: Analiza vzdržnosti dolga za Slovenijo

Tabela 1 Izhodiščne projekcije dolga	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Delež bruto javnega dolga (v % BDP)	65,6	79,8	74,7	74,1	72,7	72,0	71,5	71,8	73,0	74,0	75,4	77,3	79,7	82,5
Sprememba dolga	-4,7	14,2	-5,1	-0,6	-1,4	-0,7	-0,5	0,3	1,2	1,0	1,4	1,9	2,4	2,8
od tega														
primarni primanjkljaj	-2,1	6,2	3,9	3,2	2,3	2,6	2,8	3,2	3,7	4,0	4,3	4,6	4,8	5,1
učinek snežene kepe	-2,0	3,7	-6,6	-3,8	-3,7	-3,3	-3,3	-2,9	-2,6	-3,0	-2,9	-2,6	-2,5	-2,3
prilagoditev stanj in tokov	-0,6	4,3	-2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruto potrebe po financiranju (v % BDP)	6,9	20,9	13,9	15,0	13,8	13,7	13,6	13,8	14,3	14,6	14,9	15,3	15,8	16,5

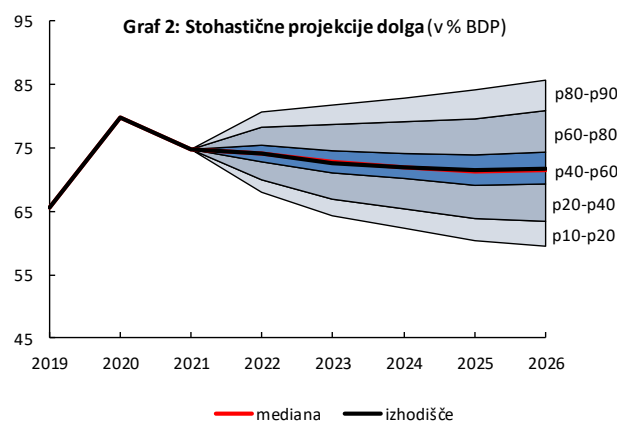
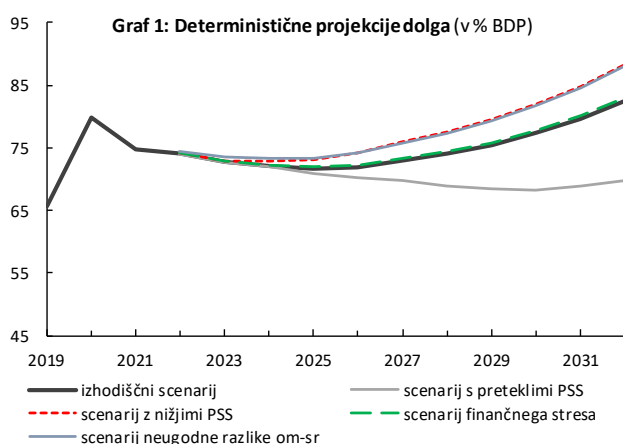

Tabela 2 Razčlenitev kazalnikov vrzeli v vzdržnosti S1 in S2

	S1	S2
Skupni indeks (v odstotnih točkah BDP)	4,6	11,1
od tega		
začetni proračunski položaj	1,9	3,7
zahteva glede dolga	1,0	
stroški staranja	1,7	7,4
od tega		
pokojnine	1,1	5,3
zdrav. varstvo	0,4	1,0
dolgotr. oskrba	0,2	1,0
drugo	0,0	0,1

Tabela A19.2: Toplotna karta tveganj za vzdržnost javnih financ za Slovenijo

Kratkoročno	Srednjeročno										Dolgoročno	
	Skupaj (S0)	Skupaj (S1+DSA)	S1	Skupaj	Analiza vzdržnosti dolga (DSA)					S2		Skupaj (S2+DSA)
					izhodiščni	Deterministični scenariji		Stohastične projekcije	S2			
pretekli PSS	nižji PSS	neugodna „om-sr“	finančne težave	SREDNJA		NIZKA	SREDNJA			SREDNJA	SREDNJA	NIZKA
NIZKA	VISOKA	VISOKA	SREDNJA	skupaj	SREDNJA	NIZKA	SREDNJA	SREDNJA	SREDNJA	NIZKA	VISOKA	VISOKA
				raven dolga (2032), v % BDP	82	70	88	88	83			
				leto najvišje ravni dolga	2032	2021	2032	2032	2032			
				prostor za javnofinančno konsolidacijo	90 %	62 %	94 %	90 %	90 %			
				verjetnost, da bo delež dolga v letu 2026 presegel raven iz leta 2021						39 %		
				razlika med 90. in 10. percentilom (v odstotnih točkah BDP)								26

(1) *Raven dolga* leta 2032: zeleno: pod 60 % BDP, rumeno: med 60 % in 90 %, rdeče: nad 90 %. (2) *Leto z najvišjim dolgom* kaže, ali naj bi se dolg v naslednjem desetletju na splošno povečeval. Zeleno: dolg zgodaj doseže najvišjo raven; rumeno: najvišja raven neke na sredini projekcijskega obdobja; rdeče: najvišja raven nastopi pozno. (3) *Manevrski prostor za javnofinančno konsolidacijo* meri delež preteklih fiskalnih položajev v državi, ki so bili bolj restriktivni od položaja, predvidenega v izhodiščnem scenariju. Zeleno: visoka vrednost, tj. predvideni fiskalni položaj je verjeten glede na pretekle standarde in omogoča popravne ukrepe, če so potrebni; rumeno: srednja vrednost; rdeče: nizka vrednost. (4) *Verjetnost, da bo delež dolga v letu 2026 presegel raven iz leta 2021*: zeleno: majhna verjetnost, rumeno: srednja verjetnost, rdeče: velika verjetnost (ki odraža tudi začetno raven dolga). (5) *Razlika med 90. in 10. percentilom* meri negotovost, in sicer na podlagi porazdelitve dolga pod vplivom 2 000 različnih šokov. Zelena, rumena in rdeča polja kažejo na vse večjo negotovost.

Vir: Evropska komisija (več podrobnosti o večdimenzionalnem pristopu Komisije je v Poročilu o fiskalni vzdržnosti za leto 2021).

stabilizacijo dolga v neskončnem obdobju. *Začetni proračunski položaj* meri napor, ki je potreben za kritje prihodnjih plačil obresti, komponenta *stroškov staranja prebivalstva* predstavlja potrebo po absorpciji predvidene spremembe javnofinančnih odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva, kot so pokojnine, zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba, *zahteva glede dolga* pa meri dodatno prilagoditev, ki je potrebna, da se doseže ciljni dolg v višini 60 % BDP.

Na toplotni karti je predstavljena razvrstitev vseh tveganj za vzdržnost javnih financ (tabela A19.2). Kategorija kratkoročnega tveganja temelji na kazalniku S0, tj. kazalniku zgodnjega odkrivanja fiskalnega stresa v prihodnjem letu. Kategorija srednjeročnega tveganja je izpeljana iz analize vzdržnosti dolga (AVD) in kazalnika S1. AVD ocenjuje tveganja za vzdržnost na podlagi več meril: predvidena raven dolga v desetih letih, gibanje dolga („leto z najboljšežnejšim dolgom“), verjetnost fiskalnih predpostavk in možnosti za po potrebi bolj restriktivne položaje („manevrski prostor za javnofinančno konsolidacijo“), verjetnost, da se dolg v naslednjih petih letih ne bo stabiliziral, in obseg negotovosti. Kategorija dolgoročnega tveganja temelji na kazalniku S2 in AVD.

Na splošno so kratkoročna tveganja za vzdržnost javnih financ majhna. Glede na kazalnik Komisije za zgodnje odkrivanje (S0) ni večjih kratkoročnih tveganj za vzdržnost javnih financ (tabela A19.2).

Srednjeročna tveganja za vzdržnost javnih financ so velika. Analiza vzdržnosti dolga na eni

strani nakazuje srednja tveganja. Kaže, da naj bi se glede na izhodiščni scenarij javni dolg skupno povečal s 74,1 % BDP leta 2022 na približno 83 % BDP v letu 2032 (tabela 1). To gibaje dolga je občutljivo tudi na morebitne šoke na fiskalne, makroekonomske in finančne spremenljivke, kot ponazarjajo alternativni scenariji in stohastične simulacije (tabeli A19.1 in A19.2). Na drugi strani kazalnik vrzeli v vzdržnosti S1 nakazuje velika tveganja. Kaže namreč, da bi bil za zmanjšanje dolga na 60 % BDP v 15 letih potreben konsolidacijski napor v višini 4,6 odstotne točke BDP (tabela 2). Na splošno visoko tveganje odraža trenutno velik primanjkljaj in znaten dolg ter predvideno povečanje odhodkov za javne pokojnine in zdravstveno varstvo.

Dolgoročna tveganja za vzdržnost javnih financ so velika. Dolgoročno kazalnik vrzeli v vzdržnosti S2 (11,1 odstotne točke BDP) nakazuje velika tveganja, ki so podlaga za celovito oceno. Kazalnik S2 kaže, da bo treba za dolgoročno stabilizacijo dolga obravnavati neugodni začetni proračunski položaj in prihodnje proračunske pritiske, ki izhajajo iz staranja prebivalstva, povezanega z odhodki za pokojnine, zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo (tabela 2).